

ciuitate ad Symonem ueniunt: de quo paulopost cōmemorabimus. Deinde domum ex hyerosoli mis abire. Euenit aut eorum discessum utriusq; pariter inopinatū uidere. Nam & populus nescius poenitudinis palum fiducia recreatus est uelut inimicis leuatus & zelotage creuit insolentia quasi non auxiliis caruissent: sed ex ipsis esse liberati: quoq; pudore ac reuerentia criminibus tēperabāt. Deinde nulla iam erat facinorę mora neq; cunctatio: sed festinatis quidem consiliis in rebus singulis utebantur. Quę uero placuissent ipsa cogitatione citius peragebant. Maxime aut in uiros forte atq; insignes cādibus scāuebant: cū inuidia nobilitatem assumerent metu uirtutum: unaq; cautionem putarent nullum optimatum superesse. Itaq; occisus est & cum multis aliis girion dignitate simul & genere p̄stans & plus posse populū gaudens: plenius isq; libertatis amator ut nullus alius iudęorū: quem tamen libertas pręter alias uirtutes perdidit. Sed ne p̄ abdita quidē niger eorum manus effugit: bellis cū romanis gestis uir strenuus cōprobatu qui etiā sępe uociferans & cicatrices ostendēs per mediam ciuitatem trahebatur. Ductus uero extra portas desperata iam salute ne sepultura cāretet supplicabat. Illi aut prius interminati q; humū ei quam desiderabat cōcessuri non essent: mox etiam mortem intulere. Qui tamen cum occiderent romanos eis ultiores imprecatus est: famęq; pręter bellum ac pestilētiā & ad hęc omnia ipsorū mutuas manus eaq; uniuersa confirmauit apud impios deus: & quod iustissimū esset effecit: ut audaciam suā quāp̄rium experirentur inter se dissidentes. Niger quidem occisus quod habebant de oppressione sui metus leuauit. Pars aut plebis nulla erat: cui non ad interitum excogitabatur occasio. Namq; alii q; iādudum aliis restitissent interficiebantur: qui uero nihil offenderant subitas pacis tpe excipiebant causas: & qui omnino libere eos non adissent p̄ contemptoribus. qui uero obsequentes p̄ insidiatoribus habebatur unaq; maximorū criminum & mediocrium poene mors erat. Neq; eua sit quisq; nisi aut ignobilitate aut fortuna perhumilis.

Romani omnes pręsertim duces Vespasianum incitant ad expugnandam ciuitatem: ipse noluit ducens esse melius q; sic ipsi inter se discordes paulatim cōsumuntur. Cap. II.

Romani at omnes quidem alii duces ad ciuitatē animos intendebant: hostiū dissensionem lucrū sibi esse censentes. At uespasianū penes quē summę rei prās erat incitabāt diuīę prouidentię firmatis auxilio in semet hostes esse cōuersos. Verūtamen uelox esse momentū & iudęos cito in cōcordiā redituros aut intestinis malis defessos aut redactos in poenitudinē. Ad quos Vespasianus ait. Plurimū eos qd fieri cōueniat ignorare tanq; in theatro cupientes quantū armis ac manibus possent ostentare potius cū piculo quā secū ipsi qd eēt utile reputātes. Nā si statim ciuitatē aggredierent ipsos cām hostibus fore cōcordiā ac uires eorū ēt nūc uigentes in se puocatuos. Sin opirent paucioribus ac moderationibus his uiros domestica seditiōe cōsumptis. Deū nāq; melius q; ipsi disponere q; sine labore iudęos Romanis traderet: nullorū piculo exercitui uictoriā cōdonaret. Proinde manibus ppriis itereutibus inimicis maxiorū mālō: hoc est seditiōe turbatis oportere se magis piculorū spectatores esse debere quā cū hoīb; mortē appetētib; atq; intestina rabię insaniētibus manu cōfligere. Si qs at putauerit uictorię gloriā sine plio fieri uiliore. Sciāt inq; armorū incerto exitu cōmodius esse cōmode pficere quod intendit. Neq; n. manu p̄claros esse minus laudabiles q; paria gesserit moderatiōe atq; prudentia. Simul at dū hostes iminentur et milites ex laboribus assiduīs recreatos ualentiores ductū iri. Pręterea nō id esse tēpus ut mature occupāda uideat uictorię claritudo. Nec enim armis constituendis aut muris uel auxiliis congregandis iudęos opam dare: atq; ideo moras differentibus nocituras: sed bello domestico ac dissensionē tumidos miserabiliora pati quotidie quā ipsi eos captos afficerent intromissi. Proinde siue qui studiosē consideret sinendos esse qui semet assumerent siue facti ad gloriā clariorem nequaq; manus intestino morbo laborantibus afferendas. Siquidem ratione recta diceretur non ipsorū sed discordię fuisse uictoriā.

Acquiescunt omnes dictis Vespasiani: multiq; ad romanos confugiunt & solum his licebat q; soluebant: uolentes fugere ad romanos. Cap. III.

Eac Vespasianus eię dicenti rectores militū consentiebant: moxq; apparuit quā utile fuerit eius consiliū. nāq; in dies singulos multi ad eum ueniebant fugiendo zelotas. Erat autē fuga difficilis q; omnes exitus custodibus obsidebant. Et si quis ibi qualibet ex causa dephensus fuisset uelut ad Romanos ire cuperet interficiebat. Qui tamen eis dedisset pecuniā saluus abibat: & q; non dabat solus proditor habebat. Restabat igit pecuniosis fugam redimentibus solos pauperes iugulari. Mortui uero p̄ omnes uias cōgregabant innumeris: multiq; etiam transfugere cupientiū rursus in ciuitate perire pręoptabant. nam spe sepulturę in patria mori tolerabilius uidebat. Illi aut ad hoc crudelitatis deuiauerāt: ut neq; intus: neq; per itinera occisis humū concederent: sed ueluti cū patriis legibus etiā naturę iura disturbare pepegissent: suaq; in hoīes iniulstria diuinitatem quoq; polluerent: ita sub sole putrescere mortuos relinquebant. Sepelientibus aut suorū funera idem quod transfugis iminebat suppliciū mortis: statiq; sepultura indigebat qui hanc alteri pręstitisset. Et ut breuiter dicam nulla tam bona q; misericordia perierat in illis cladibus mentis affectio: hisq; irritabantur noxiū quā miseranda uidissent a ui

uis in mortuos: a mortuis in uiuos iracundiam transferentes. Modū autē excedente metu supstiti-
bus mortui uelut adepti requiē beatiore uidebant: & qui erant in custodiis cōpatione sui crucia-
tus in sepultos quoq; fortunatissimos demonstrabāt. Omne quidē ab illis ius hoīum calcabat. Ri-
debatur etiam diuinitas pphetarū qui responsis tanq̃ uulgaribus fabulis illudebāt. Cū uero mul-
ta cōtempnissent de uirtute ac uiciis statuta maiore etiam quā in patria olym p̃dicta fuerant ue-
ro exitu pbauere. Verus enim quidā sermo ferebatur tūc demū ciuitatem captū iri sancta quoq;
flaminis exurenda esse cū lege belli seditio fuisset exorta: phanūq; dei propriā manus ante uigi-
lassent. Quibus Zelotæ nihil de eorū fide dubitantes ministros se præbuerant.

Ioannes querit aliis præesse: ducēs sibi dedecus esse sibi parem: multiq; eum metu multi gra-
tia eum sequebantur.

Cap. III.

T Ioānes iam dudū tyrānidē affectans parem cū similibus honorē habere dedecus exi-
stimabat: paulatimq; sibi neqores adiungens ab eorū affectiōe sepat. Semp̃ at̃ aliorū de-
cretis nō obediendo: suaq; iubendo impiosius: q̃ solus dominari cupet nō latebat: eiq;
sociabant nōnulli metu: alii gratia. Mirus, n. erat oratione atq; fallacia psuadere q̃ uel-
let. Multi uero p̃pterea q̃ sibi tutū esse ducebant priore delictorū cās uni potius ascribi q̃ oībus.
Ad hæc q̃a manu strēnuus erat & bonus consilio: satellites non paucos habebat: & si magna pars
uim cōtrariæ factionis reliquat. Apud quos ēt liuor nōnihil ualebat graue putantes ut paulo ante
pari succūberent. Plus at̃ metus eos ne sub unius potestate uiuerent exagitabat. nec, n. facile spera-
bant eum si semel obtinuisset deniq; posse: occasioneq; in se habitūq; timebant q̃ in principio re-
stitissent. Proinde quisq; bello quid uis pati decreuerat: quam sponte seruiens mancipii loco p̃ire.
His quidē seditio diuidit & ioannes in cōtraria dissentientibus p̃re regnabat. Sed inter ipsos mu-
nita oīa erant custodibus: nihil aut parū agebat: si quando armis plūm laceſcebant. In populū
uero uel maxime contentione susceperūt & quis maiore prādā caperet utrinq; certabant. Cū ta-
men ciuitas trium malorū igementiū tēpestare laboraret: hoc est belli dominationis: iteq; seditio-
nis eorū cōparatiōe bellū popularibus mediocrius uidebat. Deniq; relictis sedibus patriis ad alie-
nigenas pfugiebant: & romanorū beneficio salutē q̃ inter suos desperauerāt assequebantur.

Inuadunt sicarii oppidum quoddam munitissimum apud Hyerosolimam die azimorum quā
do iudæi celebrant festa pro redemptione eorum ab ægyptiis: interficiunt quot inueniunt: uicos
& omnes partes conuicinas depopulantur.

Cap. V.

Vartum p̃terea bellū cōmotū est gentis exitio. Haud p̃cul ab hyerosolimis castellum
erat ualidissimū reponēdis opibus ad momēta belli tutādisq; corporibus ab at̃quis re-
gibus edificatū: quod messadū dicebat. Id occupauerāt q̃ uocantur sicarii q̃ a rapinis
amplioribus timore cōtinebant. Hi cū romanorū exercitū ocioſum esse uiderēt: apud
hyerosolimā uero iudæos dominatione atq; discordiā secessisse in maiora facinora aggred̃tur.
Dieq; festo azimorū q̃ apud hebræos ad memoriā salutis quo ex ægyptiorū seruitio liberati i ter-
ram patriā deueniunt solēniter celebraf. Nocte deceptis q̃ ibi erant oppositi municipiū quoddā
galaadin puasere: ubi pugna quidē iudæos ante p̃uentos atq; disp̃sos quā arma capent siue cōcur-
rerent ciuitate pepulere. Eos uero q̃ in fuga defecerūt: mulieres uideicet ac pueros supra quā se-
ptingentos interfecerūt. Aedibusq; deinde copulatis fructus quoq; iam maturos depopulati i mes-
sada portauerūt. Et illi quidē oēs circū castellū uicos totāq; regionē populabant: non p̃uo undiq;
p̃ditorū ad eos numero in dies singulos cōfluente. Simul at̃ cōcitati sunt ēt p̃ singulos iudæa tra-
ctus in latrocinia: q̃ interim quiescebat. Ac uelut in corpore si quando principale membrū timor
afficit oīa p̃iter agrotare necesse est: ita p̃pter ciuitatis tumultū atq; discordiā etiā q̃ foris erat ne-
quissimi prādæ inuenere licentiā. Singulis uero uicis p̃prius dilaceratis deinde insolitudinē rece-
debant. Congregati at̃ & p̃ collegia cōiurantes exercitū quidē pauciores: plures uero q̃ latrocina-
lis conspiratio in templa & oppida ferebantur. Et sequebat quidē ut in bello fieri solet: ab his eos
male affici quos petissent. Vex̃ præueniebat ultio mox cū latrones a p̃da refugerent: nulla q; ps
erat iudæa quæ non una cū hyerosolimis præcellentissima ciuitate interiret.

Nunciant hæc Vespasiano a trāsſugis q̃busdā clam, n. qdam ad romanos cōfugiebāt q̃ hor-
tabant Vespasianū ut ferret opē ciuitati: accedit p̃pe Hyerosolimā: ingredif gadaram clam legati
ad eum mittuntur: occiditur dolosus ab aliis inimicis.

Cap. VI.

Aec Vespasiano a trāsſugis indicabant. Nam licet oēs exitus a seditiosis custodirent: &
quomodo qs ad eos accessisset interficerent: tamen erat q̃ ad romanos clā pfugerent:
ducēq; romanorū opem ferre ciuitati & reseruare populi reliqas hortarent: multos, n.
q̃ bene romanis uellent piisse: multos adhuc in piculo dicebant esse supstites. Ille autē
iā tū miserās eorū calamitates p̃pius ad eos uelut hyerosolimā obsessurus accedit: re at̃ uera ut ci-
uitatē obsidione liberaret: spe at̃ ante reliq̃ subigēdi nullūq; ipedimentū extrinsecus obsidioni re-
linquēdi. Cū igit uenisset in gadara transamanæ regionis metropolim ualidissimā mēsis martii
q̃rta die ciuitatē ingredif. Iam, n. optimates ignorātibus seditiosis legatos ad eū de traditione mi-
ſerant tam pacis desiderio q̃ suis patrimonii metuentes. Multi, n. apud Gadara locupletes habita-

bant: quoque legationē inimici nesciebāt nisi q̄ Vespasiano appropinq̄nte id cognouerūt. Et ciuita-
tem quidē se retinere posse despabant: q̄ intestinis inimicis numero inferiores erāt: neq̄ pcul
esse uidebāt a ciuitate Romanos. Si uero fugere decreuissent sine sanguine id facere nulla; a no-
xiis poena repetita nō honestū sibi putabāt. itaq̄ dolosum cōprāhenlūm: nāq̄ is nō dignitate so-
lum ac nobilitate ciuitatis princeps habebat: sed ēt legationis auctor erat interficiūt: nimiaq̄ ira-
cundia mortuo uerberato extra ciuitatē dilapsi sunt. iam uero ppius accedēte Romano exercitu
gadarēsiū populus. Vespasiano cū laudibus in ciuitate recepto fidei dexteras ab eo accepit: egrūq̄
& peditū p̄sidia cōtra fugitiuoz excursus. Muros. n. priusq̄ Romani peterent ipsi destruxerant: ut
eo sibi fides esset q̄ pacem diligerent si bellum gerere ne uolentes quidē posse uiderent.

Iubet Vespasianus placido ut insequat̄ eos qui ex gadaris fugerāt: aduersus quē illi cū q̄busdā
ubi se receperint p̄siliūt q̄ capta oportunitate a placido iterimunt: eosq̄ ad iordanē insequitur: coa-
cti at̄ cōgredi placidus oēs occidit: qdā in iordanē se p̄ciūt cōuicinofq̄ uicos iuadit. Cap. VII.

Vespasianus at̄ misso placido cū equitibus ac tribus milibus peditū aduersus eos qui ex
Gadaris fugerant ipse cum ceteris militū copiis. Cēsāream regredit̄. At fugitiui postq̄
equites repente a tergo insequentes uidere priusq̄ in manus uenirent in uicū quēdam
cui nomen est Bechanabrin se recepere. Vbi reperta non paucorū iuuenum multitudi-
ne his quā prim uolentibus prim ui armatis specietenus cōtra placidū eiusq̄ milites p̄siliunt. illi
aut̄ primo impetu paululum recesserunt ea simul arte ut eos a muro longius prouocarent. Deinde
loco opportuno circumdatos talis agentes eminus sariabāt. itaq̄ fugientes quidē ab equitibus p̄
ueniebant iudaei. Qui uero manus conseruissent a peditibus corruebāt: nihil plus audacia demō-
strantes: condensos. n. aggrediendo romanos armis nō secus ac muro septos. Qui ipsi quidem tā-
lis aditum non inueniebāt neq̄ sufficiebant acie rumpere. illoz aut̄ transfigebant sagittis imma-
nissimis feris similes ruebant ultro in ferrū & decidebant: alii gladiis ora p̄cussi: alii ab equitibus
dissipati. quoniā cura erat placido cursū eoz a uico intercludere assidueq̄ pratercurrēs ea pre-
cedentesq̄ reflectens una etiam libratīs sagittaz ictibus utebatur: hisq̄ proximos interficiebat.
Metu uero longe fugientes reuocabat: donec uim lapsi qui fortiores erāt ad muros effugere. Eius
aut̄ custodes quid agerent nesciebant. Nec enim excludi gaderenses suoz causā patiebantur: & si
eos receperint una cū his pituros esse uidebant quod etiam contigit. illis. n. cōpulsis ad murum
p̄ne eum his romanorū equites irrupere. portis aut̄ ante praelusis admoto milite placidus post
meridiē usq̄ acerrimo certamine muro pariter ac uico poritus est. ibiq̄ tunc uulgus quidē iners
occidebatur: fortiores uero fugam petebant. Domus uero a militibus diripiebantur & uicus igni
traditus. Qui uero inde euaserant totā secum illam regionem ad fugam incitarunt & extollendo
pprias calamitates in maius totūq̄ romanorū exercitum aduentare dicendo metu oēs undiq̄ cō-
mouerunt: plurimi aut̄ numero aucti in hiericuntha secesserunt. Hēc enim etiam tunc eoz spē
salutis fouebat: q̄ esset ualida & populosa. Placidus uero equitibus rebusq̄ ante p̄sperē gestis fre-
tus eos insequatur & usq̄ ad iordanem quidem sp̄ quos occupabat morti dabat. Omnem uero
ad flumen coactam multitudinē fluminis impetu prohibita quod auctum imbribus uadū trāsire
non poterat aperto praelio congreditur. itaq̄ necessitas eos ad pugnam cōpulsit q̄ fugā locū non
haberent: prætentiq̄ ad ripā longitudinē tāla equitū & incurfus excipiebant. A quibus multi p̄-
culsi in flumine ceciderunt. Nam qui manibus eoz interire tresdecim milia fuerunt. Alii cū uim
sustinere non possent: in iordanem sponte desilierunt. Erat aut̄ numerus infinitus. Et præterea ca-
pra sunt prope ad duo milia uiroz ducenti cum praeda maxima ouium & asinorū: itemq̄ camelo-
rum & boum. Iudaeis quidem hoc uulnus inflictum quis parum superioribus maius tamē seipso
uisum est & non solū q̄ eā totam regionē quā fugerant cades repleuerāt: sed q̄ erat refertus mor-
tuis iordanis peruius non erat. Et asphaltidis quoq̄ lacus repletus erat cadaueribus quā p̄ multa
flumina deuoluta sunt. Placidus at̄ secūda fortuna usū in uicos proximos & municipia cōtendit.
Captisq̄ adila & iuliade & besēmoth oībusq̄ ad lacū asphaltidentidoneos ex transfugis ubiq̄ col-
locat. Deinde milite scaphis imposito eos qui in lacum refugerant subegit. Et trans fluuiū quidē
tota regio romanis cessit: ubiq̄ omnia usq̄ ad mecherunta deuicta sunt.

Nunciatur Vespasiano q̄ gallicia motus quosdam fecerat: ipse magis incitat̄ ad bellum: mul-
ta loca capit: restaurat quā destruxerat bello: munit loca omnia militibus: narratur q̄ nobilis sit
regio hierico. Cap. VIII.

Vm hęc aut̄ aguntur motus circa Galiciam nunciāt: & q̄ uindex una cum optimati-
bus indigenaz a nerone defecisset: de quibus alibi diligentius scriptū est. Vespasianū
uero ad imperiū belli quā nunciata sunt incitarunt: iam tunc futura bella ciuilia toti
usq̄ imperiū picula prospicientē: cū se partes orientis ante pacasset minus ytalīe metu-
endum existimaret. Obstante at̄ hyeme p̄ subactos interim uicos atq̄ oppida p̄sidia collocabat: &
decatarchos ciuitatibus opponens multa ēt quā uastata fuerant instaurabat. Prius tamen comita-
tus militū copiis quas cēsāreā adduxerat in antipatridē uenit: ibiq̄ p̄ biduum ciuitate composita
tertia die uastando inflāmando: oēsq̄ subuertendo circū Tannan toparchias in liddā & ianniam

procedebat. Et cū sese utraq; tradidisset constitutis illic habitatoribus idoneis in amathunta puenit: occupatisq; ad metropolim eorū oībus uicis castra muro circumdat. Quintaq; in his relicta legione cū cætera manu in belephon toparchiam pficiscitur: eaq; ex uicina regione iteq; circū idumeam igne consumptis castella quidē locis opportunis munivit. Captis at duobus uicis in medio idumeæ positis: hoc est begabri & caphartophran plusq; decem milia hoīum peremit. ppe aut ad mille cœpit. Exactaq; inde cætera multitudine non paruam militum suorū partem ibi constituit: qui oīa montana loca incursando uastabant. Ipse aut cum reliquo exercitu in iamniā rediit: unde per samaritidam ac p neapolim: quæ dicebat ab indigenis marbora secundo iunii mensis die i coream descendit: ubiq; positis castris postredie hiericūtha peruenit. In qua unus ei rectorū traianus quem locis ulterioribus ducebat militē iungit cunctis sub iordanem deuiētis. Sed ex hiericūtha quidē multitudo ante romanorū aduentū in aduersā hyerosolimis montanā regionē diffugerat: nō pauci at qui remāsere perimunt. Desolatā uero offenderat ciuitatē: cui in planicie sitæ nudus mons ac sterilis imineret: idēq; longissimus. A septentrionali. n. regione usq; ad scitopolitanos agros. A meridiana uero usq; ad terrā sodomiticā & asphaltide lacus terminus extendit. Non totus aut ineqlis est: & q nihil gignit nō habitat. Huic adiacet circa iordanē mons alius incipiens a iulide a septentrionali regiōe plixius at in meridie usq; ad bacca q petrā determinat arabie ciuitatē. In hoc est et ferreus mōs appellatus ad moabidē usq; longus. Inter duos at mōtes regio q magnus cāpus uocabat a gennabra uico ad lacū asphaltiden usq; patens habet ducentorū & triginta stadiorū lōgitudinē: latitudinē uero centū & uiginti: mediūq; ab iordane diuidit. Sunt at illic duo lacus asphaltides & tyberienis natura cōtraria. Nanq; alter salsus ac sterilis est. Tyberienis uero dulcis & fœcūdus: æstatisq; tpe illa planicies ardore solis incendit & uitis opprimit: aeris tractu oībus circum aridis pter iordanem. Vnde euenit ut palmæ q in ripis sunt magis floreāt & fertiliores sint. Minus at q longe remotæ sunt. Ad ipsam uero hiericho largissimus fons est: rigādusq; aruis uberrimus: iuxta ueterē scaturiens ciuitatē: quā lelus naue filius hebræorū ductor primā in cananeorū terra bello possederat. Hūc fontē ferūt non solū terræ atq; lignorū fructus: sed et fœminarū pū obtundere solitū: cūctaq; piter morbo ac peste corrūpere. Postea māsueuisse cōtraq; saluberrimū ac feracissimū esse factū ab Heliseo quodā ppheta: q heliæ notus fuerat atq; successor. Receptus .n. hospitio ab hiericuntis habitatoribus q humaniores eos exptus erat: ipsos & oēm illā regionē ppetua gratia remuneratus est: pgressusq; ad fontē. Lagenā futilē falsis plenā in pfluente aquam misit. Iustam deinde ad coelū dexterā tendens: fontiq; inuergēs blanda libamina ipsum quidē pca banē ut fluenta leniret: ac dulciores aquarū uenas apiret. Deū uero ut fœcūdioribus auris flumina temperaret orabat: tanq; ubertatē fructuū quā successionē plis daret indigenis. Nec eorū genitricis filiorū aqua deficeret: quoad iusti manerēt. Ad has pces ex disciplina manibus multa operatus sōtem imutauit: & q antea cā erat his orbitatis ac famis: idem uictus ac fœcūditatis auctor est effectus. Deniq; rigationis eius tanta potentia est: ut si attigerit modo terram sapidior sit aquis diu pfeuerantibus. Vnde eo qui largius abutuntur exiguū emolumentum habet: qui uero parcius plurimum. Amplius tamen quam cæteri fontes spatium rigat. Et septuaginta quidem stadiis longam xx. autem latam planitiem permeat. Optimos at in ea paradisos ac densissimos educat palmarūq; irriguarum genera tam sapore quā nominibus uaria. Quarum pinguissimæ calcibus pressæ plurimum mellis emittūt: nec multum alio melle deterius: quamq; & mellis altrix est illa regio & opo balsami ferax: qui omnium carissimus est fructus: ibi nascentium. itemq; Cyprum mirobalsamū gignit: ut qui diuinum esse illum tractum dixerit non errabit: ubi & larga & opima generantur q sunt carissima. Sed nec in aliis ei fructibus aliqua facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatum quod satum est reddit. Cuius rei causa mihi uidetur esse aquarum uis læta. Aeris calor: cū hic prouocet quæ nata fuerint atq; diffundat. Liqueor autem firmis singula radicibus stringat uiresq; suggerat: æstiuo tempore quo sic perusta est illa regio: ut nihil facile procedat ac pululet: aq; tamen si ante solis ortum hauriatur: auræ spiritu refrigescit: naturamq; contrariā aeris sumit. Hyeme uero cōtepescit: eaq; meris mitissima efficitur. Tāta est at coeli tēperies: ut quo tēpore in alia iudeæ regione ningit: lino illic tamen indigenæ uestiunt. Distat aut ab hyerosolimis. cl. stadiis: & ab iordanis stadiis sexaginta: totūq; habet ab hyerosolima spatiū desertum atq; saxorū: ad iordanē uero & lacū asphaltiden licet humilis: æque tamen incultum ac sterilem.

Describitur natura asphaltidis lacus: quem Vespasianus uoluit uidere.

Cap. IX.

Ed de hierico quam sit fortunatissima satis dictum est. Commemoratione autem dignum puto Asphaltidis quoq; naturam exponere lacus. Is enim sterilis est: nimia uero leuitate etiam quæ grauissima sunt in eum iacta referuntur. Demergi aut quis in profundum nec de industria facile potest. Deniq; Vespasianus qui eius uisendi causa illuc uenerat: iussit quosdam natadi inscios uinctis post terga manibus in altum pronici: & euenit omnibus tanq; ui spiritus sursum repulso desuper fluitare. Ad hæc mirabilis est coloris atq; mutatio terræ quæ in singulos dies superficiem uertit & solis radius uariata resplendet. Multis at locis uomit nigras bituminis glebas: quæ super undā & habitu & magnitudine tauris sine capiti-

bus affimiles natant. Ad eas aut cum lacus exercitatores accesserint: nacti quod aggestū est ad naues trahunt: & quia lentū est repletas eas abrumpere nequeunt: sed quasi replicata scapha pender a cumulo: donec mēstruo mulieris atq; urina soluat. Est aut utile nō modo ad compagines nauū: sed ad corpore etiam curationē multis remediis admiscetur. Huius lacus longitudo est quingentorum & octoginta stadiorū: quia a zoara usq; ad Arabiam tenditur. Latitudo aut. cl. stadii patet: quā sodomitæ terræ uicina est. Olym quidem tam fructibus q̄ substantia ciuitatum fortunata. Nunc aut omnis exulta utiq; habitatorū impietate fulminibus conflagrasse memoratur. Deniq; adhuc in ea reliquias ignis & oppidorū quinq; uidere licet imagines: & renascentes in fructibus cineres: qui colore quidem sunt & lili similes: carpentium uero manibus in fumū dissoluuntur & cinerem. Terræ quidem sodomiticæ fabula eiusmodi finem habet ex facie.

Vespasianus collocat præsidia apud hyerico: mittit quosdam huius ciuitatem capiunt: mille iuuenes interficit: omnia dabantur flammis.

Cap. X.

T Vespasianus hyerosolimorum habitatores muniri undiq; cupiens apud Hyerico & Amulam castellis erectis utrobique auxiliorū pariter ac Romanorū præsidia collocat. Mittit aut Gephasion Locutium Annium: equitatus ei parte multisq; peditibus attributis. Qui primo aggressū ciuitate capta mille iuuenes: q̄ ne fugerent præuenti erant interficit familias captiuas ducit: bona militibus prædari pmittit. Incensis deinde domibus proximos petiit: erat aut fuga potentiū & interitus infirmorū: quodq; occupatū fuisset flāmis dabatur: oībusq; tam montanis locis q̄ tota planicie bello oppressis apud Hyerosolimam degētes exeundi copiam non habent cum transfugere quidā cupientes a zelotis asseruantur. Eos uero q̄ etiam tunc a romanis dissidebant undiq; ciuitate uallata cohiberet exercitus.

Nunciatur Vespasiano paranti proficisci Hyerosolimā q̄ mortuus sit nero: quō etiam galyleæ sit creatus imperator: & quidam alii post eum & de eorum discordia.

Cap. XI.

Vespasiano autem Cæsaream reuerso & cum omnibus copiis in ipsam Hyerosolimam proficisci paranti nunciatur Nero peremptus cum per annos tresdecim & octo dies imperasset. De quo referre quemadmodum dehonestarit imperium: nequissimis hominibus Minphidio & Tigillino & indignissimis libertorū promissa repu. q̄q; horum captus insidiis ab omnibus suis seruatoribus destitutus cū quatuor libertis fidelibus in suburbanum fugerit ibiq; semet occiderit. & q̄ multo post tempore qui eum deposuerant pœnas dederint: bellumq; per Galaciam quo pacto deserit: & q̄ galba creatus imperator Romam redierit ab Hispania. & quemadmodum inculatus a militibus tanq̄ humilioris esset animi i medio foro necatus sit: & Otho deciaratus sit imperator eiusq; militiam in Vitellii duxisset exercitū nec non & Vitellii turbas & circum capitolium pugnam: & quemadmodum uel Antonius primus & Mutianus Vitellium interfecerint uel germanorum agmina bellum ciuile sedauerint. Hæc omnia reculaui narrare cum fide: q̄ & a multis græcorum itemq; romanorum & a cunctis copiose præscripta sunt. Ordines autem rerum continuandi gratia ac ne intercisā pendeat historia summatim singula designabo.

Vespasianus expectat qd galba ad eū de rebus bellicis agendis scribat: mittit filiū suū Titū: nauigat rex agrippa ad galbā: nunciať in acara q̄ galba sit interfectus & Otho sit creatus: Agrippa statuit romā p̄gere: Titus ad patrē nauigat uespasianus cū tito suspensū bellū negligūt.

Cap. XII.

Titur Vespasianus primo quidē in hyerosolimā militiam differebat expectans quo nā.urgeret imperiū post Nerone. Deinde ubi Galbā impare cognouit nihil conari decreuerat priusq; ille quoq; ad se de bello aliquid ascriberet. Mittit at ad eū Titū filiū suū & salutarū simul: & ut de iudæis mandata acciperet. Ob easdem cās & rex Agrippa nauigauit ad Galbā. Sed dum Achaia q̄ hyems erat longis nauibus p̄teruehūť interfici Galbā contigit septē mensibus & totidem diebus. Deinde Otho suscepit impium: ac tres menses rempublicā gubernauit Agrippa uero nihil mutatione deterritus Romā p̄gere statuit. Titus uero diuino quodam impulsu ex Achaia ad Syriam nauigat: & mature inde Cæsaream uenit ad patrē. Suspēsi at de omnibus quasi nutante romano imperio iudæorum militiam negligebant. Patriæ quoq; metuentes aggredi alienigenas importunum esse arbitrabantur.

In Hyerosolima exoritur nouum bellum per Symonem Gioræ filium: Symon cum Zelotis congregitur: multos occidit cum idumeis etiā pugnat: iacobus quidam perdere idumeos cogitat: idumeam capit Symon totam regionem depopulatur: capitur uxor Symonis a Zelotis: perterriti timore remittunt ei mulierem suam.

Cap. XIII.

Interea tamen bellū aliud i hyerosolima excitat. Erat Symon Gioræ filius patria gera senus ætate iuuenis: sed calliditate posterior Ioanne: a quo iampridem ciuitas possidebatur: uiribus at corporis audaciaq; præstantior. Ob quā ex agrabaena quoq; Toparchia: cuius rector erat pulsus ab Anano pontifice ad latrones puenerat: qui Massadam occupauerant. Is at primo quidē ita suspectus erat: ut eū ad inferius castellū cū mulieribus quas se cū adduxerat transire pmitterent ipsi excelsius incolentes. Rursus at pp necessitudinē mox fide-

GG 1111

lis esse uidebat. Nam & ductor erat prædæ exeuntibus & cū ipsis territoriū Messadæ populabatur: nec tamen eos ad maiora exhortanda metuebat. Dominandi. n. cupidus magnorūq; appetens q̃a mortem Anani cōperit in montana discessit ac uoce præconū seruis libertate pmissa: itemq; liberis p̃mio cunctosq; q̃ ubiq; fuerant nequissimos congregauit. Iam ualido cōflato collegio mōtanos uicos diripiebat. Semp̃ aut accedentibus pluribus eius sociis: audebat etiam in humiliora loca descendere: & ciuitatibus quoq; iam terribilis erat: multosq; potentū uis eius & p̃spera facta sollicitabant. Nec iam seruoꝝ tantum siue latronū exercitus erat: sed multosq; etiam popularium tanq̃ regi parebat obsequio. Excursus at agebatur Agrabattenā Toparchiam & in maiorem usq; idumeā. Vicum. n. cui nomen est Aiam muro amplexus ad tuitionē sui p̃ castello habebat. In ualle. n. quæ appellat̃ Pharagata occultas quidē dilatauit speluncas: multas uero patas inuenit: atq; is conditorq; prædæ receptaculis utebat̃. Quin & direptos illic fructus reponebat: multaꝝ collegia diuersabant̃: neq; dubitabatur q̃ in hyerosolimis copiis & apparatu pluderet. Vnde insidias ueriti zelotæ ac puenire eū qui contra se cresceret cupientes plariq; cū armis egrediunt̃. His autem Symon occurrit: cōmissosq; prælio multos occidit & reliquos cōpellit in oppidum. Nondū at uiribus fretus ab obsidione deterret. Prius at idumeā subiugare conatus est. Itaq; cū uiginti milibus armatorū ad fines eius p̃perabat. Idumeoꝝ aut princeps mature ex agris quinꝝ fere milibus pugnantū ciuiū congregatis: pluribus at qui sua seruarent domi dimissis pp̃ Sicarioꝝ qui Messadæ uersabant̃ incursum. Symonē in finibus p̃stolabant̃: ubi confictu habito ac p̃ totū diem detractio p̃lio: neq; uictor neq; uictus abscessit. Et ip̃e quidē in Aiam uicū: idumei uero domū regressi sūt. Non multo at post Symon cū maioribus copiis eoꝝ fines petebat: castrisq; in quodā uico cui nomen est Thecoe positis ad custodes Herodii quod nō longe aberat de sociis suis Eleazarq; misit: ut castellū sibi traderent p̃suasūq; quē quidem sine mora suscepe custodes causæ nescii cur uenisset. Mox at de traditione plocutū strictis gladiis persequabant̃: donec fugā locū non reperisset de muro in subiectā uallē se p̃iecit: & ille qdē hoc mō statim mori. Idumeis aut uires Symonis formidatibus placuit priusq; bello cōgrederent̃ explorare hostiū copias. Huic at se in ministrū obtulit parato animo Iacobus quidā e rectoribus cogitās p̃ditionem. Deniq; profectus ab Aluro: in hoc. n. uico tunc idumeoꝝ collectus erat exercitus: ad Symonē uenit: primūq; se patriā suā traditorū esse pacificū accepta fide q̃ semper ei carissimus foret. Mox et de tota idumea operam pollicetur. Ob quas res humanissime apud Symonē coenatus clarissimūq; p̃missionibus animatus ubi ad suos rediit: primo Symonis exercitū multiplici numero mentiebat̃ esse maiore. Deinde rectoribus et paulatimq; multitudine uniuersā p̃teritis ut Symonē reciperent suadebat: eiꝝ sine pugna rerum oīum permitterent principatū. Simul aut & hoc agens & Symonē per nuncios euocabat disiecturum se pollicitus idumeos quod & præstitit. Nam cū iam appropinquaret exercitus: equū primus incendit & cū sociis corruptionis effugit. Pauor at occupat uniuersā multitudinē: ac priusq; ad manus ueniret domū quisq; suam soluti ordine recesserunt. Symon præter opinionē sine sanguine idumeā itrouit: primūq; aggressus ex improviso Cebro municipiū capit: in quo maxia præda potitus est: multosq; fructus diripuit. Cebro at indigenæ ferunt nō eiusmodi terræ ciuitatū ueꝝ etiam ægyptia memphia antiquoꝝ. Deniq; duo milia & trecenti eius cōnumerant̃ anni: hæc aut fabula est. Abraam quoq; parenti iudæoꝝ fuisse domiciliū: posteaꝝ Melopotamiæ sedes reliquit eiꝝq; posteros hinc ad ægyptū esse p̃fecturos. Quoꝝ etiam nunc monumenta extant in eadem ciuitate p̃ optimo marmore liberaliter fabricata. Cernit̃ at sexto ab oppido stadio arbor maxima Terebintus: eamq; memorat̃ ab initio mundi creati nunc usq; durare. Hinc totā Symon peruasit idumeā: non modo uicos eius & ciuitates depopulando: sed excitando et̃ territoria. Nam præter armatos quadraginta eū milia sequebant̃ ut his nec uictui quidē necessaria satis essent. Ad has at necessitates accedebat eius crudelitas insuper iracundia quo magis uastari contingit idumeam ut quemadmodū post locutas silua cerni solet & frondibus spoliata: sic etiā q̃ Symonis transisset exercitus a tergo solitudinē relinquebat: & aliqua quidē cōburendo: alia diruendo: & qcquid in ciuitate uel in agris natū est conterendo calcibus aut depascendo debebant perq; quā terrā cultā iter agendo faciebant eā steriliore. Prorsus ut ne signū quidem uastitatis relinqueret quod aliquando fuisset. Hæc oīa rursus zelotas incitauerunt: & aperto quidem bello configere p̃timuere: insidiis uero p̃ itinera collocatis uxorem Symonis rapiunt: eorūq; p̃terea quos habebat in obsequio plurimos. Deinde tanq̃ Symonē ipsum cōpissent: in ciuitatē exultantes recedunt. Continuo nanq; sperabant armis eū depositis p̃ uxore sibi supplicatūq;. Illum at non misericordia sed ira cōiugis raptæ perseuerat. Cūq; ad muros Hyerosolimoꝝ uenisset ut sera sauitia quæ p̃cussiores prendere ne quisset. ita in quos reperisset effundebat insaniā. Deniq; oleꝝ sarmentorūq; cā progressos ad murum imberbes pariter ac seniores correptos uerberabat ad necem ut animi indignatione id solū abesse uideret: q̃ non et̃ nasceret corporibus mortuoꝝ. Multos at abscissis manibus dimittebat in ciuitatē una perterrefaciens inimicos & populū reuocare cupiens a nocentibus. Hisq; mandabat ut dicerent q̃ iuraret Simon per deum q̃ cuncta regeret: nisi cito sibi redderent coniugem suā muro prærupto oībus qui in ciuitate essent similiter uteret: neq; cuiq; ætati p̃ceret: aut ab inocē,

tibus discerneret noxios: donec his eius mandatis non modo populus sed etiā Zelotæ metu perculsi remiserunt ei mulierem atq; ita delinitus paulisper ab assidua cæde requieuit.

Præter bellum in iudæa: in italia civile bellum fiebat: perempto galba: Otho imperator creatur: cum Vitellio pugnat: audita uictoria semetipsum Otho occidit: qui biduum & res menses imperium tenuit.

Cap. XIII.

On solum autem per iudæam erat seditio bellumq; civile: uerum etiam per italiā. In medio nāq; romanorum foro Galba perempto: creatus Otho impator cum Vitellio imperante pugnabat: quem germanorum tunc manus elegerat. Habito autē apud Briaicū galaciæ prælio cum Valente & Cinna Vitellii ducibus primo die Otho superauit: altero Vitellii milites: multisq; trucidatis & aduersæ partis audita uictoria. Otho apud Brixellū semet occidit: postq; biduum tresq; menses imperium tenuit. Acceperunt autem Vitellii ducibus Othonis milites & ipse iam Vitellius romam cum exercitu ueniebat.

Vespasianus partes duas idumææ capit alteram etiam ciuitatem capit omnes iterimit: Symon quoq; idumææ reliquias prosequitur: iohannes intus multas pditiones permittebat galyleis: uelcebantur libidine: certant adinuicem Zelotæ cum iohanne: & Symon cum illis.

Cap. XV.

Vm interea Vespasianus quinto die iunii mensis Cæsaream profectus est: eas quas nō dum subuerterat idumææ partes periuit & in montana regione quo primum ascendit Toparchias duas Cosniticā & Acrabiticā subegit. Deinde post has Vithrega & Vphre municipia: ubiq; præsidis collocatis usq; hyerosolimā equitabat. Multos uero tunc de præhenso necabat: multosq; capiebat. Rectorum autē unus cerealis cū equitum parte ac peditum superiorem quæ dicitur uastabat idumæam & Capherā quidem pseudo municipium aggressionē captū incendit. Alterum uero quod caphaphin dicitur admoto milite obsidebat muro satis ualido cinctum. Diutius autē ibi se moratur: speranti subito portas aperuere: & cum p̄cibus adorantes ei se tradidere. Quibus subiugatis cerealis in crebron alterā ciuitatem antiquissimam tendit sita: ut dixi: in montanis locis haud procul ab hyerosolimis. Vi autē intromissus in eam reliquā multitudinem quā ibi offendit cum puberibus iterimit: oppidū uero ipsum exurit. Omnibusq; iam capitis præter castella Herodium & Messada & Macherūtha quæ a latronibus tenebant: sola iam hyerosolima romanis ante oculos erat: quæ expugnāda restabat. Symon autē ubi uxorem suam a Zelotis recepit ad reliquias iudææ regreditur persequēdas: & undiq; circūacta natione hyerosolimā compulit plerosq; fugere: cū ipse quoq; ad eam sequeretur. Deinde cum muro eius obsessio operariorum ex agris ad euntē multitudinem cœpisset interficerebat. Eratq; populo foris Symon romanis terribilior: intus zelotæ utriusq; seniores: quos etiā galylei nouis inuentis & audacia factionū corrumpabant. Nā & iohannem ad potentiam ipsi prouexerant. Et iohannes & potentia quam sibi cōparauerant: uicem referens oīa quæ desiderarent ut facerent permittebat. Insatiabilis autē rapinarum cupiditas erat: domorumq; locupletum p̄scutatio. Cædes autē uiroꝝ & foeminaꝝ & iniuriæ pro ludo habebant: prædamq; cū sanguine deuorantes sine aliquo metu: post satietatē mulierum libidine tabescebant: cōptiq; crines ac foeminaꝝ ueste induti longiq; unguētis: & ut forma placeret oculos illi nō solū ornatum: sed ipudentiā quoq; mulierū imitabant: & obscenitate nimia nepharios coitus exigentes ut in lupanari uersabant: ciuitatēq; totam ut ipuris facinoribus prophanabant. Effoeminantes autē uultum dexteras ad eandem promptas habebant: delicatoq; operariū subita incursione bellatores fiebat. Et de paludamētis uersicoloribus eductis gladiis: casu obuios transuerberabant. Eos autē qui iohannē fugissent excipiebat senior in cædibus Symon: quicq; intestinū euasisset tyrannum: ab eo q; prope erat occidebatur. Omnis autē fugæ uia transire cupientibus ad romanos abscissa spes erat. Inter iohannis autē copias quantū erat idumeoꝝ dissidebant: separatiq; ab aliis aduersum tyrannū tam liuore potentia quā crudelitatis eius odio arman tur. Deinde pugna congressi multos zelotaz perimūt: ceterosq; in aulā regiam cōpellunt: quam Grappæ ædificauerat. Hæc autē fuerat cognata Sizæ regis adiabenoꝝ. Vna uero irrumpere iudæi atq; inde zelotæ in phanū pulsi iohannis pecunias prædabant. In aula enī supradicta & ipse degebat: tyrannidis spolia deposuerat. Inter hæc autē zelotaz qui per ciuitatem dispersi ad illos qui in templū fugerant aggregati sunt: eosq; iohannes aduersus populum & idumeos educere cogitabat. Istis autem non tam impetus eorum metuendus erat: cum pugna plus possent quam confidētia: ne de templo nocte subreperent: seq; pariter occiderent: atq; oppidum concremarent.

Deliberant Symonem introducere & iohannem expellere: Symon loca oīa ciuitatis iuadebat: congregitur cum illis qui eum receperunt.

Cap. XVI.

Taq; collecti cū pontificibus deliberabant: quonā pacto impetū præcauerent. Sed profecto deus sententias eorum in deterius uertit: & interitu acerbius excogitabant salutaris remedium. Nam ut iohannem delicerent: Symonem recipere statuerunt: & cum p̄cibus alterum sibi tyrannū imponere. Itaq; decreto obtemperatur: missosq; Mathia pontifice rogant Symonem ut ad se introiret: quem sæpe timuerant. Cum his autē p̄catores erant: etiā qui zelotas ex hyerosolimis fugerant. Domus quisq; suæ desiderio & fortunatum. Ille autem ni-

mis superbe se dominum fore pollicitus uelut ciuitatem liberaturus ingreditur: cum salutis eum datorem ac defensorem sui populi clamor designaret. Vbi uero cum suis copiis introiit: mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos a quibus rogatus erat quam eos contra quos fuerat aduocatus inimicos putabat. Ioannes autem cum multitudine zelotarum in templo exire prohibitus amissis etiam quam in ciuitate habebat. Nam statim rex eorum Simon cum sociis diripuerat: salutem iam desperabat. Templum tamen adiuuante populo Symon aggreditur. Illi autem in porticibus per quas propugnacula stantes impetum repellebant: multique a Symonis parte oppetebant: multi saurii referebatur: quoniam zelotae ad dexteram superiores erant: eorumque ictus impenetrabiles habebant. Et quis loco plus possent: turres tamen quatuor maximas fabricauerat: ut ex alto uidelicet missilia torqueret. Vnam ad orientale angulum: & septentrionalem alteram: super iuxta tertiam in angulo alio contra ciuitatem inferiorem. Quarta uero turris supra uerticem pastophorii condita erat: ubi moris est unum de sacerdotibus astatem post meridiem quod septimus quisque inciperet tuba significare: uelut uesperum quod desineret nunc ferias populo: nunc ut opus faciat denuntiantem. Per turres autem disposuerunt balistas saxorumque tormenta & sagittarios & fundarum scientes. itaque tunc Symon pigrius ad impetum mouebatur: cum plerique mollescerent: amplioribus tamen copiis fretus propius accedebat. Machinarum enim missilia delata longius multos pugnantium perimebant.

Bella fiunt in Italia per Vitellium & suos milites: audiens haec Vespasianus quod Vitellius princeps sit factus indignatus: milites Vespasianum hortans ut Romam accedat: eo quod ipsum populus imperatoris committitur: reuinit ipse ipse cogunt uelle imperium: cogitat quomodo rem efficere possit. Cap. XVII.

Er idem tempus Romanos quoque sceleriora mala circumueniunt. Aderat enim ex Germania Vitellius cum exercitu: aliam praeterea ingentem multitudinem secum trahens. Et cum eum destituta militi spacia non caperent totam urbem pro castris habebat omnemque domum repleuit armatis. Illi autem conspectis Romanorum diuitiis oculis infuetis & auri argentique stupore perfusi uix cupidinem continebant: adeo ut in rapinas se conuerterent & eos qui obstare conarentur occiderent. & in Italia quidem ita res erant. Vespasianus autem postquam Hierosolymis proxima depopulatus Caesarea reuertebatur audiit Romanorum tumultus & Vitellium principem. Hoc autem licet ipse imperium pati sicut bene sperare nosset ad indignationem perductus est: dominum dedignabatur eum qui ueluti desertum inuasisset imperium. Dolo autem saucius cruciatum ferre non poterat: neque aliis uacare bellis cum patria uastaretur. Verum tamen quantum ira impellebatur adulescentem: tantum longinquitatis cogitatio reprimebat. Multa enim fortunam posse noua facere priusquam ad Italiam praesertim hyemis tempore ipse transiret: plusque crescentem iracundiam cohibebat. Rectores autem cum militibus conuenientes aperte iam de mutatione tractabant: & cum indignatione uociferantes incusabant Romae constitutos milites & in delictis agentes: quod ne famam quidem belli sustineant: quibus libuerit discernere principatum: & ipse quaestus imperatores creare. Se autem laboribus tot exactis sub galeis senescentes aliis condonare potestate: cum apud se digniorem habeant imperio. Cui si hanc amiserint quam iustiorum uel quando reficerent erga se beniuolentiae gratiam. Tanto autem Vespasianum quam Vitellium dignius esse principem fieri: quanto illis qui eum declarassent ipsi praestarent. Non enim se minora pertulisse bella: quam qui ex Germania uenissent: neque illis qui tyrannum inde ducerent in armis deteriores esse. Nullum autem in creando Vespasiano fore certamen. Non enim senatum populum uel Romanum Vitellii libidines pro Vespasiani pudicitia perpeffuros: nec pro bono impatore crudelissimum tyrannum: aut filium pro patre optaturos principem. Maximum enim pacis tutamen ueram in impatore praestantiam. Ergo siue peritiae senectutis debeat imperium: habere se uespasianum: siue adolescentiae uiribus Titum: ex amborum aetate quod erit commodum temperabit. Non solum autem se ministraturos declarati imperii uires: quod tres legiones regumque habentes auxilia conseruassent omnia ad orientem atque ad Europam Vitellii timoribus separata: sed etiam qui essent in Italia propugnatores Vespasiani fratrem atque alium filium: quoque alteri multos dignitate praeditos iuuenes sociatum iri spectarent: alteri uero etiam urbis esset commissae custodia. Quae pars ad imperii principia non parum ualeret. Postremo si ipsi cessarent senatum fortasse declaraturum eum principem quem conseruatores milites dehonestaret. Haec primo per cuneos milites loquebantur. Deinde adhortati se inuicem Vespasianum imperatorem appellant: eumque ut in periculo constitutum imperium conseruaret: orabant. Illi autem olim quidem rerum omnium cura fuit: nequaquam uero imperare uolebat. Dignum quidem se factis existimans: priuata autem uitae securitatem clarioris fortunae periculis anteponebat. Recusanti autem rectores magis instabant: & circumfusi milites cum gladiis mortem ei minitabantur nisi uiuere uellet ut dignus esset. Diu tamen reluctatus quod renuebat imperium. Postremo cum his qui se designauerant minime dissuadere posset: accepit. Mutiano autem ceterisque qui eum ad imperium inuitauerant: & exercitu alio uociferante ut se in hostes omnes duceret: prius res Alexandrinam procurandas putauit: sciens Aegyptum plurimam esse partem imperii propter frumentariam functionem: eaque si potius esset ut quoque si praestaret Vitellium deiciendum sperabat. Nec enim perpeffurum esse populum fame oppressum. Simul etiam duas legiones: quae apud Alexandriam degerent sibi cupiebat adiungere. Cogitabat enim etiam propugnaculo sibi fore illam regionem

aduersus incerta fortunæ. Nam & terra difficilis accessu mariq; importuosa est: & ab occidente qdem aridam lybiam habet obiectam: meridie uero limitem qui Sienē ab aethiopia dirimit: nauibusq; inuas Nili fluminis cataractas. Itemq; ab oriente mare rubrum ad Cosoton ciuitatem usq; diffusum. Septentrionale uero munimentum habet terram usq; ad syriam: & quod dicitur ægyptium pelagus totum portibus carens. Hoc quidem modo ægyptus ex omni parte tuta est. Inter pelusium uero & Sienē per duo milia stadiorum porrigitur. Ex plinicine autem ad Pelusium nauigio stadiorum trium milium & sexcentorum. Nilus autem ad Elephantinē usq; nauibus ascenditur. Nāq; ulterius progredi ut supra diximus cataractæ non sinunt.

Describitur q̄litas portus alexadrini mittit Vespasianus ad tyberiu ad alexandru ut esset sibi adiumento fama est q̄ Vespasianus sit impator: q̄si oēs ad eū accedūt cōgratulantes & subiciētes se eius ipio: recordatus Vespasianus qd̄ iosephus pdixerat: liberari iubet eū euiculis. Cap. XVIII.

Portus autem alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis est. Nam & hostium per angustum habet: saxiq; latētib; a directo cursu deflectitur: & læua quidem pars manufactis brachiis cingitur. A dextera uero pharus obiecta insula turrim maximam sustinet: ad trecenta usq; stadio nauigantibus igne lucentem: ut quam longissime difficultatem applicandarum nauium præcaueant. Circum hanc aut insulam opere istructo ingentes muri sunt: quibus afflictuū pelagus & a uersis obicibus fractum asperiores facit meatū: eoq; periculosum per angustiam aditum. Intus tamen portus ipse tutissimus est: & triginta stadiis magnus. In quem tam quæ defunt illi terræ ad beatitudinem deuehuntur: quam quæ superat ex bonis domesticis & indigenis in totum orbem diuisa exportantur. Itaq; non sine ratione Vespasianus alexandriā rumore cupidus occupauit: ad totius imperii firmamētum. Proinde statim ad Tyberium Alexandrum litteras dedit: qui ægyptum & alexandriam regebat: indicās militum alacritatem: quodq; ipse necesse fuit suscepto munere principatus operam atq; adiumentum eius asumeret. Alexander autē simul ut Vespasiani legit epistolam prompto animo: & legiones eius sacramento rogauit & populum: uiriq; aut libentissime paruere uirtutem uiri ex proxima administratione scientes. Et ille quidem permissa sibi potestate: oīa quæ imperii usus exigeret aduentui quoq; principis necessaria iam parabat. Opinione uero citius declaratum in oriēte Vespasianum imperatorem ubiq; fama nunciauit. Et uniuersæ quidem ciuitates festos dies habebant: nuntiisq; læti pro eo simul & sacrificia celebrabant. Agmina uero apud Mesiā pānoniamq; degentia: quæ propter Vitellii audaciam paulo ante fuerant concitata: iusiurandum Vespasiano maiore gaudio pbuerunt. Vespasianus autem cæsaream reuersus iam Beritū uenerat: ubi multæ quidem e Syria: multæ uero ab aliis prouinciis legationes aderāt obuiam ei coronas & gratulatoria decreta a singulis ciuitatibus offerentes. Affuit autem rector etiam prouinciæ Mutianus: populorum alacritatem iurataq; per ipsum principi sacramenta renunciāns. Vbiq; autem Vespasiani uotis obsecundante fortuna: rebusq; ad eum plurima ex parte inclinatis cogitare cœpit: q̄ non sine prouidentia sumpsisset imperium. Sed iusta quædam fati ratio ad eius potestatem circūduxisset rerum omnium principatum. Recordatus autem signa & alia: multa enim sibi cōtigerant imperium: præmonstrātia: & iossippi dicta quibus eum Nerone uiuo ausus fuerat appellare imperatorem. Admirabatur autem uirum quem adhuc habebat in uinculis: aduocatq; Mutiano cum amicis & rectoribus aliis: primo quam strēnuus fuisset iossippus: quantumq; in lotapatis expugnādis propter eum laborasse exponit. Deinde uaticinationes eius quas ipse quidē timoris cā suspicaretur esse signum: tempus autem diuinum fuisse ut rerum exitus probauisset. Tumq; inhonestum esse ait: ut qui sibi augurasset imperium uocisq; dei minister ac nuncius extitisset adhuc captiui loco haberet: fortunamq; sustineret aduersam. Vocatumq; ad se iossippum solui iubet. Hoc autē factō alii quidem rectores ex ea gratia quam alienigenæ retulisset: præclara etiam de se speranda esse arbitrabantur. Titus uero qui cum patre aderat: iustum est inquit pater una cum ferro etiam probro iossippum solui. Erit autem tanq̄ nec initio uinctus si non dissoluerimus: sed inciderimus catēnas. Nāq; id agi solet in his qui non recte fuerint uincti. Eadem Vespasiano placebant: & quidam interueniens securi catēnas abruptit. Iossippus quidem pro his quæ prædixerat præmio famæ donatus: & de futuris iam dignus cui iam credendum esse habebatur.

Vespasianus mittit mutianū in Italiam: geritur bellum cū cecinio ab Antonio: cecinius uidens exercitū Antonii cogitat de prodicione: ad ipsum mittit si uolunt occidere cecinam: certat: superatur exercitus uitellii: Antonius in urbem ueniens cum Sabino capitolium nocte occupat: Vitellius cum suis militibus eos inuadit: superat: Sabinus occiditur: Domitianus cum multis nobilibus euadit: Vitellius iugulatur a populo. Cap. XIX.

Vespasianus autē responso legatōibus reddito: iusteq; & pro meritis administratiōibus ordinatis Antiochiā uenit. Et quo primū tenderet cogitans Alexandrino itinere p̄stabilius esse duxit quæ Romæ agerent curare. Alexandriā. n. stabile esse: romanas at res a Vitellio pturbari. Mittit igit in Italiam Mutianum cū multis eq̄tum peditumq; copiis. Qui tamē pp̄ hyemis asperitatem ueritus nauigare per cappadocias & Phrygias

ducit exercitum. Inter hæc aut Antonius primus aduocata legione tertia ex his quæ apud Mesia morabantur: illa enim regebat puincia: bellum gerere cum Vitellio properabat. Vitellius aut cum magna manu Cecini cominium obuia ei mittit. Is aut roma perfectus quamprimum circa Cremona Gallia: Antoniũ conseqtur: quæ cõfinis Italia: ciuitas est: ibiq; cõspecta hostiũ ordinatione ac multitudine p̃lio qdem congregi non audebat. Discessum at piculosum reputans de p̃ditione deliberabat. Conuocatis aut Ecatonarchis & Chiliarchis sibi subditis ut transirent ad Antoniũ suadebat. Vitellius qdem rebus detrahens. Vespasiani aut uires extollens: & altez nomen iperit tantũ: altez uirtutem habere cõmemorans: ipsis quoq; melius eẽt si id gratũ faciant: quod necesse est. Cũq; se multitudine supatũ iri sciant uoluntati piculum puenire. Nã Vespasianum qdẽ idoneũ esse etiã sine ipsis ad reliq; uindicanda: Vitelliũ uero nec cũ ipsis qdem p̃sentia posse seruare. Multa in hũc modum quod uoluit p̃suasit: & cum milite trãsfugit ad Antoniũ. Eadẽ uero nocte milites pœnitudo simul ac metus eius si uicisset a quo missi fuerant occupauit: eductisq; gladiis cecinã obtruncare uoluerunt. Fecissentq; nisi his aduoluti chiliarchi supplicassent. Quãobrem cãde qdẽ se abstinue runt: uinctum aut quasi p̃ditorẽ Vitellio transmittendũ habebant. His auditis primus continuo Antonius suos monet: eosq; armis indefectores ducit. Illi aut instructi ad p̃lium paulisper qdẽ resistunt. Mox aut loco pulsi romani Cremonã fugerunt. Primus autẽ comitatus equibus cursus eoz p̃auertit: & per ciuitatẽ circũclusam plarãq; multitudinẽ peremit. Aggressus aut reliquos oppidũ militibus p̃cedari p̃misit. In quo multi qdem hospites mercatores: multi uero indigenæ p̃iere. Totus Vitellii exercitus uiroz triginta milia & ducenti. Quin & Antonius eorum quos de Mesia adduxerat q̃tuor milia & quingentos amittit. Solutũ aut uinculis Ceciniũ rez gestarum nũcium ad Vespasianũ dirigit. Qui ad eũ intromissus & collaudatus est: & p̃ditoris dedecus in spera tis protexit honoribus. Romã aut Sabinus ubi Antoniũ appropinquare cognouit fiducia recreatus est: collectisq; uigilum militũ agminibus nocte occupat capitolium. Luce uero facta multi nobiliũ sociati sunt ei: & Domitianus fratris filius pars ingens obtinendæ uictoriæ. Sed Vitellius de primo qdem minus curabat. His aut iratus qui cũ Sabino defecerant & nobiliũ sanguinẽ pro ingenita crudelitate sitiens imittit capitolio quã secum adduxerat militũ manum. Vbi multa ab his iteq; aliis q; templum tenebant pugnantibus audacter admissa sunt. Postremo aut germani q; multitudine supabant collẽ obtinuerunt. Et Domitianus qdem cũ multis Romanoz uiris insignibus diuina qdam ratione saluus euasit. Reliqua uero multitudo tota laniatã. Et Sabinus qdẽ ad Vitellium ductus occidit. Milites aut direptis donariis tẽplum incendunt. Tumq; postero die cũ exercitu uenit Antonius: eumq; Vitellii milites excipiunt: & trifario cõmisso intra urbẽ p̃lio oẽs interiere. Procedit aut ebrius de palatio Vitellius: & ut assolet in extremis longiore luxu p̃digã mensã refertus. Tractus aut per populũ uariog; uerbog; genere dehonestatus in mediã urbe iugulatur. Octo menses ac dies quinq; potitus imperio: quem si uiuere diutius contigisset: ut opinor: eius luxuriæ minime sufficere potuisset imperium. Aliorũ uero mortuorum supra quinquaginta milia numerata sunt. Hæc quidem gesta sunt die tertio mensis octobris.

Mutianus urbem ingreditur cum exercitu amoniũ cum aliis subleuat: occidit multos q; consenserant cũ Vitellio domitianus filius Vespasiani: rector efficitur populus Vespasianum clamat impatorem: ad Vespasianũ qui alexandriã iam applicauerat. ueniunt legati: intendit autẽ Vespasianus in reliq; iudeæ: Titum mittit ad Hyerosolimam.

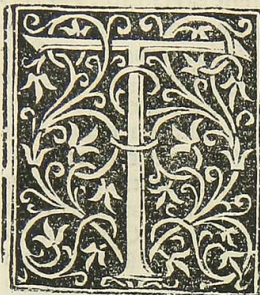
Cap. XX.

Postero autem die mutianus cũ exercitu romam ingreditur: & Antoniũ militibus a cãde repressis adhuc. n. hospitia p̃scrutando: & Vitellii milites & ex populo plurimos q; cum illo senserant occidebat: examinationis diligentia iracundia puenientes. Domitianum productũ populo rectorem insinuat: usq; ad patris aduentum. Populus aut iam timore liberatus imperatorẽ p̃dicat uespasianum: simulq; & illum confirmatũ: & Vitellium esse deiectum festa lætitia celebrabat. Cum aut Vespasianus Alexandriam uenisset: gesta ei romæ nunciata sunt: & legati ei ex toto orbe congratulantes affuerunt. Cũq; maxima post romam ciuitas esset: angustior multitudini p̃batur. Firmato aut iam totius orbis imperio rebusq; populo p̃ter spem conseruatis Vespasianus in iudeã reliq; intendit autẽ. Et ipse quidem exacta hyeme romã proficisci parabat: resq; apud Alexandriã mature cõponere proponebat. Filiũ uero Titũ cum externis copiis ad liberandã hyerosolimam dirigit. Qui terreno itinere Nicopolim usq; progressus ab Alexandria ciuitate uiginti stadiog; interuallo distantẽ inde militẽ longis nauibus imponit. Isq; Nilo flumine post mensium tractus Thumũ usq; uehitur. Hinc aut egressus in terram apud Thãnim ciuitatem diuertit. Vnde secunda ei masio fuit ciuitas Heraclius: & Pelusiũ tertia. Hinc aut milite per biduũ recreato tertio die pelusii fines transiit: unãq; mansionem profectus p̃ solitudines ad Cassii iouis tẽplum castra posuit. Posteroq; die apud Ostracinẽ: quæ mansio aquæ inops est: ob quã causã aduentitia utuntur indigenæ. Hinc apud Rinocoruriã requiescit: & inde progressus in quartã mansionẽ Rasiã uenit: quæ prima occurrit Tyriæ ciuitatem. Gaza uero quintæ mansionis castra suscepit: & postea in Alcalonẽ atq; hinc iamniã: inde ioppam: & ex ioppa Cæsaream peruenit. Decreto apud se alias militum copias congregare.

¶ Tito existente adhuc apud Alexandria hyerosolimis oris trisaria seditio zelotaz Symonis & Ioannis: inter eos congregiunt: ita ut tēplum uniuersum inundaret sanguine. Cap. I.

Itus quidem ad eum modum quem prædiximus emensa ultra ægyptum ad Syriam ad solitudinē Cæsaream uenerat. Ibi enim exercitū decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexandriam una cum patre imperium quod nuper eis deus permiserat disponēte: contigit etiam seditionem quæ apud hyerosolimā erat aucta trisaria diuidi: & aliorum partem in alterā uerti. Quod ut in malis optimū quis dixerit factumque iustitiæ. Nam Zelotaz quidem i populum dominatio quæ auctor erat excidii ciuitatis: unde cœperit & p quos creuerit diligenter superius declaratum est. Hanc autem non errauerit quisque dicens seditionem in seditione esse factam: ac ueluti rabida fera exterarum penuria i sua uiscera scāuire solet. Sic Eleazarus Symonis filius qui & ab initio zelotas in tēplum a populo separauerat: uelut indignari simulans ob ea quæ in dies singulos Ioannes auderet. Cum ne ipse quidem a cædibus quiesceret. Re autem uera sese postiori tyranno subiectum esse minime ferens summæ rei desiderio propriæ potētis cupiditate ab aliis defecit. A scitis etiam iuda Chaliæ filio & Ezenonis Symonis potētissimis: præter quos erat etiam Ezechias chobari filius non ignobilis. Horum singulos zelotæ non exigui sequebant. Occupatoque interiore templi ambitu sup eius portas in sacris foribus arma ponunt: & abundare quidem se suis necessariis confidebant: sacrarum enim rerum copia suppetebat nihil impium existimantibus paucitati uero suorum timentes plerūque in locis suis ociosi manebant. Ioannes autem quanto superior erat uirorum multitudine tanto loco superabatur: hostesque habes a uertice: neque sine metu conabatur incursum: & præ iracundia cessare non poterat. Plus aut mali perferes quam Eleazari partem afficiens tamen non remittebat. Crebri enim fiebant impetus & missiliū iactus totumque polluebatur cædibus templum. Filius aut Gioræ Symon quem rebus desperatis inuitatum ultro sibi tyrannum spe auxilii populus introduxerat: & superiorē ciuitatis retinens partem & inferioris plurimam partem animosius iam Ioannem eiusque socios adoriebatur: quasi qui desuper impugnaretur. Subiectus autem illorum manibus erat sicut & illi superiorum. Et Ioannē eueniebat duplex prælium præferentem lædi pariter ac lædere: quantoque uincebatur: eo quod Eleazaro esset humilior: tanto plus habebat Symone celsior constitutus: cum inferiores aggressus etiam sola manu sine labore prohiberet. Desuper uero ex phano iaculantes machinis deterreret. Quippe balistis & non paucis lanceis utebantur saxorumque tormentis: quibus non solum bellantes ulcisciebantur: sed multos etiam sacra celebrantium perimebant. Quamque enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur: tamen eos qui sacrificare cuperent recipiebant cum suspicionē & custodibus indigenas perscrutando. Hospites enim etiam qui exorassent eorum crudelitatem post exitu subficiua seditionis opera consumebantur. Missilia namque machinæque ui ad aram usque: templūque peruenientia in sacerdotes sacra celebrantes cadebant: ac multi qui properantes ab ultimis finibus terræ ad sanctissimum locum uenissent ante ipsas hostias procubuerunt: aramque uniuersis græcis & barbaris adorandam suo sanguine imbuerunt. Indigenis autem mortuis alienigenæ ac sacerdotes cum prophanis miscebantur per quæ atria diuina stagnum fecerat diuersorum cadauerum sanguis. Quid tantum passa es miserrima ciuitas a romanis: qui tua intestina scelera purgaturi flammis introiere. Iam enim dei locus non eras neque manere poteras domesticorum facinorum facta sepulchrum: & quæ phanum ciuili bello tumulum constitueras poteris autem denuo fieri: poteris si unquam uastatorem tui deum placaueris. Sed enim reprimenda sunt quæ dolent lege scribendi: quæ non domestici luctus sed exponendarum rerum hoc tempus est. Prosequar autem seditionis facinora cætera.

Describis discordia quæ iter eos fuit & scelera quæ inter eos comittebant: post quæliter oēs quasi romanos expectabant: post quod Titus misit diuersas legiones in Hyerosolimam. Cap. II.

Rgo diuersis trisarie isidiatoribus Eleazarus quidem eiusque socii qui sacras primitias conseruabant in Ioannē ebrii ferebantur. Qui uero huic parerent plebem diripientes in Symonē rebellabant cum ipsi quoque Symoni contra diuersæ partis seditiones adiumento esset ciuitas. Si quādo igitur utraqque parte pariebatur Ioannes obuertebat socios & de ciuitate quidem subeūtes missis ex porticibus talis de templo uero iaculantes machinis ulcisciebatur. Quotiens autem desuper instantium molestia caruisset: frequenter enim ebrietate & labore cessabant libentius in Symonē eiusque socios quā pluribus iruebat. Semper autem quantū in ciuitate pepulisset in fugā uersos ædes frumenti plenas oīumque utensilium incendebat: idemque hoc illo egrediēte Symon insecutus agebat: ueluti pro romanis oīa consilio corrumperet quæ ad ob-

fidionem ciuitatis erant preparata: suarumq; uiriu neruos absunderent. Deniq; cōtigat una exuri oīa circum tēplum & inter pprias acies solitudinem atq; aream pugna fieri ciuitate concremari aut paulominus oē frumentum quod non paucis annis sufficere potuisset obliſſis. Deniq; fame capti sunt q; minime quiuissent nisi eam sibi met cōparauissent. Vndiq; aut insidiatoribus & con finis oppugnātibus ciuitatē medius populus quasi aliquod magnū corpus lacerabatur. Senes ue ro ac mulierculæ intestinis malis attonitæ pro romanis uota faciebāt: externūq; bellum quo do mesticis malis liberarentur expetebāt. Grauis aut metus ac terror scēdissimus occupauerat: & ne q; consilii capiendi tps erat ut uoluntatē mutarent neq; pactionis aut fugæ spes cupientibus. Ete nim custodiebantur oīa: dissidentesq; latronū principes quoscūq; romanis pacatos esse uel trāssu gere ad eos uelle sentirent quasi cōes hostes interficiebant: solūq; in occidendis uita dignis cōcor des erāt. Et pugnantū quidem nocte dieq; clamor perpetuus oriebatur: sed metu acerbiores erāt lugentium quæstus. Et assiduas qdem lamentationis causās calamitates præbebant: timor aut in cludebat ululatus: atq; obmutescēte dolore præ fortitudine tacito gemitu cruciabant: neq; iam aut reuerētia uiuis apud domesticos erat: neq; mortuis cura sepulturæ habebatur. Quoz ambo rum hæc cā erat q; quisq; de se sperabat. In omni enim re amicos remisierant: qui cū seditiosis non erant: quasi continuo modis oibus morituri. At uero seditiosi congesta in tumultū cadauera con cūcantes dimittebant: & ex mortuis haurientes audaciam quos sub pedibus cernerēt immanius scæuiebant: semperq; aliquid in se pntiosum excogitantes: & quod uisum fuisset sine miseratione facientes: nullam cædis aut crudelitatis uiam prætermisere: adeo ut etiā sacris materiis ad bel lica conficienda instrumenta iohannes abutereſ. Nam cum olym fulcire templum populo itemq; pontificibus placuisset: idq; uiginti cubitis altius ædificaret: rex qdem Agrippa ex monte libano aptas ei materias maximis sumptibus & labore deuexit: hoc ē ligna & magnitudine simul directā proceritate spectabilia. Interuentu aut belli opere interrupto iohannes his sectis q; sufficere longitu dinem credidit: turres ædificauit & aduersus eos constituit qui desuper a templo pugnarent. Post muri ambitum contra exedram occidentalē admotis qua solum poterat q; aliæ partes ratibus ex longinquo fuerunt occupatæ. Et ille quidē fabricatis ex impietate machinis subactum iri spera uit hostes. Deus uero laborem eius inuilem demonstrauit: & priusq; in his quicq; poneret roma nos adduxit. Etenim Titus postq; partem ad se collegit exercitus alius uero ut ad Hyerosolimam occurrerent scribit: Cæsaream profectus est. Erāt autem tres legiones quæ pridem sub eius parte iudæam uastauerāt: & duodecima quæ olym cum Cestio male pugnauerat: quæq; licet per id for titudine esset insignis: tunc tamen eorum etiam memoria quæ pertulerat alacrius ad uindictam properabat. Harum quidem quintam legionem iussit sibi per amarus occurrere. Decimam uero ascenderē per ierichuntha. Ipse quidem cum cæteris regressus est: quo regum quoq; subsidia pluri ma quādūdum multiq; syri auxiliores comitabantur. Suppletum est autem quatuor legionum quantum Vespasianus electum cum Mutiano miserat in italiam: ex his qui cum Tito accesserāt. Duo nāq; milia de Alexandrino exercitu lecta: tria milia uero ex Euphrate eum sequebantur & amicorum spectatissimus beniuolentia simulq; prudentia Tyberius alexander: qui antea quidem ægyptum administrauerat: tunc autem dignus qui exercitum regeret: propterea iudicatus q; pri mus insipienti fuit hospes imperio: & cum fide clarissima incertæ fortunæ sociatus est: idemq; cō sultor in usus bellicos ætate ac peritia præcipuus aderat.

Describitur ordo Titī & militum & oīum alioz in eundo Hyerosolimā: peruenit iussu opidum quod Vespasianus cœperat: ciuitatē tentat adire: tādē coactus est si uoluit euadere irruere in hostes: ad suos saluum se recepit.

Cap. III.

Rogredientem uero in hostilem terrā Titum antecedebat regia oīaq; auxilia post eos uiarum stratores castrorumq; metatores. Deinde rectoz sarcinæ atq; armati. Post hos ipse Titus & alios lectos habens & signiferos: quoz agmē equites sequebantur. Hi ue ro ante machinas ibant: & secundū illos una cū lectis Chiliarchi & pfecti cum cohori bus. Post aut circum aquilā signa: & ante signa tubicines: deinde acies senum uiroz ordinibus di latata. Seruile aut uulgus a tergo cuiusq; agminis: & ante hos sarcinæ. Oīum uero nouissimi mer cenarii eorūq; custodes coactores armoz. Procedens aut decenter exercitus: ita ut mos est roma nis in Sufnā per Samaritidē uenit: quæ & prius ab eius patre fuerat occupata: & tunc pñdius tene batur. Ibi autem unam moratus est uesperam: mane inde proficiscitur: peractaq; in die mansione: castra ponit in loco quem iudæi sermone patrio Achanto canlona uocitant: iuxta uicum quendā Gabe Saul nomine: quod significat uallem Saul: distantem ab Hyerosolimis stadiis fere triginta. Hinc sexcentis prope lectis equitibus comitatus perrexit in ciuitatem q; tuta esset: iudæorūq; ani mos exploraturus: si forte se cōspecto priusq; ad manus ueniretur metuerēt. Audierat enim quod erat uerum: a seditiosis & latronibus oppressum populum desiderare quidem pacem: sed quod re bellātibus infirmior esset nihil conari. Quādiu quidem mane per uiam quæ ad murum duceret equitabat. Nemo autem portas aperuit. Vbi uero itinere ad turrē saxeam declinato trāsserūm agmen equitum duxit infiniti subito prosiliunt: qua muliebres turres uocantur: & per eam quæ

contra monumentum Helenæ porta est egressi equitatum intercedunt: atque alios etiam tunc uia currentes ne cum his qui deuerterent sese iungerent a fronte oppositi prohibuerunt. Titum uero cum paucis sepant. Ille autem ultra quidem minus progredi poterat: a muro. n. cuncta fossis patebant. & transuersi erant hostes: multisque materiis impedita. Ad suos autem in aggere constitutos recursus intercidente hostili manu desperabat. Quorum plerique imperatoris periculum nesciebant: sed existimantes eum secum reuerti ipsi et fugiebant. Titus autem in sua tantum fortitudine sitam esse perspicuens spem salutis flectit equum: & ut sequerentur cum clamore comites adoratus in medios hostes irruit ut ad eos transire festinans. Quo quidem tempore maxime intelligi potuit & belli momenta & imperatoris pericula deum curare. Totum enim aduersus Titum missilibus quomodo neque galea neque torace sepius esset non bellator, non sed expoliator: ut dixi: precesserat: nullum in eius corpus delatum est: sed tanquam ne eum ferirent ex industria mitterentur omnia preteruolabant. Gladio uero semper a lateribus instantes dirimens multosque ante ora subuerrens super cadentes agebat equum. Illorum autem clamor erat propter audaciam Cæsaris ut eum aggredere cohortatio. Fugamque & discessum repentina quocumque diuerteret cursum. Huic autem se periculo participes cum a tergo & a lateribus foderent adiunxerant. una enim erat cuiusque spes salutis uiam cito patefacere priusquam circumuentus opprimeretur. Denique duo ex minus peritacibus alter cum equo percussus est: altero uero deiecto & occiso equus eius abductus est. Titus uero iam cum cæteris in castra saluus euadit. Iudæis quidem quæ aggressionem prima superiores fuerant inconsulta spes animos extollit: magnamque his in posterum fiduciam momentum temporaneum comparuit.

Titus ciuitati nocte appropinquat: castra ponit in monte elaco dicto: exeunt iudæi: in legionem decimam irruunt fugantque romanos: nuntiatur tito: fert auxilium: dimicatur utrinque: Titus tandem legionem liberat.

Cap. IIII.

Aesar autem postquam ex amarus agmen sibi sociatum est nocte luce inde digressus ad locum qui Scopos appellatur accedit. Unde iam & ciuitas & clari templi magnitudo conspici poterat: qua parte septentrionalem regionem continens ciuitas humilior proprie Scopos nominatus est: distans a ciuitate stadiis septem: ibique duabus legionibus simul quanta uero retrorsum stadiis tribus castra muniri iubet. Laborem namque nocturni itineris attritos milites progredi uisum est ut sine fortitudine murum struerent. Mox autem cepto edificio decima quoque legio per hiericutha aderat a Vespasiano preoccupata: ubi quaedam pars armatorum in presidio fuerat collocata. His autem preceptum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere qua in premons quæ appellatur Elacon contra ciuitatem ab oriente situs est atque interiacente ualle discernitur: cui nomen est Cedron. Intra ciuitatem uero sine requie confugientium dissensionem tum primum ingens subito bellum foris interueniens refrenauit: & cum stupore seditiosi romanorum castra inspectantes trifariam distributa malam inter se iniungere concordiam: rationemque inuicem regrebant quidnam expectarent: quod uel perperam tres muros contra uitam suam paterentur opponi: bellamque tanta se fundente licentia tanquam spectato res bonorum operum sibi: utilium residerent moenibus clauis remissis: armis ac manibus in nosmetipsos profecto exclamant aliqui tantummodo fortes sumus: romanorum autem lucro ex nostra seditione sine sanguine oppidum cedit. His alios atque alios congregantes exhortabantur: raptimque armis subito in legionem decimam ruunt: perque uallē facto impetu cum ingenti clamore multum edificantes romanos aggrediuntur. Illi autem in opere distributi armis ob eam causam plerique depositis: nec enim excursum iudæos auaros esse credebant: & si maxime uellent animos eorum seditione distractum in arbitrabantur. Præter opinionem prurienti sunt: atque opere quicquid derelicto confestim alii recedere. Multi autem ad arma properantes priusquam se in hostes corrigerent feriebantur. Plures autem iudæis semper adiciebant eorum freti uictoria qui præcesserant: & quod cum pauci essent multiplex numerus & sibi & hostibus uidebantur: quod secunda fortuna uideretur. Romani autem maxime ordinari consueti cum decore atque præceptis bellum gerere scientes ex perturbatione trepidabant. Unde tunc quoque præuerti aggressionem cedebant. Siquando tamen sese conuerterent ab insequentibus occupati & a cursu reprimebant iudæos & ob impetum minus cautos feriebant. Semper uero excursionem gliscere magisque turbati postremo castris pulsati sunt: rotamque legio in periculum uentura fuisse uidebatur: nisi hoc mature sibi nunciato Titus eis tulisset auxilium: multisque increpans ignauiam & suos a fuga reuocasset: iudæosque a latere ipse cum his irruens quos circa se habebat electos: multos quidem occidisset: plures uero salutasset. Omnes autem in fugam uertisset: atque in uallē præcipites compulisset. Illi autem in prono loco multa mala perperam postquam in aduersam partem euasere. Flectunt se iterum & uallē intercedente cum Romanis dimicabant. Igitur ad medium diem bellatum est. Paulo autem post meridiem Titus his qui secum erant in subsidio collocatis: aliisque cohortibus aduersus excurrentes oppositis: reliquum agmen ad murum in summotis edificandū remisit. Iudæis autem hæc fuga esse uidebatur. Cumque speculator quem in muro posuerat amictu agitato signum dedisset: frequentissima multitudo tanto impetu pressit: ut eorum cursu immanissimis bestis esse assimilis. Denique in aduersa acie stantium nemo imperum sustinuit: sed tanquam machina percussum agmen continuo dissipatum est: pulsique in montem refugerunt. In ascensum autem medio Titus cum paucis relictus: multumque monentibus amicis quod pro imperatoris reuerentia correpto periculo perdat ut morte appetentibus iudæis cederet. Neque pro his in discrimine ueretur: quos ante ipsum saluos esse non

oportere: sed potius fortunā suam reputaret q̄ non militis officio *fungere*: ueḡ & belli & orbis terrā dominus esset: ne in fugā uerti uideret in quo oīa niterent. Hæc aut̄ ne audiret simulās & ad se recurrentibus obstaret: eosq̄ in ora feriens cū ui obniterent occidebat: & in galeā repente incūbens multitudinē repellebat. Illi aut̄ & uiribus eius & obstinatione p̄territi: ne tū quidē in ciuitatē fugere: sed in utrūq̄ latus ab eo declinātes rursū fugiētes insequēbant. Quos tamen aggreffus a latere ipsoz quoq̄ ip̄etum præpediebat. Dū hæc aguntur et̄ illos q̄ superiora castra muniēbant: ubi fugere inferiores uidere metus ac turba occupat: totūq̄ agmen dispergitur suspicantium: excursū q̄dem iudæoz ferre non posse. Titū uero in fugam reuersum. Nec. n. unq̄ illo manente alios fugituros fuisse: & tanq̄ laruali terrore circumdati alius alio ferebant: donec q̄dam cū in medio bello uersari impatorē uidissent: plurimū metuētes uniuersū agminē suoz eius periculum cū clamore nunciauerunt. Itaq̄ pudore reuocati & fuga maius aliqd̄ sibi exprobrātes q̄ Cæsarē deseruissent: totis uiribus in iudæos utebant: & semel ad descensum transuersi urgebant eos in decliuiā. Illi autem in pedem recedētes pugnabant. Cūq̄ romani plus possent: eo q̄ superiores erant: in uallē omnes coacti sunt. Titus aut̄ contra se positus imminebat: & legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipse uero cum his quibus antea resistendo hostes arcebat. Itaq̄ si me nihil addentem obsequio neq̄ inuidia detrahentem uerum dicere oportet: ipse Cæsar his totā legionem periculo liberauit: atq̄ ipse castra muniendi copiam militibus præbuit.

Remisso aliquātisper bello oris discordia inter eos: in duas ptes seditio remanet: Titus ad ciuitatē electos milites mittit: explanare fecit oīa ita ut repletū sit quicqd̄ cauū erat. Cap. V.

Remisso aut̄ paulisper bello externo: itez̄ intestinū seditio suscitauit. Azimorūq̄ instāte die qui est aprilis mensis q̄rtus decimus. Hoc. n. se primū tpe opinant̄ iudæi ab ægyptiis esse liberatos. Eleazarus q̄dem cū sociis portā subaperiēs introire cupiebat: ex populo qui tēplum adorare cuperent. Ioannes aut̄ die festo ad protegēdas insidias ausus est: & suoz quosdam ignotiores armis sub ueste latētibus instructus. Quoz pleriq̄ de industria aggressi erant occulte: inter alios phari occupandi gratia submittit. Illi aut̄ postq̄ iurauere uestimentis abiectis: subito armati apparuerunt. Magna uero statim turba circa tēplum ac tumultus erat: cū alienis q̄dem a seditione populus oībus discrimen ipuraret. Zelotæ uero sibi met solū insidias comparatas. Veḡ hi quidem relicta portæ custodia & alii expugnaculis disilientes priuūq̄ manus conferrent in tēpli cloacas confugere. Populares autē ad arā delati & circū tēplum appulsi concubabant: cum lignis passim ferroq̄ caderentur. Multos ociosoz inimici priuato odio q̄si diuersæ factionis socios interficiebant. Et quicūq̄ ante hæc insidiatorem aliquem offenderat tunc agnitus q̄si Zelotes ducebatur ad mortē. Sed qui atrocitate magna innocentes afficeret inducias concessere nocentibus: progressosq̄ ex cloacis dimiserunt. Ipsi at̄ interius tēplum & oēs eius apparatus tenentes confidentius oppugnabant Symonē. Seditio q̄dem hoc modo quæ tripartita fuerat in duas partes diuisa est. Titus aut̄ castra propius ciuitatē transferre cupiens de Scopo contra excursū q̄dem lectos equites ac pedites quos satis esse arbitrabatur: aliū uero exercitum iussit totum quod erat usq̄ ad muros spaciū complanare. Cunctis igitur materiis ac sepibus dirutis quibus hortos ac lucos incolæ p̄munerant: omniq̄ opposita: quīs māfuerat silua: excisa repletum est quicquid erat cauum & uallibus impeditū. Saxorum aut̄ eminentissimis ferro truncatis humiliorem totum illum tractum a Scopo usq̄ ad Herodis monumenta fecerunt: serpētium stagnum continentia quæ Colibethara uocatur.

Iudæi romanos quæruunt decipere instituunt quosdam qui pacem simulant: romanosq̄ uelle introducere: Titus noluit quia suspecta erat ei talis inuitatio. Cap. VI.

Ils deniq̄ diebus iudæi romanis huiusmodi insidias parauere. Seditiosoz audacissimi extra muliebres quæ sic appellantur progressi turres simulato q̄ pacis eos studiosos pepulissent: eo q̄ timerent impetum romanorum: ibidem uersabantur & alter sub altero uitabundi latebant. Alii uero per muros dispositi populūq̄ se esse simulates clamore pacem implorabant: scedusq̄ poscebant portasq̄ se patefacturos esse pollicentes inuitabant romanos. Hoc autem uociferantes una etiam contra illos ueluti portis eos ambigerēt lapides iaciebant. Illiq̄ se ui percurrere aditus uelle simulabant & ciuibus supplicare. Cūq̄ ad romanos sepiissime ire conarentur: reuersiq̄ perturbatis similes uidebantur. Verum hæc eoz calliditas apud milites quidem fide non carebat: sed tanq̄ hos quidem in manibus haberent paratos ad supplicium. Illos uero ciuitatem sibi aperturos sperabant: opusq̄ aggredi festinabāt. Tito autem suspecta erat inuitatio: quia rationem non haberet.

Quidā ex romanis ad urbē usq̄ accedentes eo q̄ crediderunt illis: interficiuntur: multi feritūtur: unde irascitur multum Titus pp̄ inobedientiam eorum eisq̄ arguit. Cap. VII.

Ridix̄ nāq̄ prouocatos eos ad pactionē per iosephum: nihil mediocre sentire cognouerat. Etia nunc milites manere loco suo præcepit. Iā uero q̄dam operibus oppositi raptis armis ad portas excurrere cœperant. Hi aut̄ qui expulsi uidebant: primo q̄dem cedebant: deinde ubi ad turres portæ propinquabant cursū eos circūueniunt & a tergo

persequerentur. Qui uero in muro stabant lapidū his multitudinē oīgenūq; tālog; simul infū dunt adeo ut multos quidē necarent plurimos quidē sautiant. Nec. n. facile erat a muro diffuge re: aliis retro uiolenter instantibus. Et p̄ter hoc pudor q; rectores peccauerant: itēq; metus in dile cto perseverare suadebat. Quamobrē hostes diu decernētes multis uulneribus acceptis neq; pau cioribus redditis. Postremo eos a qbus circumuenti fuerant repulere. Quos tamen recedētes usq; ad Helenæ monumentū iudæi urgendo iaculis sequebant. Deinde insolenter fortunæ maledicē tes & romanos uituperabant fraude pellectos: scutaq; alta sublata crispantes tripudiabant & cum læticia uociferabant. Milites at interminatio principū & Cæsar iratus huiusmodi oratione corri puit. Iudæi quidē quos sola regit desperatio oīa cū deliberatione faciūt atq; prudentia: fraudes & insidias cōponendo: eorūq; dolos fortuna psequit q; sunt morigeri: sibiq; inuicem beniuoli ac fi deles. Romani uero qbus ad disciplinā & consuetudinē obediendi rectoribus fortuna famulaf. Nunc cōtrario peccant & intēperantia manū debellant: quia oīum est pessimū præsente cæsare sine rectore dimicantes. Certe inquit plurimū ingemiscunt militiæ leges: plurimū pater cum hoc uulnus audierit. Ille quidē cū bellando senuerit nunq; isto modo peccauit. Leges aut si cū in eos q minimū aliquid præter ordinē mouerint mortē uindicent: nūc totū deseruisse exercitū uideant. Modo at scituros esse q; arrogāter egere: q; apud romanos ēt uicere sine p̄cepto ducis ifamiae est.

Intercedunt cōmilitones pro illis apud Titum: admonens eos indulget illis: cogitat ulcisci iu dæos: castra ponit prope ciuitatem: ordinat legiones circa ciuitatem: describitur situs ciuitatis & templi per salomonem ædificati: & quomodo distinguebatur secundum loca sacerdotum & ui roꝝum & mulierum.

Cap. VIII.

Aec Titus ad rectores locutus cū indignatiōe: certum erat quia lege in oēs erat usus. Et hi quidem abierunt ais quali iam iamq; iuste morituri. Circumsusa uero agmina Ti tum p cōmilitonibus obsecrabant: paucorūq; temeritatē cōdonari cunctorūq; obediē tiae precabant emendaturos: peccatū. n. plēns futuræ cōpensatiōe uirtutis. Placatus ē cæsar utilitate simul ac præcibus. Nanq; unius hoīs aiaduersionē usq; ad factū promouendū puta bat: multitudinis uero ad ueniā. Militibus quidē reconciliatus est multū monēs: ut post hæc pru dentius agerent. Ipse uero quēadmodum iudæoz; ulcisceretur insidias cogitabat. Interuallo quod usq; ad muros ciuitatis erat per quadriduū coæquato sarcinas aliāq; multitudinē cupiēs tuto tra ducere militū ualidissimos a septentrionali tractu in occiduū septenos per ordinē cōtra mugē p̄ tendit altius ualle depressa. Peditibus aut in fronte ac post eos equitibus acie terna dispositis: cū singuli ordines septenos haberent: semoti sagittarii stabant. Excursibus at iudæoz; tanto agmine circūcluis impedimenta trium legionū: itēq; alia multitudo sine timore transiit. Ipse quidē titus cum prope duobus stadiis adesset muro: ad anguli eius partē contra turrim quæ appellatur p̄so phines castra ponit. Ad quā muri ambitus ex aquilone prinens flectitur ad occidentē. Altera uero pars exercitus eam turrim uersus quæ appellatur hippicus muro circundatur. Dum stadioz; spa cio similiter a ciuitate descendens. Decima tamen legio in Cleonos monte ubi erat manebat. Cui tas aut trino muro circūdata erat: nisi qua uallibus inuis cingebatur. Ex ea nāq; parte unius mu ri habebat ambitū: & ipsa quidē super duos colles erat condita contrariis fontibus semet inspicē tes interueniente ualle discretos: in quā domus creberrime desinebant. Colliū uero alter quo su perior ciuitas sedet: multo est excelsior & in prolixitate directior: adeo ut quoniā tutum erat ca stellū quondam a Dauid rege uocaretur. Is pater Salomonis fuerat: qui primus templū ædificaue rat. A nobis aut forum superius ædificatū est. Alter aut qui appellat Acra: inferiorē sustinet ciui tatem: & undiq; decliuus est. Contra hunc aut tertius collis erat natura humilior quā Acra: & alia lata ualle ante diuisus. Verum postea qua tēpestare Samonei regnabant: & uallē aggeribus reple uerunt. ut templo coniungerent ciuitatē: & Acre altitudinē cāsam humiliorem fecerant: ut ex ea quoc; phanū superemineus cerneretur. Vallis aut quæ Propeon appellatur qua parte diximus su perioris ciuitatis collem dirimit: ab inferiori usq; ad Siloā ptinet. Ita. n. fontē qui dulcis est ac plu rimus uocabamus. Foris aut ciuitatis duo colles profundis uallibus cingebant: & utrinq; obstan tibus rupibus nulla ex parte adiri poterant. Triū uero muroꝝ uetustissimus quidē propter ualles imminētēq; his desuper collem quō erat conditus: facile capi non poterat. Ad hoc aut quod lo co præstabat etiam firmissime structus erat Dauid & Solomonis aliorūq; interea regū largissimis impensis operis sumptibus decore. Hac uero parte incipiens a turri cui nomen est Hippico: & ad eam quæ dicitur Xistus pertinens. Deinde curiæ cōiunctus in occiduam tēpli porticū desinebat. Parte aut altera ad occidentē ex eodē loco ductus: p̄ eum qui uocatur Beciso descendens in Esse noꝝ portam. Deinde supra fontē Siloam in meridiē flexus: atq; inde rursus in orientē uersus qua stagnū Solomonis est & usq; ad locū pertinens quē Ophlan uocant: cū orientali porticu tēpli cō iungitur. Secundus aut murus ex porta quidē habebat initiū quam Genetham appellabant. Hæc aut fuerant muri prioris. Septentrionalē uero tantūmodo tractum ambiens usq; antoniā ascende bat. Tertio muro turris Hippicos principiū dabat unde ab Beroe tractum pertinēs. Deinde ad Se phinam turrim ueniens contra monumentū Helenæ quæ Adiabenoꝝ regina fuerat Azitæ regis

HH

lata:& per speluncas regias in longâ ductus: turri quidē in angulo posita flestebat cōtra phul-
nis quod dicitur monumentū. Cū uetere autē ambitu iunctus in Cedronā uallē quæ sic dicitur de
finebat. Hoc muro eā partem ciuitatis quā ipse addiderat Agrippa cinxerat: cū esset oīs ate nuda.
Exuberans. n. multitudine paulatim extra mœnia serpebat: tēpliq; septétrionali regione colli pro-
xima ciuitate adiuncta non paululū pcesserant: quin & quartus collis incolebat cui nomen est
Abisade: situs quidē ex aduersum antoniae fossis aut altissimis separatus quæ de industria ductæ
sunt ne antoniae fundamentis colli adherentibus & accessui facilis sit & minus æditus: unde etiā
fossæ altitudo plurimū turribus celsitudinis adiciebat. Nominata ē pars addita ciuitati uoce in-
digena Zabathana: quod græco sermone dicitur noua. Eius autē partes incolis ptegi desideratibus
pater huius regis eodē nomine Agrippa mure quidē: ita ut prædiximus: inchoarat. Veritus autē
Cladiū cæsare ne magnificentiā cōstructionis ad nouæ regē ac discordiā suspitionem traheret
fundamentis tantūmodo iactis ab opere desistit. Nec. n. expugnabilis esset ciuitas si pfectisset mu-
ros ut cœperat. Saxa. n. uiginti cubitis longa. & decem lata contexebant: quæ neq; ferro facile sus-
fodi possent: neq; machinis demoueri. Hisq; murus dilatabat: pfecto autē tantū altitudinis quoq;
plus habuisset: si eius magnificentia q ædificiū aggressus erat minie fuisset inhibita. Rursus at idē
murus ēt iudæorū studio fabricatus ad uiginti cubitos creuit & murus quidē binis cubitis: ppu-
gnacula uero trinis habebat: totaq; multitudine eius ad uigintiquinq; cubitos erigebat. Mure autē
supereminebant turres: uiginti quidē cubitis in altitudine: uiginti uero in longitudinē quadratis
angulis structæ sicut ipse murus plene ac solide. Præterea structura ac pulchritudo saxorū nihil
erat tēplo deterior. Post altitudinē uero turriū solidū uiginti cubitis elatā: cellæ desuper ac cœna-
cula erant: quarūq; pluuiarū receptacula ex tortuoso latiq; singulorū ascensus. Eiusmodi quidē
turres nonaginta tertius murus habebat. A turris autē interuallo cubitos ducentos. Medius uero
murus in quatuordecim turres: & antiquus in sexaginta diuisi erant. Omne autē ciuitatis in gyro
spatiū trigintatribus stadiis finiebat. Cum at totus admirabilis esset tertius murus admirabilior
sephini turris ad septétrionē occidentēq; surgebat in angulo: qua parte Titus castra posuerat. Ex
ea namq; p septuaginta cubitos ædita sole orto Arabia prospici poterat: & usq; ad mare: itemq; ad
ultima finiu habereorū. Erat at octo angulis. Contra eam uero turris Hippicos & iuxta duæ: quas
Herodes rex i antiquo muro ædificauerat: quæq; magnitudine siue pulchritudine ac firmitate uni-
uersis quæ toto orbe essent pstabant. Nam præter naturalē animi libertatē rex p amore ciuitatis
opere excellentiā prius affectibus indulgebat psonisq; tribus carissimis: quæq; noibus turres ap-
pellauit fratri & amico & cōiugi memoriæ dedicando. Illi quidē: ut dixi: amoris cā preempta. His
autē bello amissis cū fortiter decertassent. Hippicos quidē turris amixi uocabulo dicta quatuor an-
gulis erat. Singulæ at. xxv. cubitos in latitudine. itēq; longitudine habebat: & excellē triginta cu-
bitos erant nūq; inanes supra soliditatē saxi quæ adunatā cōpaginē: puteus uiginti cubitis altus
erat imbris excipiendis. Super hūc at duplici tecto domus uigintiquinq; cubitis altā: in q̄ uaria
mēbra diuisa: & desup eam minæ quidē binis ppugnacula uero ternis cubitis ambiebāt: & oīs alii
tudo ad octogintaquinq; cubitos numerat. Secunda uero turris quā fratris noie Phaselon appel-
lauerat: æque lata fuerat ac longa cubitis quadragenis. Per totidē autē cubitos in pilæ modū facta
& solida eius altitudo surgebat: & sup hanc decem cubitis ædita porticus erat instructa brachiis:
itēq; ppugnaculis septa. In media uero porticu supeminens alia turris stabat in mēbra magnifica
& balneis: nequid regalis ei usus uideret deesse. In summo autē ppugnaculis nimisq; erat ornata
cum oīs eius celsitudo prope ad nonaginta cubitos tolleret: & specie qdē uidebat assimilis Pha-
ri & turriq; alexandriā nauigantibus ignē pcul offendit: ambitu uero ampliore dilatabat. Tūc at
tyrānicū domiciliū existerat Symoni. Tertia uero turris mariānes: sic. n. regina uocabat usq; ad ui-
ginti cubitos facta: p uiginti alios patebat in latitudine tendebat & magnificentiora cæterisq; or-
natioa diuersoria sustinebat: cū id ppriū seq; dignū esse rex putauisset ut uxoris noie appellata
turris plus haberet pulchritudinis q̄ quæ uirore noibus uocitate sunt: sicut illa mūtiore erat cui
fœmina nomen dederat: & cuius oīs altitudo per. lv. cubitos erigebat. Sed quāq; tres turres tantæ
magnitudinis erant: ex loco tamen quo erāt sitæ multo uidebantur esse maiores: nā ipse antiquus
murus in quo erāt excelso loco fuerat cōditus: & ipsius collis uelut qdā uertex altius ppe ad. xxx.
cubitos eminebat: supra quē turres positæ multū sublimitatis assumpserant. Mirabilis ēt fuit lapi-
dum magnitudo: nec. n. ex uulgaribus saxis: aut quæ hoies ferre possent: ueq; secto marmore can-
didum & singulis p. xx. cubitos longis latiq; .x. ac per quinq; altis erant ædificatæ: quæ ita inter se
copulata erant: ut singulæ turres singula saxa uiderent. Sic at manibus artificū in faciē angulosq;
formata ut nūq; iunctura cōpaginis appereret. His autē in septétrionali parte positis intus aula: re-
gia coniungebat narratione omni præstantior: nec. n. uel magnificentia uel structura opis aliqua
ex parte superabat: sed tota quidē muro p triginta cubitos ædita cincta erat. Aequali autē ambitu
turribus ordinatissimis ambiebat: itēq; muroq; receptaculis ex cœnaculis lectoq; centum capaci-
bus. Inenarrabilis autē fuit saxorū uarietas: collectisq; ibi plurimis quæ ubiq; rara uidebant: & fa-
stigia simul pceritate trabiū & ornamentorū claritudine mirabilia. Membrorū autē altitudo & in-

numero sã spēs ædificii plenæq; oīa suppellectilis cū plæraq; ī singulis ex auro essent atq; argēto. Ad hæc multæ porticus alia p̄ aliam in circulū flexæ colūnæq; in singulis: & quæ inter eas sub diuo parebant sp̄tia cū essent utiq; uiridi siluiscq; uariata: cū plixas ambulationes habebat altis euripis cinctas: & cisternis ubiq; signorū æneorū plenis: qbus aqua effundebat: multæq; turres māsuetæ circū latices columbarū. Sed. n. neq; pro merito exponi regia qualis fuerit potest. Habet memoria cruciatū referens quantas res latrocinialis flamma cōsumpserit: nec. n. hæc a romanis incensa sunt sed ab insidiatoribus intestinis: ut supra memorauimus in principio dissensionis. Et ab antonia quidē corripuit ignis: trāsit at in regiā triūq; turrium tecta corripuit. Phanium autē conditū erat: ut dixi supra durissimū collē. Et initio quidē uix templo atq; aræ sufficiebatur: iacens in summo planities: q; undiq; p̄ceps erat atq; decliuus. Cum at rex Salomon qui etiā tēplū ædificauerat: muro eius partē ab oriente cinxisset: una porticus aggeri est imposita: & manebat ex aliis ptibus nudū q; a sæculis posterioribus sēp̄ aliqd aggeris accumulante populo cōcūctus collis effectus est. Perrupto at septētrionali quoq; muro tantū assumpserē sp̄tiū quantū postea totius phani ābitus incluserat. Triplici at muro colle circūdato sæpe maius opus extructū: in quo lōga sæcula cōsumpta sunt oēsq; thesauri sacri quos toto orbe missa deo munera repleuerāt tā in sup̄iore ābitu q̄ inferiore tēplo ædificatis: cuius quod humillimū fuit trecentenis cubitis munierant. In qbusdā uero locis pluribus non tamen oīs altitudo fundamentorū uideri poterat multū uallibus obrutis: ut angustas uias oppidi cōæquarent. Saxa uero quadragenū cubitorū magnitudinis erāt. Nam & pecuniæ copia & populi largitas maiora dictū conabant: quodq; nunq; posse perfici sperabatur: diuturnitate ac plēuerantia explicabile uidebatur. Tantis at fundamentis digna erant opa imposita duplicis porticus. Omnes q̄s colūnæ sustinebant qnis & uicenis cubitis altæ de singuli saxis marmore candido & laqaria cedrina ptegebāt. Quorū naturali magnificentia quodq; ligno rasilī erāt apteq; cohærebant op̄æpretiū spectantibus exhibebant: nullog; aut pictoris aut sculptoris opere extrinsecus ornabant. Latæ autē pro. xxx. cubitis erant: oēsq; gyrus eaz; sex mensura stadiorū cum antonia concludebat. Totum at sub diuo sp̄tiū uariebatur oīum quidē generum lapidibus stratum: qua uero ad secundū templum ibatur cancellis: septem saxeis ad tres cubitos altis: nimiūq; grato opere factis: ubiq; æquis depositæ interuallis colūnæ stabant: legem castimonie p̄monentes aliæ græcis aliæ latinis in sanctū locum transire alienigenas non debere. Sanctum. n. uocabatur altæq; phanium & quatuordecim gradibus ascendebatur a primo: quadratūq; sursum erat & proprio muro circumdatū. Cuius exterior celsitudo quāuis quadraginta cubitis surgeret tamen gradibus tegebatur. Interior uiginti quinque cubitis erat: quoniā in altiori loco per gradus ædificata nō tota pars iterior cernebatur colle obrecta. Post quatuordecim aut gradus sp̄ciū erat usq; ad murum. ccc. cubitis planum. Hinc rursū alii quinque gradus & scalæ ad portas ducebant: a septētrione quidem ac meridie octo quaternæ utrinq; uidelicet: duæ uero ex oriente. Necessario namq; p̄ prius locus religionis causā mulieribus destinatus muro discernebatur: altera quoq; parte opus esse uidebatur. Contra primā uero secreta erat ex aliis regionibus una porta meridiana & una septentrionalis: quibus ad mulieres introiebatur: per alias enim transire ad mulieres nō licebat. Sed nec suam portam interiecto muro transgredi licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis & hospitibus fœminis religionis causā uenientibus. Occidua uero pars nullam portā habebat: sed p̄ petuus ibi murus erat extructus. Inter portas at porticus a muro intro prope ad thesauros aduersæ magnis ac pulcherrimis columnis sustinebantur. Erant autem simplices ac præter magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant. Portarum autem aliæ quidem auro & argēto undiq; tectæ erant itemq; postes ac frontes. Vna uero extra templum ære corinthio quæ multum argento inclusas & inauratas honore superabat. Et binæ fores quidem in singulis ianuis erant tricenis cubitis altæ: qnisdenis etiam latæ. Post introitum uero ubi latiores fiebant tricenis utrinq; cubitis exedras habebant exemplo quidem turrium longas: & latas: supraq; uero quadraginta cubitis celsas. Singulas autem binæ colūnæ duodenum cubitorum crassitudine sustinebant. Et aliarum quidem portarum magnitudo par fuit. Quæ uero supra corinthia posita erant quo mulieres conueniebant ab oriente aperiiebatur. Porta templi sine dubio maior erat: quinquaginta enim cubitis surgens quadraginta cubitorum fores habebat: ornatumq; magnificentiorem: quoniam crassiori argento atq; auro uestiebatur: quod quidem nomen portis infuderat Tyberii pater Alexander. Gradus autem quindecim a muro qui mulieres segregabant ad maiorem portam ducebant. Namq; illis qui ad alias portas iter dirigerent quinque gradibus erant breuiores. Ipsum nero templum in medio positum hoc est phanium sacrosanctum duodecim gradibus ascendebatur. Et a fronte quidem altitudo eius & latitudo centenos cubitos habebat: poene autem quadraginta cubitis angustior erat. Aditus enim ueluti quibusdā humeris utrinq; uicenum cubitorum producebantur. Prima uero eius porta septuaginta cubitis alta erat: & uiginti quinque lata: neq; fores habebat: cœli enī secreta q; interclusa erat significabat: Erantq; totæ frōtes inauratæ: ac prima ædes omnis perlucebat extrinsecus auro: quæ circum phani portam splendida cuncta cernentibus occurrebant. Cum at iterior eius pars duplici tecto fulgeret: adiacēs ei prima porta patebat in altitudo

dinem perpetuam perq; nonaginta cubitos tollebat; cū longa quadraginta cubitis esset ac uiginti transuersa. Ipsius uero aedes tota inaurata erat: ut dixi; & circū eas saxeus paries. Desuper autē habebat aureos pampinos unde racemi statura hominis dependebant; & q; duplex testū erat templi exteriori humilior uidebat; & fores habebat aureas quinquaginta & quinque cubitis altas: sexdecim uero latas. Et ad hanc aulam longitudine pari: hoc est uelū Babyloniu hiacyntho & bysso & cocco & purpura uariage mirabili opere factū: neq; rationis inopia colore pmixtiōe: sed uelut oīum regū imaginem præferens. Cocco enim uidebatur ignem imitari; & bysso terram; & hiacyntho aethera ac mare purpura. His quidē coloribus: bysso autē ac purpura natiuitatem: quoniā byssum quidem terram: mare autē purpurā gignit. Eratq; in eo per scripta oīs coeli ratio præter signa. Introgresos autē in templū planities excipiebat: cuius altitudo habet quidem sexaginta cubitos & longitudo totidē: ac latitudo uiginti. Rursus autē quadraginta cubitis diuisi erant. Et prima quidem pars ad quadraginta cubitos auulsa. Hæc tria mirabilia & prædicanda opera cunctis hoībus habebat. Candelabrum & mensam & thuribulū. Septem uero lucernæ stellæ errantes significabant: tot. n. ab ipso candelabro diuidebantur. Duodecim uero panes in mensa positi signorum circulum atq; annum. Thuribulum autē per. xiii. odores quibus replebatur ex mari & in hospito & inhabitabili designabant oīa dei esse deoq; seruire. Intima uero templi pars uiginti cubitorum erat. Discernebatur autem similiter uelo ab exteriori nihil quæ prorsus in ea erat positum in accessu uero & in uoluta & inuisibilis oībus habebatur sanctiq; sanctum uocabatur. Circa latera uero inferioris templi multa erant membra paruia triplici testō suspensa; & ad utrunq; latus ad eam introitus a porta patebat. Desuper autē pars eadē membra non habebat; quo minus erat angustior: celsior at. xl. cubitis nec ita ut inferior ambigua. Colligitur enim ad. xl. cubitos omnis celsitudo: cum in solo centum cubitos habebat. Exterior autē facies nihil quod animus aut oculi mirarentur non habebat. Crustis. n. aureis grauissimis undiq; testā uala primos ortus igneo splendore lucebat: ut cum intuerentur contendendum oculi quasi solis radius auerterentur. Hospitibus quidē adeuntibus procul monti niueo similis uidebatur. Nam ubi deauratū nō erat templum candidissimum erat. In summo autem aureis ueribus horrebat acutissimis: ne ab insidentibus auibus pollueret. Non nullorū at saxorum eius longitudo. xlv. cubitis erat: altitudo quinque; & latitudo sex. Ara uero pro templo quindecim cubitis alta: lata uero & longa cubitis quadragenis quadrataq; stans uelut cornutis angulis eminebat; & a meridie ascensus in eam clementer arduus resupinabat. Sine ferro at constructa erat: nec unq; eam ferrū tetigerat. Templū at aramq; cingebat ex pulcherrimo saxo lorica gratissima usq; ad cubitū surgens: quæ populū a sacerdotibus segregabat. Canorutos hoc est semine fluentes iteq; leprosos tota ciuitas arcebat; & sceminis mēstrua soluētibus clausa erat. Prædictum autē limitem ne puris quidem mulieribus transgredi pmittebat. Viri autē qui non per oīa casti fuissent: ab interiori aula & q; essent a sacerdotibus prohibebant. Qui uero ex origine sacerdotum genus ducentes cæcitatē causa munere non fugebāt: cum incolumnibus intra limitē aderant partesq; generis consequebantur: uestibus tantū utebantur plebeis: quoniā sacerdotali solus qui sacra celebrabat amiciebatur. Ad altare uero templumq; accedebant carentes omni uitio sacerdotes ueste quidem amicti byssina: maxime uero mero abstinentes ac sobrii religionis causa ne quid res diuinas faciendo peccarent. Pontifex autem cum ipsis non tamen semper ascendebat: sed diebus quibusq; septimis & per singulos menses calendis: uel si quando prima festiuitas atq; annua ab omni populo agebatur. Et sacrificabat uelamine præcinctus eoq; testus femora usq; ad genitalia: lintheum uero habens intrinsecus demissum usq; ad pedes: hiacynthinum desuper indumentū rotundum ex equo fimbriæ pendebant aurea tintinabula malaq; granata sustinētes tinabulis quidē tonitrua: malis uero fulgura designantibus. Pectoris at tegmentū uitæ cingebat. v. uariata coloribus hoc est auri & purpuræ cocci byssi & hiacynthi: quibus etiā uela templi diximus esse contexta. Habebat etiam chlamidem temperatā: in qua plus auri erat: habito quidē: indumento thoraci similis uidebatur. Duabus autē fibulis aureis aspidum specie uinciebatur: quibus inclusi erant optimi maximeq; sardonices: scripta tribuum gentis iudeæ nomina præferentes. Ex altera uero parte. xii. pendebant alii lapides in quatuor partes terni diuisi: hoc est sardii: topaci: smaragdus: antrax: iaspis: saphirus: achatis: amethystus: ligurius: onix: berillus: chrysolithus: quorū singulis singula iterum cognomina erant scripta. Caput at byssinus thiaras tegebat hiacynthis coronatis & circa eā alia corona erat aurea scripta ferens sacras litteras: quæ sunt quatuor elementa uocalia. Ea quidem ueste post tēpus: minus at ambitiosa utebatur: si quando adyta introibat. Solus autē atq; semel in anno intrabat quo die cunctos ieiunare deo mos erat.

Describitur adhuc magnificentia ciuitatis & templi: eorum quæ continebantur in eo: quæ ad uersis fuerunt constituta.

Cap. IX.

E ciuitate quidem ac templo iterum & moribus & legibus diligētius referemus. Non enim pauca super his exponenda sunt. Sed antonia quidem in angulo duarum porticum sita erat prioris templi quæ ad occidentem septentrionemq; spectarent. In saxo autem fuerat extructa. l. cubitis alto & undiq; prærupto: quod opus Herodis fuit: ubi

maxie ingenii sui magnificentiam demonstraui. Primum, n. a radicibus saxūq; ipsum leuatis crucis obtegebatur: quo & decus aderat operi & facile dilaberentur qui uel ascendere uel descendere tentauissent. Deinde ante priores turres ædificiū murus erat cubitis tribus. Intra hunc omne spatium antonia in .xl. cubitis erigebat. Intus autē regie latitudinē ac descriptionē habebat diuisā in omnem usum habitationē & genera & spēs: idest atria & balnea & aulas castris aptissimas ut quantum ad usum necessariā prinet ciuitas uideretur magnificentia uero palatiū: instar uero turris toto habitu formata quatuor aliis per angulos turribus cingebatur. Quæ cæteræ, l. cubitis erant altæ: quæ uero ad meridianū orientālēq; angulum sita erat, lxx. cubitis eminebat: ut ex ea tantum templum uideri potuisset. Quæ uero porticibus iungebat in utrinq; descēsus habebat unde custodes cōmeabant. Semper namq; in ea romani milites residebant: & cū armis circa custodes positis ne quid populus festis diebus noui cōmitteret obseruabant. Castrum, n. erat impositum oppido & oppidum quidē templo: templū uero antonia. In hac autē porticu custodes erant & superioris ciuitatis aliud castellū regia Herodis erat. Besatthe autē collis: ita ut dixi: ab antonia separabat: qui cū oīum esset altissimus et parti nouæ ciuitatis cōiungebatur: tēploq; septentrionali solus obstabat. De ciuitate quidē ac muris eius iteꝝ scribere plenius cupiens in p̄sentia satis dixi.

Quomodo Symon & Ioannes dissidebant: & eos diuisa ciuitas sequebatur: & quomodo unusquisq; prem ciuitatis seorsum tenebat: Titus querit quæ pre ciuitatem sit impressurus: constituit agerem tripartitum exercitum circa ciuitatem: cogitant iudæi concordari aduersus Titū & romanos: coeuntq; in unū corpus exeunt iudæi aduersus romanos fugantur in ciuitatem quidā unus iudæorū capitur: sagitta demissa occiditur inde iudæis luctus maximus oritur. Cap. X.

Pugnacissima quidē maxieq; dissentiens multitudo circa Symonē erat hominū decem milia præter idumeos, l. uero, x. milium duces qbus ipse quasi dominus oīum præerat. Idumei autē qui erant eius partium cū essent numero quinq; milia duces habebāt. Horum autem principes uidebantur Sosia Iacobus & Catia filius Symon, Ioannes at̄ qui templum occupauerat: sexq; armatorū milia habebat: quos, xx. duces regebant. Tunc autē illi accesserant etiam zelotæ depositis discordiis duo milia trecenti qui eleazaro quem ante habuerāt & Symone Atimini filio utebantur ducibus. His autē ut diximus: bellū inter se gerentibus populus erat præmiū & plebis pars quæ non eadē quæ ille cōmitteret ab utrisq; diripiebat. Tenebat autē Symon quidē superiorem ciuitatē murūq; maiorem usq; ad cedron: & antiquioris muri quantum a Siloa flectitur ad orientalem & usq; ad Monebazi aulam descendit. Is autē rex est Adiabane gentis ultra Euphraten habitantis. Tenebat at̄ etiā frontem Acræ: quæ inferior est ciuitas usq; ad helenæ regiam: q̄ Monobazi fuerat mater. Ioannes autē templo & circum templū aliq̄tenus incēsis oībus itemq; Ofla & ualle quæ Cedron appellat̄ & aliis quæ interiacebant mediū bello quod inter se gerebat spatium aperuere. Nec, n. castris romanorū prope murum positis intra ciuitatem seditio quiescebat: sed ad primum eorum impetum paulisper sanitate recepta mox ad morbū pristinum redire. Rursumq; discreti pro sua quisq; parte pugnabat: omnia faciendo quæ obsidentes optarent. Nihil, n. impius a romanis passi sunt: quam ipsi se tractarunt: neq; post illos ciuitas aliqd nouæ calamitatis experta est. Sed illa quidem grauiorē calūs pertulit anteq̄ subuerteretur. Qui uero eam debellarant maius aliquid perfecere. Dico, n. q̄ seditio ciuitatem romani uero seditionē cœpere: quia multo erat mœnibus turior, & res quidem aduersas suis: iustitiam uero recte q̄s romanis ascribit. Intelligit autem quod dies cuiq; suggesserit. Verumtamen his intra ciuitatem ita se habentibus. Titus cum lectis equitibus foris circuiens quam muros aggrediretur explorabat. Hæsitanti autem quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus qua ualles erant & ab alio latere prior murus instrumentis sine machinis firmior uidebat placuit ad ioannis pontificis monumentū. Hæc, n. tantūmodo & prius humilior erat nec secundo muro coniungebatur inuadere. Neglecta enim munitio propterea q̄ non satis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem superiorem ciuitatem & per antoniam templum capi posse cogitabat. Hoc eo collustrante quidam ex amicis eius Nicanor noīe ad humerū læuū sagitta percutit: cū propius una cum Iosippo accessisset: pacemq; in muro stantibus: dicendi enim peritus erat: suadere tentaret. Vnde cognitis eorum conatibus Cæsar ex eo q̄ nec ad salutē se hortantibus abstineret excitatur in obsidionem simulq; suburbana militibus uastare permittit. Collectaq; omni materia iubet aggerem construi. Tripartito autem exercitu ad opera medios in aggeribus iaculatores & sagittarios constituebat: & ante eos balistas aliasq; machinas atq; tormenta: quibus & excursus hostium in opera prohiberet: & qui ex muris obstare tentarent. Cæsis autem arboribus momento suburbana spoliata sunt. Collectis autem lignis in aggeres cum totus operi intentus esset exercitus nec iudæi segnes erant: populum quidem in rapinis & cædibus constitutum fiducia tūc habebat q̄ respiraturus esset. Illorum aduersus hostes distractis existimantem pœnas se ab noxiis repetiturum si romani superassent. Ioannes autem quamuis in externos socii sui re uera properassent: metu tamen Symonis manebat. Verum Symon quiescebat. proximus enī erat obsidioni misilibus per murum dispositis: quæ pridem romanis abstulerat: cum præsidium quod apud Ania

fuerat cœpit. Sed horum possessio propter imperitiam plarîsq; non erat utilis. Pauci autem a trās fugis docti male utebantur instrumentis. Sed cum lapidibus & sagittis aggerem iacentibus militibus imminebant: per quæ cuneos excurrentes manus etiam conferebant. Operâtes autem minora scuta super uallum exposita protegebant: oîbusq; agminibus excursus contra erât machinæ cōparatæ mirabiles. Præcipue uero decimæ legionis balistæ uehementiores & tormenta saxorum: quibus non solum irruentes: sed etiam super muq; stantes euerrebantur. Nam & singula saxa talē ti pondus æquabant & ultra stadii modum torquebantur. Ictus autem non solū primis quos offendisset: sed aliquando posterioribus quoq; intolerabilis erat. Iudæi primo quidem cauebât a lapidibus q; erant candidi: nec tantum sono ac fremitu noscebantur: sed etiam claritudie prospiciebantur. Deniq; speculatores in turribus præsidentes prædicabant quando impelleretur machina saxumq; ferretur: patria lingua clamantes filius uenit: itaq; præsciebant in quos ueniret atq; ante uitabant: & hinc eueniebat ut illis declinantibus lapis irruus intercideret. Proinde romani cogitabant atramento decolorare lapides. Tunc. n. missi nō similiter incertos ictus habebât multosq; simul unius impetu corrumpebant. Sed ne male quidem affecti iudæi aggeris instruendi copiam dabant. Omni uero molitione atq; audacia die noctuq; prohibebant. Perfectis aut operibus plūbo & ligno & aggeribus iacto fabri quod erat ad murū spatium metiuntur. Nec iam aliquid fieri poterat quoniam desuper talis petebantur. Cūq; pares interuallo arietes inuenissent eos applicant propiusq; dispositis machinis. Titus ne ex muro arietes prohiberent ex tribus ptibus muq; pulsari iubet. Sonitu at circūstrepente ciuitatē clamor ingens ciuiū sublatus est: itēq; seditiosos pa uor inuasit. Et quia piculum cōmune utrisq; uidebat: cōmuniter iam repugnare cogitabāt. Vociferatibus inter se discordibus quia oīa pro cōmoditate hostium facerent cū non si ppetuam concordia deus illis pbeat saltē in præsentia contra romanos oporteat cōspirare. Symon at præcone misso uolentibus ex tēplo ad muq; aggrediendi copia fecit: idemq; & iohannes ne minus crederet misit. Illi at obliti odiorū ac discordiarū suarum in unum corpus coeunt: murūq; amplexi faces inde quā plurimas iaciebant cōtra machinas romanorū contraq; impulsores arietum: eosq; sine itermissione talis petebant. Audacissimi uero cateruati profluentes machinarū tegmina dissipabant. Hisq; appositis irruentes peritia quidē pauca: plura uero audacia perficiebant. Semp aut erat adiumento laborantibus ipse Titus: & iuxta eas machinas equibus ac sagittariis ordinatis ignē quidē ferentes prohibebat: iaculantes uero a turribus reprimebat nocendi tēpus arietibus faciens & tamen murus ictibus non cedebat: nisi q; quintæ legiōis aries cōmouit angulū turris: murus at stabat incolumis. Nec. n. statim cū turri periculū sensit quæ multo altius eminebat: nullāq; partem muri secū trahere poterat in ruinā. Cum at ab excursibus paulatim quieuisent obseruato romanos per opera & castra dispersos: quia labore & formidine iudæos discessisse arbitrarentur excurrunt oēs qua turris erat hippicus porta latenter: ignēq; operibus iniiciunt. Vsq; ad castrorū quoq; munimenta in romanos animati pcedebant. Hoz aut periculo mature & qui erant pprius excitati sunt: & qui procul aberant conuenere. Romanorū autem disciplina uicebat audaciam iudæorū & quos prius offenderant in fugā uersis aliis qui colligerent instabant. Grauis at circa machinas pugna cōmissa est illis incendere his incendiū prohibere certantibus. Incertusq; clamor utriq; tollebatur: & multi qui in fronte steterant ceciderunt. Sed iudæi confidentia superiores erāt ignisq; opera tetigerat. Incensaq; oīa cum instrumentis penitus essent nisi lecti de Alexandria restitissent plarîq; præter opinionē sui uiriliter dimicâtes. Nam gloriosissime in hoc bello plati sunt: donec imperator equitum potētissimis comitatus in hostes irruit: & ipse quidē. xii. repugnatores pemit. Metu aut cladis eorū cætera multitudine in fugam uersa omnes compulsi in ciuitatem: eoq; modo aggeres liberauit incendio. In hac aut pugna unum ex iudæis uiuum capi contigit: eumq; Titus crucifigi pro muro iussit. Si forte reliqui uel hoc spectaculo territi considerent. Post eius uero discessum etiam dux idumeorū ioānes dum ante muros cū noto milite loqrur a quodā arabe pectus sagitta percussus continuo periit: magnumq; & iudæis luctum & seditiosis mœrorem reliquit. Nam & manu promptus erat & sapientia nobilis.

Concutitur timore exercitus romanorum eo q; turris quædam lapsa sit nocte: & propter maximum sonitum timuerunt romani: credentes hostes castra inuasisse: percutiunt muros illis machinis murumq; uicinarum frangunt.

Cap. XI.

Oste uero quæ secuta est incredibilis tumultus romanis incidit. Nā cum tres turres imperator Titus quinquagenum cubitorum cōstrui præcepisset ut his per aggeres singulos possitis: hinc hostes in muro stantes facilius in fugam uerteret: una earum spōte sua nocte intempesta lapsa est. Ingenti uero sonitu facto metus occupauit exercitum. Conari autem aliquid iudæos suspicari ad arma currebant: eaq; re turba in legionibus ac tumultus erat. Cūq; nemo quid accidisset referre posset: diu queruli alius aliud opinabantur: nullisq; interuenientibus hostibus semetipsos timebant: signumq; diligenter singuli a proximis requirebant tanq; idumei castra iam possiderent: laurualiq; terrore capti uidebantur donec Titus cognitis quæ res erant uerum cunctis indicari iussit: tandemq; tumultus eo nuntio conquieuit. Iudæi

quidem cætera fortiter sustinentes male turribus affecti sunt. Machinis enim leuioribus & iaculatoribus ac sagittariis saxorumque tormentis inde feriebantur. Sed neque harum æquare ipsi poterant cellitudinem & turres excidendi spes non erat. Cumque euerti propter grauitatem neque incendi propterea quod ferro tegebantur facile non possent ultra iactum tæli fugientes arietum impetum non uitabant: qui sine intermissione ferientes paulatim aliquid proficiebant. Itaque muro iam cedente magno arieti romanorum: quem iudæi Niconam uocabant quod omnia uinceret quamuis & ante defessi erant pugna & uigiliis cum longe ab oppido pernoctarent: tamen etiam negligētia uel quod male consulerent murum sibi superuacuum esse credentes: quibus alia duo munimenta superessent lassatiq; plurimi recessere.

Ingressi sunt romani ea porta qua murus fractus erat: dimicatur postea unde iudæi audacia resistebant: romani uero belli peruia uincebant.

Cap. XII.

Cum autem romani qua primum mure Niconas perruperat ascendissent ad secundum omnes iudæi relictis custodiibus refugerunt. Portis autem romani qui transierunt patefactis exercitum recepere. Et hi quidem hoc modo potiti muro die. xv. mensis maii & partem eius maximam diruunt: ad septentrionalem ciuitatis regionem quam ante Cestius uastauerat. Titus autem notato quia assyriorum castrum est militem transfert: occupato enim quod inter cedrona fuerat spatium & ultra sagittarum iactum a secundo muro sepatus expugnationem statim ingressus est. Tunc igitur partiti mure iudæi fortiter restiterunt. Et iohannes quidem eiusque sorori ex antonia & septentrionali porticu templi ab Alexandri monumento pugnant. Symonis autem manus iuxta monumentum iohannis aditum clausuram usque ad portam qua in Hippico turrim aqua inducebat. Sape autem profluentes e portis cominus dimicabant: fugatiq; a muris in conflictu quidam romanorum disciplina propter imperitiā uincebant: in murali autem certamine supabant. Eos autem fortuna atque sciam iudæos uero et audacia quam timor aleret sustentabat quod natura erat in calamitatibus duri.

Iudæi sperant salutem: romani uictoriā: unde ex iudæis quis fuisset promptior ad periculum is primus erat: ex romanis uero: quod fortem se proferebat: quia Titus semper aderat.

Cap. XIII.

Ad hæc autem & istis suberat spes salutis & romanis ciuitatis uictoriæ. Neutros autem lassitudo fatigabat: sed aggressiones murorumque oppugnationes & excursus crebri per cuneos diebus totis agebant: nullaque præliorum species aberat cum a prima luce incipientia utriusque in somnis & die grauior nox dirimeret. His quidem occupatum iri mure continuo meruentibus: illis uero ne iudæi castra puaderent: itaque in armis pernoctantes prima luce utriusque pugnae partem erant. Et iudæi quidem certabant quis esset promptior ad periculum eorum: modo gratia emerit a ductibus suis. Maxime uero Symonis eos metus ac reuerentia commouebat: illum singuli subiectorum colebant: ut ad semet quocumque interficiendos parati essent: si hoc ille iussisset. Romanos autem ad uirtutem hortabatur consuetudo uincendi: & quia uinci non assueuerat crebraque militum exercitationesque perpetuae & imperii magnitudo. Ante omnia uero Titus semper ubique præsens. Nam & inertiam spectante atque opitulante Cæsare grauissimum facinus uidebatur: & ei qui bene decertasset testis aderat qui rependeret præmium. Præterea fructus erat uel cognosci solum principis uirum fortem: neccirco multorum malorum rebus alacritas demonstrata est.

Quidam Longinus in medios hostes irruit: duobusque interfectis ex mediis hostibus ad suos reuertitur.

Cap. XIII.

Denique istis ipsis diebus ualidissima iudæorum acie instructa per moenibus tælisque utriusque missis quidam longinus de numero equitum ex acie romana progressus in mediam aciem iudæorum irruit: hisque deiectis hoc impetu duos fortissimos perimit: unius obuiam redentis ore percussio: alterius eodem tælo: quod priori extraxerat transfixo latere refugientis & ex mediis hostibus ad suos primos occurrit. Ille quidem ob uirtutem insignis erat: æmuli autem eius fortitudinis multi extiterunt. Et iudæi quidem negligenter quod patere: tantummodo quod afficeret considerabant: morsque his leuissima ducebat: si quo interfecto hoste cecidissent. Titus autem non minus salutis militis quam uictoriæ consulebat & temerarios impetus despatione dicens: sola uero esse uirtutem si quis prudenter & caute sine proprio incommodo fortiter faceret: ea re potius quam periculum non haberet diros esse perciebat.

Castor quidam ex iudæis simulat uelle inire sedus cum Tito ut aliquantulum conqueiscat: ut Symon interim consulat de rebus occurrentibus: fingitque quosdam socios uelle pacem: quosdam non accensus his titus uehementius utebatur arietibus: diruptoque muro cum militibus ingreditur.

Cap. XV.

Taque septentrionali parte mediarum turri applicat arietem: in qua iudæus quidam ueritus ac subdolis castor nomine cum .x. aliis militibus suis delituerat fugatis cæteris formidie sagittarum. Hi cum pauidi soporatis aliquandiu quiescent concussa turri surgunt. Extensisque manibus castor ueluti supplex cæsare implorabat: & uoce miserabili ut si hic parceret obtestabatur. Cui Titus per simplicitate sua credulus itaque iudæos existimans belli poenitere: arietes quod impulsione cessare iubet ac sagittarios a supplicibus prohibet. Castori autem quod uellet eloqui permittit. Cumque ille respondisset ad sedus uelle descendere: Titus gratulari se ait si omnes eadem sentire uoluissent: paratoque animo fidem pacis etiam ciuitati daturum. Sed cum ex illis .x. castoris sociis quinque itidem supplices esse

HH IIII

simularent: ceteri nunq̃ se romanis seruituros clamant dum moti liberis liceat. Deniq; illis super hoc ambigentibus cessabat expugnatio. Castor autē interea Symonem per internuntios admonebat: ut dum uacuum esset tempus de rebus urgentibus consilium caperet: paulisper enim se illudere imperatori romano. Simul autem hoc agens ad pacem rogare contradicentes socios uidebatur. Illi autem uelut hæc referentes in thoracas nudos fixere gladios hisq; percussis uelut interfecit ceciderunt. Titus uero eiusq; socii obstupere tanta eorū pertinacia cū ex inferiori loco quod factum erat uere uidere non potuissent: mirabanturq; simul audaciam & calamitati miserabant. Interea castorem ad natem quidam sagitta percutit. Tumq; ille tælum extractum imperatori ostēdens iniqua se perpeti querebatur. At Titus incusato qui hoc emiserat astantem iospippum dirigit ut castori dextram porrigeret. Verum is neq; se iturum nihil enim sanum supplices cogitare respondit: & amicos qui uoluere ire prohibuit. Cum uero quidam ex profugis Aeneas iturum sese dixisset ad eum & inuitate Castore ut etiam q; secum ferret argentum aliquid susciperet. Ad hæc cum ille studiose aperto sinu cucurrisset: ille super eum saxum demisit. Et ipsum quidem quomodo præcauerat ferre non potuit: alterum uero militem qui aderat uulnerauit. Cæsar uero fallaciam reputans intellexit misericordiam in bello nocere: minusq; decipi calliditate scāuitiam: arietis impulsione iracundia fraudis uehementius utebatur. Castor autem eiusq; socii turrim icibus iā cedentem incendunt: perq; flammam in eiusdem missi cuniculis iterum magni animi opinionem apud romanos habuere tanq̃ se ignibus tradidissent. Capit autem hac parte murum titus die qui to postq̃ primum coeperat: fugatisq; inde iudæis intro cum lectis mille transiit: quos circa se habebat armatis ubi noua ciuitas & lanæ uenditores erant: fabriq; æarii: uestiumq; mercatus: & ad murum angustæ uia: transuerlæ tendebant. Enimuero si uel statim muri disturbasset maximam partem uel quæ coeperat lege belli uastasset: nullum credo damnum uictoriae fuisset admixtum. Nunc at iudæos male tractando exoratum iri sperans cū liceret capere facile discessionem aditum non dilatauit. Nec enim quibus consulebat insidiatores sibi putabat.

Ingresso titus iudæi circūcludunt romanos: multosq; ex eis occidit & nisi titus ferret opē: uix euassissent: ad ultimum murum sunt expulsi. Titus iterum aggreditur: ad illum murum irrumpit: totamq; partem illam dirimit præsidia ponit munit turres & loca: alia parte ciuitatem aggredit: eosq; horat ut uellent saluari & Iosephus oratione patriæ: idē eos hortabatur. Cap. XVI.

DEniq; postq̃ ingressus est: neq; occidi quemq; permisit eorū qui cōprehendebant neq; domus incendi sed tam seditiosis si pugnare uellent sine populi detrimento copiā dabat q̃ ipsi populo fortunas pprias se redituq; pollicebatur. Plurimi namq; petebant sibi ciuitatem seruari: tēplum uero ciuitati. At. n. populū quidem ad ea quæ hortabatur & antea paratum habebat bellicosi at pro inertia ducebant humanitatē. Titūq; in belli aio q; ceteram ciuitatē tenere non posset has pponere condiciones putabant: mortē populo denunciantes: & si uerbū quisq; de traditione fecisset pacem uel nominasset mox interficiendū cū esse minitantes. Romanis qui introire alii per uia: angustias obstabant: alii ex ædibus alii muq; per superiores ptes egressi pugnare coeperunt. Quibus rebus perturbati custodes de muro sese demiserat relictis turribus in castra recessere. Clamor at audiebat militū intra ciuitatē q; ab hostibus cingerent: foris at degentium clausis cōtubernalibus metuentiū crescēte numero iudæorū: & ppter locorū peritiam uiarūq; sciām præualente multiq; romanorū trucidabantur: & ab incumbentibus pellebant cum magis necessitate resisterent. Nec. n. multi simul fugiendi copia per angustias muri patebat: oēs q; poene qui transierant perempti fuissent nisi Titus eis opem tulisset. Dispositis enim per summa uiarum sagittariis: & ubi plus erat multitudinis astant missilibus hostes abigebat: & cū eo Domitius Sabinus uir bonus etiam in illo prælio comprobatus: durauitq; radiū sagittis eos prohibens irruere: donec omnes milites recessere. Romani quidem ita secundo muro positi ad extremū pulsati sunt. Oppidanis uero qui pugnaces erant spiritus creuit & secundis rebus amentes erant: neq; romanos ausuros esse ad ciuitatem accedere suspicantes: neq; uinci se posse si ad prælium processissent. Nam quia iniqui erant officiebat eorum sententis deus: & neq; romanorū multo maiore illa quæ pulsa fuerat superesse cernebant: neq; famē iamq; serpentē. Adhuc enim malis publicis alebantur: & sanguinē ciuitatis bibebant: ppter bonos aut continebatur exitiū & penuria uictus iam multi defecerant: populi tamen interitū seditiosi p uelamine sui ducebant: & solos eos q; pacem nō pbarent saluos esse cupiebant quiq; uiuere cōtra romanos optarēt. Contrariā uero multitudine uelut onus quoddā consumi gratulabant: & ita quidē circa suos affecti erant. Romanos aut q; ciuitatem iteq; ingredi conabant armati prohibuerūt disiectis muri partibus obieclū corporum præmunitis: ac per triduum sustinere fortiter dimicantes. Quarto autē die Titū uehementius aggressum nequaq; ferre potuerunt: sed ui coacti rursum quo antea refugerūt: ille at interim muro positus totam eius septentrionalem partē statim deposuit. In meridiana uero p turres præsidia collocauit: iamq; tertium murum aggredi cogitabat. Videbatur autem breuissimi temporis eius obsidio: spatiumq; consilii seditiosis esse dandum si quid disturbance secundum muri aut famis metu dimitterent nec enim diutius eis prædas posse sufficere: & ipse otio commode utebatur:

nam cum dies aduenisset quo militibus oportebat alimenta distribui in conspicuo hostibus loco iussit duces ordinato exercitu pecuniam singulis numerare. Illi autē prolatis armis: & inuolucris & uaginis septiq; procedunt egiibus ornatos equos ducentibus: locaq; suburbana p multum spatium auro argentoq; lucebant: illo autē spectaculo nihil aut iocundius suis aut horribilius hostibus uidebat. Spectantibus. n. & uetera plena erant moenia & septentrionalis regio. Quin & domos refertas intuentibus cerneret: nullamq; ciuitatis partē non infusa multitudo regebat. Metus autē quis audacissimos coeperat oēm simul exercitum armorūq; pulchritudinem conspicientes: & ordinationē uirorum. Et fortasse ad illā speciem seditiosi aios mutauissent: nisi malorū immanitate quā in populū cōmiserant dandam sibi ueniam a romanis desperassent imminente si destitissent morte supplicii bello mori praestabilius esse ducebant. Praualebat et fatum quod innocentes cū innocentibus: & ciuitatē cum seditiosis perire decreuerat: quadriduo p singulas legiones alimēta consecuti sunt. Quinto autē die cum oīa faciens Titus nihil iudaeis pacatū cogitare sensisset: bisariam diuiso exercitu Antoniā uersus ad ioannis monumentū aggeres ichoauit: ista parte superiorem ciuitatē captam iri cogitans & per Antoniā templum. Nāq; hoc nisi coepisset: nec oppidum qdem tutum erat obtinere: in utraq; aut parte duo aggeres erigebant: a singulis agminibus singuli. Et iuxta monumentū quidem operantes a iudaeis: & Symonis sociis infestantibus prohibebantur: ad Antoniā uero ab ioannis sociis cū multitudine zelotaz nō solum quia de superiore loco pugnabant: uerū etiam quia machinis iam uti didicerant. Paulatim enim usus quotidianus aluit peritiam: habebant autē balistas trecentas: & quadraginta tormenta saxorum: quibus difficiliorem aggerum extructionem romanis efficiebant. Titus autē sibi saluam fore fortunam sciens & peritiam esse ciuitatem una & obsidioni uehementer instabat: nec poenitudinem iudaeis suadere cessabat consiliumq; factis admiscens & orationem saepe armis efficaciorē cognoscens tam ipsos ut saluari uellent rogabat: tradita sibi ciuitate quā iam capta uideretur: quam & Iosippum allegabat patria lingua uerba facturum: sperans eos hominis gentilis monitu aliquid remissuros.

Iosephus circuit ciuitatem ea parte qua possit audiri facilius iudaeosq; orat ne uelint romanis resistere: persuadetq; pluribus uerbis: illi uero conuicti eum afficiunt. Cap. XVII.

ITaq; Iosippus murum circuiens simulq; extra taeli iactum stans unde ex audiri facilius posset multis orabat: ut sibi ac populo parcerent tēplo ac patriā neue contra hāc fierent alienigenis duriores. Romanos. n. sancta reuereri cum qbus nulla sibi societas eēt: manusq; suas ad hoc usq; cohibere. Ipsos uero in his edoctos conseruare possent sponte ad eorū interitum ruere quin potius uidere muros concidisse firmiores: excisis uero infirmiores superesse romanorūq; uires cognoscerēt sustinere non posse: hisq; seruire non esse nouū: neq; inexpertum iudaeis. Nā licet pulchrum sit pro libertate pugnare tamen id in principio decere fieri. Semel autē subditum qui multo tpe paruisset imperio iugū excuti: malae mortis cupidū non libertatis morē uideri. Debere autē dedignari dominos humiliores nō quoq; in potestate sunt oīa. Nam quid romanos effugisse: nisi q; pp aestus aut frigora esset inutile: imo uero trāsisse ad eos undiq; fortunam: deūq; per singulas nationes ducentē imperium tum esse in italia. Hanc autē ualidis simam legē tam seris bestis quam hoibus esse p̄finitam potentioribus cedere: quosq; armis ingētes obedire uictoriae. Iccirco et maiores eorū quam multum & aīs & corporibus & aliis subsidiis meliores cessissent romanis q; nisi deum scissent illis fauere nūq; perpeffi fuissent: ipsos uero quia tunc refertos resistere: cū ex magna parte capta sit ciuitas: ciues autē etiam si muros integros haberent excidio pariter affecti sunt. Nec. n. latere romanos quā fames teneat ciuitatem & modo qdē consumi populū continuo uero etiam bellatores interituros: nam & si romani desierint & ab obsidione cessauerint neq; ciuitate strictis gladiis irruerint: iudaeis tamen inexpugnabile bellū intus assidere q; horis singulis alere: nisi forte quoq; contra famē arma caperent ac dimicarent: soli possent etiā clades superare. His addebat optimū esse ante intolerabilem calamitatē mutare sententiam dumq; liceret salutare consiliū sequi: nec enim antea gestorum causā succensere romanos nisi ad finē usq; insolentes fuissent: natura eos esse in imperio mansuetos atq; iracundiae praeferre: quod utile est. Vtile autē putare neq; ciuitatē uacuam uiris neq; desertā habere prouinciā: iccirco uelle impatorē cum his dexterā iungere: nec. n. cuiq; salutem datūq; si coeperit ciuitatē p̄sertim q; nec inextremis ei cladibus rogati paruerunt. Breui at mūq; quoq; tertiū captū iri priores q; capti sunt fidē facere. Et quis perrūpi tutamina non possint famē pro romanis pugnaturā. His monentem Iosippū multi in muro stantes uituperabant multi uero conuicti: nonnulli et iaculis appetebant. Ille autē cum manifestis eos calamitatibus minime flecteret ad gentiles transiit historias.

Iosephus clamat aduersus iudaeos adducēs diuersa exempla maiorum: ut uelint redere: deūq; eis aduersum esse: propterea amplius ne uelint resistere. Cap. XVIII.

Miseri uociferans uirorūq; auxiliatorūq; imemores armis & manibus cū romanis bellū geritis: q̄i quem aliū sic uicerimus. Quando autē non deus oīum conditor iudaeorūq; defensor est: si lādantur: non respicietis. Vnde progressi pugnatis quantūq; auxiliatorem uiolastis: Non recordamini opera diuina parentum: atq; hunc sanctum locum quanta

bella nobis aliquando peregit. Ego aut facta dei narrare auribus indignis horresco: sed tamen audite ut cognoscatis non solum uos romanis sed etiam deo resistere. Nechias qui tunc erat rex ægyptiorum: idemque Pharaon vocabatur cum infinita manu descendit: reginamque Sarā nostri generis rapuit. Quid igitur uir eius Abraā proauus noster? Armis credo ultus est iniuriā. At qui, ccc. & xviii. præfectos habebat: quorum singulis infinita multitudo parebat. An ipse quidem quiescere maluit absente deo? Puras aut manus ad hunc locum tendens: quē uos polluitis inuictum sibi auxiliatorē ad militiam legit. Nonne secunda uespera incorrupta regina remissa est ad maritū? Adorans aut quē uos gentili cæde cruentastis: ac tremēs nocturnis somniis ægyptius exagitatus aufugit: auroque & argento amantissimos deo donauit hebræos dicā translata in ægyptum maiorū nostrorum domicilia. Qui cum annos, cccc. tyrannis ac regibus alienigenis subiaceret: armis ac manibus ulcisci possent semetipsos deo potius premere. Quis nescit ægyptū repletam omni genere serpentium: omnique morbo corruptam? Quis terram infructuosam? quis Nili defectionē & continuas decem plagas? & ob hoc parentes nostros cum præsidio incruentos & sine periculo deduci: quos deus sibi sacerdotē ducebat. Sed ab assyriis raptā nobis sanctam arcā palestina & dagon simul ægrum genuit: & iam tota gens quæ rapuerat: corruptis uero occultis corporum: ac per ea cum cibo uisceribus exhaustis cymbalorum ac tympanorum sono manibus noxiis reportarunt sanctū placationibus expiantes deus erat qui hæc parētibus administrabat: propterea quod omissis armis ac manibus eius se iudicio premere. Rex assyriorum sennacherib cum totam ducens asiā ad hanc urbem castra posuisset: manibus non humanis cecidit: nam ab armis quiescentes in uotis erant: & angelus dei una uoce infinitū deleuit exercitum. Posteroque die excitatus assyrius, clxxxv. milia reperit mortuorum: atque ita cum reliquis hebræos inermes: nec persequentes fugiebat. Scitis et in babilone seruitium: ubi per annos lxx. populus exultans non ante libertatē respexit quam eam dominus donaret qui eos etiam est persecutus: iterumque auxiliatori suo sacerdotū more seruiebant. Breuiter dicam: nullū est operæ precium quod armis parentes nostri perfecere: aut non sine armis deo permessa potestate imperii. Domini aut manentes ut placebat iudici superabant. Pugnantes uero semper de spe ceciderunt. Nam ubi rege babiloniorum oppidū obsidente contra Hyeremiæ prædicationē Sedechias rex noster cum eo congressus est: tam ipse captus est quā cum templo ciuitatē uidit excindi. At quin uidete quanto ille rex uestris ducibus: eiusque populus uobis erat mediocrior. Denique Hyeremiā uociferantem inuiolos esse deo propter delicta quæ in eum commiserat captum iri: aut nisi traderent ciuitatē: neque rex neque populus interfecit. Sed uos ut intus gesta prætermittam: neque digne possum iniquitates uestras exponere: me qui uobis salutem suadeam quimini: talisque appetitis irati: quod uos uestrorum commonefacio peccatorum ne dici ea toleratis: quorum quotidie facta committitis. Idem tunc fuit cum antiocho qui dictus est Epiphanes: obsidente ciuitatem multis modis offensa diuinitate maiores nostros cum armis progressi: ipsi quidem in pugna perempti: oppidum uero ab hostibus direptum est: sanctumque per triennium sexque menses pœnitus desolatum est. Et quid pluribus opus est. Ipsos romanos quis te contra iudæorum gentes ad militiam prouocauit. Nonne indigenarū impietas: unde scire cepimus. Nonne a seditione maiorum quando Aristoboli & Hyrcani furor: & iter eos contētio Pompeium intulit ciuitati: & romanis deus indignos libertate subiecit. Denique tres menses obsessi quāquā nihil quale uos in sanctum legesque deliquerant: & maioribus ad bellum subsidiis utebantur sese tradiderunt. Antigoni autem filii Aristoboli nescimus exitum. Quo regnum obtinente: deus iterum captiuitate persequeretur populum delinquentem. Et Herodes quidē Antipatri filius Sossium & romanum adduxit exercitum. Circundati uero per sex menses obsidebantur donec capti peccatorum suorum supplicia pependerunt: direptaque est ab hostibus ciuitas: ita nunc genti arma data sunt. Oppugnationi uero sine dubio coheret excidiū. Oportet ergo ut opinor sacri loci possessiones iudicium deo de omnibus promittere manusque tunc humanas contēnere: cum a superno sibi duce non recedant. Vos aut qui ex his quæ legis conditor bene dixit egistis? Quid quod is execratus est prætermisistis? Quantum autem illos: qui cito periire impietate superastis: nam occulta dedignantur peccata: hoc est furti: insidias atque adulteria: rapinis: cædibus certatis: nouisque maleficiorum excogitastis uias. Sanctum uero templum factum est omnium receptaculum & indigenarum manibus pollutus est locus: quē romani ex tam longinquo adorabant: multa per legē nostram de suis moribus derogantes. Deinde post hæc in quē fuistis impii hunc auxiliatorē sperastis? Valde quidem iusti estis supplices priusque manibus adiutorē uestrum rogastis. Talibus rex uester precibus aduersum Assyrium supplicauit: cum magnū illum exercitū deus una nocte prostrauit. Similia uero assyriis romani committunt ut etiam simile ultionem speretis: nam ille quidem ab rege nostro accepta pecunia ut uastitati parceret ciuitatis neglecto iureiurando ad incēdium templi descendit. Romani aut solēne poscunt tributum: quod parentes nostros eorum parētibus pensabant. Et si hoc impetrauerint neque populantes ciuitatē neque sancta omnino tangunt. Concedunt aut nobis familias liberas & possessiones tenere: sacrasque leges saluas manere patiuntur. In sania est profecto sperare deum talē circa iustos fore: qualis iniustus appuit: præsertim quod statim ulcisci nouerit cum oportet. Denique assyrios prima nocte quæ castra ciuitati admouerant: fregit quod si etiā

uestram progeniē liberaret: romanos uero dignos poena iudicaret: confestim eis illo tpe sicut assyriis irascere: quo genti manus Pompeius attulit: quo post illum Sossius ascēdit: quo Galileam Vespasianus excidit. Postremo nō nunc Titus ciuitati appropinquaret. Sed neq; magnus neq; solus passi sunt: & ciuitatē uictoria cōperunt. Vespasianus autē ex bello quod nobiscū gessit etiam imperium adeptus est. Nā Tito quidem etiā fontes ubiores profluunt: qui prius uobis aruerāt. Deniq; ante huius aduentum, scitis & siloā & omnes extra ciuitatem fontes adeo defecisse ut ad utrūq; aqua mercaretur. Nunc autē ita hostibus nostris largi sunt ut non modo ipsis & iumentis eorū: sed etiam hortis sufficiant. Deniq; huius prodigii: & ante periculū factum est in excidio ciuitatis quando supra memoratus babylonius rex cū exercitu uenit: qui & captā ciuitatem incendit & templum quīs ut opinor nihil tūc illi quantū uos impie nunc cōmisisset. Itaq; sanctis relictis deum fugisse putauerim. Hisq; nunc adesse quibus cum bellū geritis. An bonus qdem uir domum flagitiore fugiet & domesticos oderit? Deum uero malis uestris inhærere arbitramini qui etiā occulta conspiciat & audit oīa quæ tacentur. Quid at apud uos tacetur? quid celatur qd non etiam planum inimicis factū est? iniquitates enim uestre uelut in promptu neminē latent: inq; dies singulos quis peior sit certamen habetis atq; ita nequitia ut uirtutem demonstrare contenditis. Verū tamen reliqua salutis uia est si uelitis & diuinitas confessis ac poenitentibus solet sese placabilis offerre. Arma proiicite: pudeat uos patriæ iam dirutæ: conuertite oculos & pspiciat eius quā proditis pulchritudinē: quale oppidū: quale templum: quā multaq; gentiū munera. Quis in hoc flammam adducit? quis hæc iam nō esse desiderat? Et quid est hoc quod saluū esse debeat dignus? o lapidibus duriore. Si hæc non ueris luminibus cernitis saltem familiæ uestre miseremini. Versentur in cōspectu cuiusq; filii cōiuges: & parētes: quos paulo post aut bellū aut fames absumpserit. Scio qā una cum his periclitabit̃ mihi mater & coniūx: & familia nō ignobilis domusq; olym clarissima: & fortasse propterea me quisq; hæc suadere crediderit. Interficite illos: accipite mercedem salutis uestre sanguinem meū. Ipse quoq; mori paratus sum si post me respiciatis.

Clamante Iosepho cū lachrymis ut uellent sedare nō flexerunt aīos seditiosi: sed diu pstant: ita ut cogerent̃ fame pire: Tantam famē perpeSSI sunt ut matres ex filiorū ore cibum raperent: seditiosi illi domos ui iruebant ut cibum caperēt: summa miseria & summa crudelitas describitur Symonis & Ioannis.

Cap. XIX.

Aec Iosippo uociferante cū lachrymis seditiosi qdem: neq; aīos flexerūt: neq; tutā sibi mutationē fore iudicauerunt. Populus uero ad pfugiendum cōmotus est: & alii qdem possessionibus suis aliisq; rebus carissimis exiguo p̃cio uenundatis solidos qdem ne latrones eos depræhēderent trāsgluebant. Qui uero ad romanos elapsi fuissent exonerato uentre habebant usui necessaria. Titus autē plerosq; pagros quo uellet quisq; pergere dimittebat: idq; magis eos ad pfugiū hortabatur: q̃ intestinis malis carebant romanis cōseruire: Ioānes autē & Symon cū sociis ne his magis pateret exitus quā ne romanis aditus obstruebant: & qui uel umbra suspicionis dedisset continuo necabāt. Ditionibus qdem manere ēt sicut profugere par cā erat pereundi: nā quasi transfugere uoluisset pp̃ matrimoniū quisq; occidebatur. Cum fame autē crescebat desperatio seditiosorū: & in dies singulos uirūq; malum amplius accēdebat. Et palam quidem nulla erant frumenta: irrumpentes aut scrutabātur domos. Et siquidē inuenissent aliqd eos qui negauerunt uerberabant: si uero nihil inuenissent quasi diligentius celauissent tormentis itidē afficiebant. Habendi autē argumento erant corpora miserorū cum ea quæ solidis uiribus starent abundare cibo putarentur. Tabidi at transfigebantur: nec rationis esse uidebat̃ statim fame morituros occidere: multi uero clā substantiam suā uno frumenti modio q̃ ditiores essent: iteq; pauperes ordeī pmutarunt. Inclusi deinde intimis ædiū rectis quidā summa penuria infectū triticum comedebant, Panem alii cōficiebant ut necessitas merusq; monuisset. Et mensa qdem nusq; apponebat̃: sed incoctū subtrahentes igni cibum diripiebant: miserabilis autē erat uictus dignūq; lachrymis spectaculum: cū potentiores qdem plus haberent: infirmiores at iniuriam deploraret: quippe fames super oēs clades haberetur: nihil sic perdit hoīem ut pudor: nam quod reuerētia dignum est in fame negligitur. Deniq; uxores uiris & filii parentibus: & quod miserrimum matres cibum infantibus ex ipso ore rapiebant: & marcescentibus inter manus carissimis nemo parcebat quin uitæ guttas auferret. Edentes uern talia non latebant: sed ubiq; aderant qui ista diriperent: nam sicubi clausam domū uidissent: eos qui intus erant cibū capere hoc suspicabant iudicio: statimq; ruptis foribus iruebant: uictūq; iam cōtūsum dentibus ex gutture poene reuocabāt ipse faucibus strangulantes. Pulsabantur autē senes ne cibum defenderēt: lacerabant̃ mulieres ea quæ haberēt in manibus oculentes: nullaq; miseratio uel cani capitis uel infantie sed abstractos pueros & ex bucello pendentes humo allidebant. Si quis aut incurrentes anteuenisset quodq; rapturi fuerant deuorasset: tanq̃ si læsi cruentiores erant. Acerbissimos autem cruciatus excogitabant dummodo alimenta reperirent: nunc extruentes genitalium uias: nunc uirgis acutis podices trāsfigendo. Horrendaq; etiā auditu quis patiebatur in unius panis confossionem & unum pugnum farine abditum indicaret. Tortores autē nec esuriebant: minus enim crudele uideretur quod ne

cessitas speraret. Exercentes autē dementiā suā sexq; sibi dieꝝ uaticā preparātes hisq; occurren-
tes q; per romanorū custodias agrestis oleris herbarūq; gratia colligendaz nocte repperissent: cū
iā se hostes euasisse credebāt: quā attulissent eripiebāt: multūq; supplicatibus & horribile dei no-
men ip̄lorantibus ut aliquā ptem sibi concederēt: eorūq; cum piculo sibi collegissent nihil poeni-
tus dabant: gratūq; uidebatur si spoliati nō perirent. Hāc qdē humiliores a setellitibus patiebā-
tur. Honorati uero ac diuites ad tyrānos pducebant: quoꝝ alii insidiāz falso accusāti occideban-
tur: alii qā romanis pderēt ciuitatē. Et plārūq; delator subornatus agebat q; pfugere uoluissent.
Sic uero quē Symon expoliasset eū ad Ioannē remittebat: & quē Ioānes expoliasset eū Symon ex-
cipiebat: sibiꝝ inuicē propinabāt sanguinē popularium miserorūq; cadauera partiebantur. Et do-
minandi qdem erat cā in utrūq; dissensio: sceleg; uero concordia. Nā qui ex alienis malis partē al-
teri sibi totū uendicans non dedisset neq;simus uidebat. Et q non accepisset uelut boni alicuius
dāno dolebat: q crudelitatis pte doluisset. Sigillatim qdem iniquitates eorū explanare non potero:
ut aut breuiter dicam neq; aliā ciuitatem unq; talia perpeffam puto: neq; ullā nationem post ho-
minū memoriā malitia ferociorē fuisse. Postremo ēt gentibus hebræorū maledicebāt ut minus
imperii uiderent in alienos. Verūtamen q; erāt & seruos se & degeneris gentis abortiones esse cō-
fessi sunt. Deniq; ciuitatē ip̄i euertere: & romanos inuitos hanc tristē admittere uictoriā coege-
re: tardiusq; uenientē in templum ignē poene traxere. Deniq; cum hi ardere superiorem ciuitatē
uidissent: neq; dolere neq; illachrymauerē: sed apud romanos qui hāc paterentur inuenti sunt.
Verum quā per territorium gesta sunt postea cum rerum documentis dicemus.

Multi propter famē ciuitatem exeuntes capiebantur ex his multi incisis manibus ad Symonē
& Ioannem mittebantur. Tito acclamante. ne tantam uellent pati miseriam: ip̄i cōiuitis Tito &
patri eius maledicebant.

Cap. XX.

Ito aut aggeres proficiebant quīs a muro milites male afficerentur: parte uero equita-
tus directā iussit p ualles ad alimenta cōportanda exeūtib; insidias tendi. Erant aut
in his nonnulli ēt pugnatores: qbus iam minime prāda sufficeret: maior uero pars ex
populo pauperes: quos pfugere deterrebat pro affectibus suis metus: nec clā enim se-
ditiosis fieri posse sperabant: ut cū coniugibus ac liberis diffugerent: eosq; latronibus
relinquere non patiebant. uice sua iugulandos. Audaciores aut faciebat ad exeundū famēs: resta-
batq; iam latitantes egredi & ab oibus capi. Deprāhensi aut necessitate repugnabāt: metu suppli-
cii rerūq; uidebātur supplicare. Post pugnam itaq; uerberati: & ante mortē modis oibus excru-
ciati contra mūrē excruciabantur. Tito qdem miserabilis uidebatur ista calamitas cū iudæi in di-
es singulos quingenti nonnūq; etiam plures caperentur: sed neq; captos dimittere tutum erat tan-
tamq; asseruare multitudinē custodum uidebant esse custodiā: maxime uero propterea non phi-
buit citius eos existimans ea facie remissuros: tanq; similia passuros nisi se dedissent. Milites at di-
uersis modis suffigebant: ira & odio & ludibrii cā & pp multitudinem quā cœpissent. Iamq; spa-
cium crucibus deerat: & corporibus cruce. Seditiosis uero tantū defuit ut ea clade mouerentur:
quod etiā in contrariū eis cessit ad decurrendā reliquam multitudinē. Transfugaz enim familia-
ribus ad mūrē tractis: & si qui erant populariū prōiores ad pacem: & quā paterent qui ad roma-
nos profugerent demonstrabant: & qui cōprāhensi tenebantur eos supplices non captiuos eē du-
cebant. Ea res multos perfugere cupientiū donec uerum cognosceretur inhibuit. Fuerunt at qui
statim dilapsi sunt quasi ad ueꝝ supplicium properantes. Illatam enim ab hostibus mortē compa-
tione famis requiē esse ducebant: multis aut captiuorum Titus etiā manus abscondi pcepit: eosq;
ad Ioannem & Symonē intromisit ut pp calamitatem nec uiderentur profugū: nec crederent: sal-
tem nunc desinerent admonens: nec uere cōpellerent ad excidium ciuitatis: lucrarentur in extre-
mis mutata uoluntate: & proprias aīas & patriā tantā & templum cuius participem non habe-
bant. Simul aut dictis aggeres circūeundo operantes urgebat ueluti facta uerbis non multo post
secutura. Ad hāc in muros stantes & ip̄i cāsari: & patri eius maledicebant: mortēq; se contēnere
clamabant: eamq; seruituti recte prāferre: multa uero mala in romanos facere dum sperāt se nec
patriā curare ut ip̄e diceret pituros mundūq; deo templum hoc melius esse quīs & his secutus
sit qui incoleret: quem ip̄i quoq; auxiliatorem habentes oibus interminationibus illudores qbus
facta non addere finem enim dei esse. Talia conuiuis admiscētes uociferabantur.

Antiochus apiphanes cū macedonibus: admirat̄ romanos q; muros non adeāt: ip̄e cum suis
muros adiit multi ex his fugiūt & multi interficiunt: post a Tito ageres fiunt: ad motis ad muros
Symon fossā intus factā submisso igne ageres ruunt: & incendunt: Symonq; cū multis aliis pfici
scit̄ in machinas illas: easq; incendunt: cū romanis cōgrediunt: ita ut nō diudicari possit amicus
ab inimico: qdāq; ex romanis corruptis machinis desperabāt ciuitatē captū iri. Cap. XXI.

Inter hāc antiochus quoq; aderat Epiphanes: multos alios armatos ducens: & prae-
terea caterua stipatus qui macedones appellabantur: oēs aetate pares & paulo magis p-
ceres adolescentuli more macedonum instructi armis & eruditi unde ēt nomen habe-
bant: plārūq; tamen famam gentis æquare non poterāt. Oīum. n. regum qui romanis

parebant foeliciffimum cōmagenum fieri contigit priuſq̃ fortuna mutaretur. Oſtendit ille quoq̃ in ſeneſcia ætate nullū ante mortē beatum dici oportere. Categez filius eius adhuc eo uigente præſens ſe mirari aiebat: quidnā eſſet quod romanos adire pigebat muros. Erat. n. bellator ipſe natu-
raq̃ promptiſſimus: rātusq̃ uiribus ut multū peccaret audacia. Cū uero Titus ad hoc ſubriſſet: laboreq̃ cōem eſſe dixiſſet: ſicut erat antiochus cū macedonibus in mug̃ impetū fecit: & ipſe qui dem pro uiribus ſuis ac peritiā cauebat tæla iudæoz ſagittis eos appetens adoleſcentuli aut oēs præter paucos attriti ſunt. Nā pudore promiſſionis diurnus pugna certauerat: & ad extremū mul-
ti ſautii reſceſſere: hoc reputantes q̃ etiā uiris macedonibus uincere cupientibus fortuna opus ſit alexandri. A romanis enim duodecimo die menſis maii. aggeres inchoati uix nono & uigeſimo p-
fecti ſunt: cū totos dies ſeptem & decē laboraſſent ingentes. n. quatuor acti ſunt: & unus qdem q-
erat ad Antonia & a quinta legione fuerat extructus contra mediū ſtagnum quod ſtrunthiū uo-
catur: alter uero a. xii. uiginti cubitis diſtans. Decima uero legio quæ ſupra memoratis pſtabat in
ſeptrionali parte opus exererat: ubi ſtagnū eſt quod appellat̃ amigdalō. Adhuc aut̃ quintadeci-
ma legio. xxx. deſcendentē cubitis aggerē fecit ad pōtifidis monumentū. Iam uero admotis agge-
ribus iōanes ſuffoſſa intus terra uſq̃ ad aggeres antonia uerſus diſpoſitis p cuniculum ſubdibus
opera ſuſpēdit: illataq̃ ſilua pice ac bitumine illita ignē immittit. Succenſis aut̃ fulcimentis foſſa
repente ſubſedit: cūq̃ magno ſonitu in ea aggeres decidere: ac primo qdem cū puluere ſumus ex
alto excitatus eſt cum ignē ruina concluderet. Peræſa uero materia: qua pmebatur flāma iam cla-
rior apparebat. Et romanos repentini qdem facti ſtupor occupat molitionem iudæoz ægre fere-
bant: iamq̃ ſe uiciſſe credentiū: & ſpes eos caſſa refrixit: & in poſtege ſubuenire aduerſus ignē mi-
nus utile uidebatur ēt ſi eſſet extinctus ſemel aggeribus deuoratis. Biduo uero poſt alios etiā ag-
geres Symon cū ſociis aggreditur. Illa. n. parte romanis admotis arietibus concutere mug̃ cœpe-
rant. Teſteus aut̃ quidā ex Garſi ortus ciuitate galileæ & Magaſſarius ex regalibus familiis maria-
nes: cūq̃ his Adiabenus quidā filius Nabatæ nomen habens ex fortuna Egras: cuius eſt inter-
tatio claudus: raptis facibus in machinas euolarunt: hiſq̃ uiris neq̃ audaciores in illo bello extra
ciuitatem apparuere neq̃ magis horrendi. Nam uelut in amicos: non ut in agmen hoſtium excu-
rerent nihil contati ſunt aut ſubſtitere: ſed p medios inimicos facto impetu machinas incēdere.
Acti aut̃ miſſilibus & gladiis detruſi non prius a periculo dimoti ſunt quā ignis inſtrumenta cor-
riperet. Sublata uero iam flāma romani qdem concurrentes e caſtris auxilio properabant: iudæi
uero ex muro eas prohibebant: manuſq̃ cū his conſerebant qui flammas extinguere conarentur
propriis corporibus nullo modo parcētes. Et illi quidem arietes igni ſubtrahere cum eoz regmi-
na cremarentur: iudæi etiam per flammas eos retinere certabant: & quīs feruens naſti eſſent: fer-
rum tamen arietes non amiſere. Hinc aut̃ auxiliantes flamma trāſiit: & aggeres iam occupabat in-
cendium. Itaq̃ romani flāma circūdati: quoniā ſeruare poſſe opera deſperabant in caſtra deſcen-
dunt. Iudæi uero magis inſtabant: cum ſemper eoz numerus creſceret ex ciuitate accedētibz ad
iumentis miniſq̃ cautos haberent impetus freti uictoria. Progreſſi at̃ uſq̃ ad munimenta caſtro-
rum prælio cum eoz cuſtodibus dimicabant. Eſt ergo quædā pro caſtris per uices ſtantiū arma-
torum & acerbiffima in eos ſanctio romanoz: ut qui loco de qualibet cauſa ceſſiſſet occideret: hi
pœnali loco de glorioſa morte prælata ſteterunt fortiter: eorumq̃ neceſſitate ſimul ac pudore
plurimi fugientiū redierunt: baliftiſq̃ in muro diſpoſitis ex ciuitate accedentē multitudinem pro-
hibebant: nihil pro cautione ſiue tutamine ſuoz corporum prouidentem: nam quoſcūq̃ obuios
habuiſſent cū his congrediebantur iudæi: & in ſpicula irruentes incaute ipſis corporibus inimi-
cos feriebant. Sed neq̃ hi iactus magis quā fiducia ſuperabāt: & romani plus audaciæ quā q-
male traſtarentur cedebant. Iam uero Titus aderat ab Antonia quo ſeceſſerat locum aliis aggeribus
pſpiciens: multumq̃ icrepatis militibus ſi cum hoſtibus muros optinebant in ſuis periclitaretur:
& uelut ex carcere contra ſe dimiſſis iudæis obſeſſoz paterentur ipſi fortunam cum electis mili-
tibus hoſtes alatere circūueniri: illi aut̃ cum mora ferirentur contra eum cōuerſi durabant: mixta
uero acie puluis quidem lumina: clamor uero aures exuperabat. Neq̃ aut̃ amicum quiſq̃ interno
ſcere poterat aut inimicum. Iudæis aut̃ non tam uirium fiducia quantum ſalutis deſperatione p
feuerantibus: etiam Romanos pudor armoz & gloriæ & præſentis periclitātis Cæſaris reddidit
fortiores. Itaq̃ putauere in eos ad extremū nimia ferocitate aiorum uel totam multitudinem iu-
dæorum fuiſſe rapturos niſi præuento pugnæ momēto in ciuitatem ſe recepiſſent. Corruptis au-
tem aggeribus romani ſono tenebātur q̃ tam longum laborem una hora perdidere: & multi qui
dem ſolutis machinis captum iri ciuitatem iam deſperabant.

Conſulit duces Titus quid faciendum: an aggredi muros debeant an ageres ſtruendi: aut per-
mittendum q̃ ipſi fame coacti ciuitatem ſint tradituri: an circūdanda ſit ciuitas ne exitū habeat:

ſicq̃ dicit Titus opus nō paruū ſed inextricabile romanos eē facturos. Cap. XXII.
Itus aut̃ cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidem placebat omni
admoto milite ui muros experiri: adhuc enim iudæos cum exercitus parte dimicaſ-
ſe: uniuerſi uero militis impetum tolerare non poſſe uerum ſagittis eſſe obruendos.

Prudentiores autem rursus aggeres fieri suadebant: alii & sine aggeribus assideri gressus eorum tantummodo obseruantes: ac ne uictus intro ferretur monebant: & ciuitatem fami relinquere: neque cum hoste manu configere: nec enim expugnari eorum confidentiam posse: quibus opatum est ferro procumbere: uel etiam sine hoc interficere: quæ scæuior est cupiditas: ipsi autem Tito cæsari quidem prorsus tanto cum exercitu honestum non uidebatur & pugnare cum his superuacuum qui semetipsos perdituri essent. Aggeres autem fieri impendiorum penuria operosum iudicabat: egressus uero ciuitatis obseruari operosius. Nec enim circundari eam propter magnitudinem locorumque difficultatem ab exercitu posse: & propterea ad excursus incautum: contra manifestam uero uiam obseruatam occultas uias excogitatos iudeos tam necessitate quam locorum scientia. Si quid autem clam esset illatum diutius obsidionem trahendam uerendumque ne uictoriæ gloriam diminuat temporis longitudo. Hæc enim quidem effici posse: sed celeritatem ante gloriam duci debere tamē si celeritate uti uelit & cautione totam muro cingere ciuitatem. Hoc enim modo omnes exitus posse percludi: & iudeos aut omnibus modis salute desperata ciuitate tradituros aut fame uictos facillime capiendos: aliter enim se non posse quiescere: uerum & aggeres curaturum esse: cum infirmiores habeat qui prohibent: quod si cuique magnum opus & inextricabile uideatur eum considerare debere quod neque paruum opus romanos decebat facere: & sine labore magnum quid perficere ne deo quidem facile sit.

Exhortatus Titus his uerbis duces iubet exercitus in opera distribui: murumque circa ciuitatem cum castellis. ii. per suos construi fecit mira celeritatis: nocteque quilibet suo ordine ac uigilia explorabat: uigilesque sonos inter se fortiebantur.

Cap. XXIII.

Is duces exhortatus iubet eos exercitus in opera distribuere. Diuinus autem quidē impetus militibus incidit: ambitumque prout non solum rectores inter se: uerum ipsi etiam ordines certabāt. Et miles quidem decatarcho, Decatarchus autem Ecatontarcho ipsique Chiliarcho placere properabat. Chiliarchorum uero ostentatio ad duces usque pertinebat. Ducum uero certamina Cæsar ipse diiudicabat. In dies enim singulos circuiens opus sapissime inspiciebat. Coeptum enim a castris assyriorum: ubi ipse tendebat ad inferiorē cenopolim murum duxit. Hinc per cedronem ad Elcona montem reuertens a meridie montem complectitur usque ad saxum quod per isterconos uocatur: eique proximum collem qui super uallem imminet. Siloā ac inde ad occidentē flexo ædificio ad uallem fontis descendit. Hinc subiens ad Anani pontificis monumentum circumdato monte ubi Pompeius castra posuerat: ad septentrionalem redit regionem eam cum præcessisset ad uici partem cui nomen est crebitonicus. Post illum Herodis monumentum ab oriente clausum castris suis coniunxit unde coeperat murus quidem uno minus. xl. stadiis erat. Adhuc autem foris castella. xlii. ædificata sunt: eorum gyrus denis stadiis numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est ut id quidem dignum mensibus uideretur: celeritas uero fide careret. Muro autem circumclusa ciuitate per castella custodibus collocatis: primam quidem uigiliam noctis ipse circuiens explorabat. Secunda uero Alexandro permisit. Tertia uero obtigit agminum ducibus. Somnos autem uigiles inter se fortiebantur: totaque nocte per castellorum spatia circuibant.

Ablata facultate exeundi fame omnes moriebantur: unus alium mori intuebatur: non erat facultas sepeliendi: latrones uero ex mortuis esse uestes risu expoliabāt: multi ex muris in fossas precipiebantur: quæ uidens Titus ingemuit.

Cap. XXIII.

Vdæis autem cum exeundi facultate: omnis etiam spes salutis a decepta est: auctaque iam fames tota domus ac familias depascebatur. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis atque infantibus: uiarum autem angusta senibus mortuis. Adolescentes autē ac iuuenes turgidi uelut umbra mortuorum per oppidum uolutabant & ubi quem casus occupauerat decidebant. Sepelire autem funera neque poterāt præ labore: & eos quibus aliqua uis supererat pigebat & propter multitudinem mortuorum: & quod de ipsis erat incertum. Denique super eos quos sepelierant multi moriebantur. Multi autem ad sepulchra priusque fari dies ueniret & uiui properabant: neque luctus in illis calamitatibus neque fletus erat: sed fame superabantur affectus. Siccis autem oculis & corruptis oribus qui tardius morerentur eos qui ante se requiescerēt tuebantur. Altum uero silentium ciuitatem plenaque mortuis nox comprehenderat. Et latrones his acerbiores domus enim tantum sepulchra erant: & cadauera spoliabant uelamina corporibus detrahentes cum risu egrediebantur. Hisque gladiatorum mucrones propinabant: nonnullosque iacetium adhuc spirantes ferro experiendi causa transuerberabāt. Si quis autem manum rogasset aut ferrum sibi commodari quo famē euaderat: superbissime negligebatur. Animas uero efflantium quisque in morte templum obrutibus intuebatur cum uiuos relinqueret seditiosos. Illi autem primo quidem sumptu publico iuebant mortuos seperi cum dolorem ferre non possent. Deinde quod non sufficiebant in ualles eos ex muro præcipitabant. Quas circuiens Titus ubi plenas cadaueribus uidit: altaque sanie tabefactis corporibus defluentes ingemuit & extentis manibus deum testabatur factum illud suum non esse. Ciuitas quidem ita erat affecta.

Romani uidentes seditiosos fame cruciari letantur: copiam maximam frumenti iudæis ostēdendo ad maiorem dolorē: Titus etiam aggeres inchoabat ut uideret si uellent tradere ciuitatem miseratus eorum calamitatem: seditiosi uero non placabantur.

Cap. XXV.

Romani uero cum nemo iam seditiosorum auderet excurrere: nā etiam eos moror famelq; tangebat: dies lætos agebant. Frumenti aliarumq; rerum necessariarum habentes copiam de syria proximisq; prouinciis. Multi autem iuxta murum stantes magnāq; alimentorum abundantiam demonstrantes satietate sui famē hostium incendebant. Seditiosis autem nihilomags calamitate cedētib; Titus reliquias populi miseratus: & properans saltem hoc liberare quod superest: iterum aggeres inchoabat quāq; difficulter materiam reperiret. Omnes enim ciuitati proximas siluas opera prima cōsumpserant. Ex nonagesimo uero stadio milites alias congregabant & ad antoniam solam ex quatuor partibus maiores prioribus aggeres struebatur. Cæsar autem agmina circuiens atq; opus urgens demonstrabat: q; in manibus eorum latrones haberet. Sed illis pœnitudo plane perierat: & animis & corporibus separati utrisq; uelut alienis utebantur. Nec enim uel animas affectio mansueta uel corpora dolor tangebant: qui etiam mortuam plebem quasi canes lacerabant: replebantq; languentibus carcerem.

Symon mathiam cuius ciuitatem obtinuerat peremit cum tribus filiis suis: corpora sepelliri prohibuit: alios etiam nobiles occidi fecit.

Cap. XXVI.

Deniq; Symon & mathiam quidem p quem obtinuerat ciuitatē in cruciatum peremit boechi filius erat ex pontificibus populo maxime fidelis & carus. Is cū a Zelotis male populus tractaretur: quibus iam ioannes accesserat ut adiutorem Symonem reciperet populo persuasit: nulla cum eo prius habita pactione: aut aliquid mali metuens. Ingressus autem ille postq; obtinuit ciuitatem: inimicum eum æque atq; alios esse dicebat: qui pro se cōsiliū dederat: uelut hoc simplicitate suauisset productum eum & accusatum q; cum romanis sentiret morte dānauit: ne purgationis ei facultate concessa cum tribus filiis suis. Quartus enim ad Titum ante profugerat. Prius autem se occidi quā filios obsecrantem: atq; hāc pro illa q; ciuitatem ei apuissent gratiam postulantem: ut augeter eius dolorem nouissimum iussit interfici. Ille quidem super cælos in conspectu suo filios iugulatur coram romanis productus: ita enim Symon Anano magadi filio pceperat: qui erat eius satellitum crudelissimus: cauillatus si quid eum iuaret ad quos exire uoluisset. Corpora uero sepeliri prohibuit: post hos Ananias quidam pontifex filius Masabali nobilis & scriba curiæ uir fortis ex Amua genus ducens: & cum his xv. ex populo clariore necabantur. Iosippi uero patrem conclusum asseruabant: missosq; præcone denunciant ne quis in ciuitate degentium uel colloqueretur cum eo: uel in unum ueniret prodicionis metu proposito: & eos qui hāc cum illo deferrent ante q̄stionem perimebant.

Quidam ex iudæis qui custodiebat turrin a Symone sibi traditam: uidens tantam crudelitatem humano consilio cum quibusdam ex turri romanis signum dedit se traditurum turrin: illi non credentes: cognito hoc a Symone illū ex turri in fossas proiecit: uidens hāc titus: & Iosephus saxo capite percuntur letantur iudæi credentes eum mortuū esse: respiciuit Iosephus uulnere: quo cognito seditiosos stupor inuadit: multi ad romanos profugiūt: multi ex profugis ab assiris uenitibus apertis occiduntur: eo q; aurum ex uentre eorum per fimum uentris exire cognouissent: Titus uero hac iniustitia cognita omnes interfecisset nisi esset maxima multitudo noxiorum: increpat milites titus: sed occulte multi occidebantur ob insaniam propter hoc pauci ad romanos amplius fugiebant.

Cap. XXVII.

Ista uidens quidam iudas filius Dudi unus ex numero præfectorum Symonis qui turrin ab eo sibi creditam custodiebat. Fortasse quidem nō nihil etiam misericordia crudeliter pereuntiu: magis autem sui prouidentia conuocatis. x. fidissimis contubernaliū quousq; tādē inquit hāc mala sustinebimus: quam ue salutis spē habemus seruantes pessimo fide? Ecce iam fames oppugnat: romani uero poene intus sunt. Symon aut bene quoq; meritis ifidelis est: metuq; sibi etiam apud eum poene & apud romanos certa foederis dexteram. Ergo age tradito muro & nosmet seruemus & ciuitatem. Nihil aut graue Symon patietur si cum de se desperauerit poenas citius pender. His ubi decem assensu sunt mane cæteros quos subiectos habebat per diuersum dimittit: ne quid eorum quæ cogitauerat proderetur. Ipse uero de turri hora tertia romanos inuocabat: illorum aut alii superbiam contēnebant: alii non credebant: alios et pigebat uelut mox capturos ciuitatem nullo periculo. Interea uero cū Titus ad murg cum armatis accederet: ante rem Symon cognouit: turrinq; uelociter occupat. Romanis eos inspectatibus peremit: & p murg proiecit corpora mortuog. Ibiq; circuiens Iosippus: nec enim rogare cessabat: caput uulneraq; lapide: statim attonitus cadit. Excursus aut ad eius casum factus est iudæog: abreptusq; esset in ciuitatem nisi Cæsar misisset: qui eū protegerent. Illis at pignantibus Iosippus qdē tollitur nihil quod agere intelligens. Seditiosi uero tāq; interfecto quē maxime cupiebant cū læricia conclamauerūt. Dicis aut hic nuncius p ciuitatē ex quo residuā multitudinē moror tenuit uere pisse credentem: cuius fiducia profugere cogitabāt. Audito at Iosippi mater in carcere mor-

tuum esse filium suum ad custodes quidē ex iotapatis hæc ait: certo se credere nec enim uiuo potiri. Secreto autē flens ad ancillas: hunc inquit foecunditatis recepisse fructū q̄ ne sepelire quidem sibi filium licuisset a quo sepeliri sperasset. Verum ne illam quidem mendaciū diutius cruciauit: neq; latrones rescit. Cito enim curato uulnere Iosippus resipuit: progressusq; clamabat illos qui dem non sibi multo post uulneris pœnas daturus: populum aut rursus ad fidem rogabat. Vnde populo quidem fiducia: sediciosi uero stupor incidit eius aspectu. Profugorum autem alii statim de muro necessitate prosiliebant: alii uelut ad pugnam cum lampadibus progressi simulantes mox ad romanos profugiebant. Hos autem scæuior ea quam intus pertulerant fortuna cōsequebatur & fame quam domi reliquerant uelociorem apud romanos inueniebant ad exitium satietatem. Aderant autem inflati ex inedia & uelut morbo intercutis aquæ turgidi. Deinde uacuata replentes corpora dissumpebatur: nisi q̄ periti desideria cohibuissent: paulatimq; cibum desueto corpore obtulissent. Verum & eos qui hoc modo seruaretur alia plaga suscepit. Quidam enim apud syrios ex transfugis deprehenditur e fimo uentris aureos colligēs. Transglutientes autem: ut supra diximus: eo ueniebant q̄ cunctos seditiosi scrutabantur: & maxima uis auri fuerat in ciuitate. Deniq; xii. atticis comparabant quod antea. xxv. ualebat. Verum hac arte per unum detecta totis castis fama perccebruit q̄ auro transfuge pleni uenirent. Arabum autem multitudo & syri scissis uentribus supplicium minitabantur. Et hac ego clade nullam credo scæuiorem cōgisse iudæis: yna deniq; nocte duorum miliū patefacta sunt uiscera. Et hac Titus iniustitia cognita pœne iussisset auctores circūfuso equitatu iaculis appeti: nisi magna fuisset multitudo noxiorum: multoq; plures puniendi q̄ qui fuerant interempti. Conuocatis autem auxiliatorum ducibus itemq; militum romanorum: nam etiam militum quosdam hæc tægebat inuidia utrisq; iratus dicebat: si qui militum suorum hæc committerent luci causa incerti nec arma propria quisq; erubesceret auro argentoq; facta. Arabi autem & syri primo quidem in alieno bello iure suo calamitatibus uterentur. Deinde qui crudelitatem in cædibus & in iudæis odia romanis ascriberent. Hac enim quosdam eorum milites infamia participare. Et his quidem mortem interminatus est: si quis in eadem postea repertus fuisset audacia. Ad legiones autem litteras dedit ut suspectos inuestigarēt atq; ad se referrent. Verum profecto auaritia contēnit omne supplicium scæuusq; hominibus lucrandi amor innatus est nullaq; omnino calamitas plus habendi cupidinæ comparatur: immo uero hæc alios & modum habentem metus subiūgitur. Deus autem qui dānauerat populum omnemq; uiam salutis ad interitum uerterat. Deniq; id quod cum pœna interdixerat Cæsar occulte in profugos admittebatur. & si quis transfugisset circūspectantes autem ne quis romanorum uideret: eos scindebant: & ex uisceribus quæstum nefarium trahebant. Illi paucis autem reperiebatur: & plærosq; sola spes consumebat. Hic quidem casus multos transfugarum seduxit.

Ioannes ad sacrilegium se cōuertit: Aninus ad Titum fugit: narrat maximum numerum mortuorum fame: ex eo q̄ castra posuit: coactosq; stercore uti pro cibo. Cap. XXVIII.

Ioannes autem ubi rapinæ ex templo defuerat: ad sacrilegium sese cōuertit: multaq; donaria templi retinēs: multaq; uasa diuinæ rei ministerio necessaria crateras & lances & mensas: urceolis quidem abstinuit quos Augustus eiusq; uxor miserat. Romanorum quidem imperatores honorauerunt semper templum atq; ornauerunt: tunc autem iudæus etiam alienigenarum dona detrahebat: ad socios autem dicebat sine metu diuinis abuti debere: qui pro deo: qui pro templo militarent. Ex ipso alii proptereaq; sacrum uinum & oleum quod sacerdotes sacrificiis seruabant: tutum erat effudisse. Nāq; in templo & multitudini distribuisse & illi sine horrore ungebantur & potabant. Non equidem recusabo dicere quæ dolor iubet. Puto si romani contra noxios uenire tardassent: aut hiatu terræ deuorandam esse ciuitatem: aut diluio perituram: aut fulgura: aut sodomitana incendia pessuram. Multo enim magis impiam progeniem tulit: q̄ quæ illa pertulerant. Deniq; cum eorum pertinacia desperata totus populus interit. Et quid opus est sigillatim narrare cædes? Ac Aninus Eleazari filius transfessus ad Titū per unam portam quæ sibi credita fuerat: centum & quindecim milia & lxxx. dixit elata cadauera: ex quo die castra prope ciuitatem posita sunt. Et die quartadecima mēsis aprilis usq; ad calendas iulias. Hæc autem immensa est multitudo: nec tamē uel ipse fuit appositus portæ: sed publicam mercedem diuidens mortuos ex necessitate numerabat. Ceteros enim propinqui sepeliebant. Sepultura autem fuit elatos ex oppido proicere. Post hūc autem nobiles profugi: omnia mortuorum sexcenta milia portis eiecta nuntiabant. Aliorum uero numerum minime posse comprehendendi. Cum autem pauperes ferendos non sufficerent: congesta in maximis ædibus cadauera essent inclusa. Et frumenti quidem modium uenisse talento. Post ubi autem muro circumdata ciuitate ne herbas quidem legere iam liceret: ad hoc necessitatis quosdam fuisse compulso ut cloacas rimarentur: boumq; ueterem fimum alimentum haberent. Stercus inde collectū & quod nec usui quidem tolerabile fuerat cibus erat. Hoc romani quidem audientes miserati sunt: seditiosos autem ne uidentes quidem pœnitebant: sed patiebantur usq; ad ea progredi: fatum enim eos reddiderat cecos: quod iam & ipsis erat & ciuitati.

Aggeres struuntur a romanis: quærent iudæi incendere: cū autem nequissent: admouent romani aggeres certatur utrinque: murus labitur ea parte qua iohannes suffodierat pro incendiis aggeribus: moxq; alium murum struit quem nemo audebat ascendere eo q; qui prius tentasset certissimum exitum tentasset.

Cap. I.

Lades quidem hyerosolimorū in peius quotidie procedebant: cū & seditiosi magis accenderentur inclusi: postq; populum fames ipsosq; iam possederat. Quin & multitudo congestorū in ciuitate cadaueq; & uisu horrenda erat: odoremq; pestifera emittebat: cum excursus et pugnantium moraretur. Nam ueluti p aciem ruerent plurima cæde excitata conculcare mortuos cogeantur: & q; super eos pedem ponerent neq; superabantur neq; horrebant: nec saltem sibi augurio fore putabant contumeliam mortuorū. Gentili aut cæde polluti dextras ad extremum bellum præparabant: tanq; exprobrantes deo: ut mihi uideretur: supplicii sui tarditatem. Nō. n. spe uictoriæ maior pars eorū: sed desperatione salutis ferocius ferebantur. Romani autem quāuis plurimum in aggreganda materia laborarent: tamen intra. xxi. dies aggeres erexerunt attonsis omnibus ad nonaginta usq; stadia circum oppidum lucis: erat autē miserabilis terræ facies. Namq; antea arboribus & padis ornata fuerat: ea tunc deserta p̄cis undiq; arboribus cernebatur: nec ullus qui prius iudæam uiderat alienigena & suburbana pulcherrima ciuitatis: cū eius solitudinem tunc uideret continere lachrymas poterat: uel non gemere mutatio nem naturæ quantum pristinæ derogassent. Omnia namq; insignia pulchritudinis bellum deleuerat: ne si quis subito adueniens qui locum prius scierat eum cognosceret: sed præsens quæreret ciuitatem. Romanis autem ac iudæis finitū opus aggerū par faciebat timoris initium. Namq; hi nisi eos quoq; exuerent captum iri ciuitatē putabant. Romanis aut fortasse nec uoluntatem sibi fore illis incensis: nam & materiæ defecerant: & labori quidem corpora militum crebris autē offensionibus cæssant. Vex ciuitatis cladibus tristius romani quā ciues ea habitantes afficiebantur. Ad mala. n. quæ hinc accedebant etiam pugnatoribus nihilo segnius utebant. Sed eorū spes frangebatur cum aggeres insidiis machinæ siue soliditate muri: manus uero conflictus audacia repugnantium superaretur: & præcipue q; cum seditione fameq; ac bello: totq; malis præstantiores iudæorū animos inuenirent. Viros quidem inexpugnabiles esse impetus arbitrabantur: inuictā uero animorū magnitudinem quæ calamitatibus aleretur. Nam quis eos in rebus secundis sustineat qui malis ad uirtutem incitarentur. Illi quidem propterea cautius custodias præparabant. Iohannis at factio apud Antoniam simul & futura timebantur. Si disciceret murus cauebat & anteq; arietes admouebantur operibus instabat: nisi quia conatus irritus fuerit. Aggressi. n. cum facibus aggerē spe decepti remeare. Nam primum ne concordare quidem eorū uidebatur consiliū paulatim & p̄ interualla & cunctanter nō sine metu prosilientium neq; iudæorū more: ut breuiter dicam. Deerrant. n. quæ propria gentis essent audacia cursus & oīum simul impetus: & ut sine offensione recederent. Languidiores progressi quam solebant etiam romanos solito promptiores offendere: qui corporibus quidem atq; armis ita undiq; aggeres sepe: ut nusq; igni aditum relinquerent. Animum uero ita confirmauerunt ne quis loco anteq; occumberent moueret. Nam præter omnium rerū desperationem si etiam illud opus esset exustum acerbissimus pudor milites occupauerat: si aut calliditati uirtus cederet aut arma temeritati aut pitia multitudini aut iudæis romani. Simul aut missilia cum illis faciebant in prosilientes delata: & q; cecidisset posteriores impediabat ac piculum antecedentes meliores afficiebat. Qui uero intra coeli iactum uenire pperassent: alii disciplina hostium & densitate perterriti: alii confixi haltis retrocedebant: & ad extremū alius alium timiditatis arguens re infecta reuertebant. Calendis aut iulii tentata fuerat expugnatio. Iudæis aut inde digressis romani machinas admouere: qui cum ab antonia saxi atq; igni ferroq; peterent: & quodcunq; hostibus tælum necessitas attulisset. Nam licet multū mœnibus iudæi confideret machinasq; contēnerent: tamen eas applicare prohibebant romanos. Illi aut iudæis studiū esse ratione muroq; ne infirmitate antonia læderetur: & fragilibus eam fundamentis suspicantes cōtracerrabant. Nec tamen q; seriebatur ictibus obediebat sed ipsi quidē crebris in se missilibus iactis cū nullis periculis desuper uenientibus lassarent arietum opus urgebant. Cum uero inferiores essent ac lapidibus frangerentur: alii scutis super corpore concameratis: fundamenta manibus & uelut ictibus suffodiebant. Itaq; saxi quatitur obstinato labore concussis. Quierē utriq; nox attulit: & in ea murus arietibus labefactus ex qua parte prioribus iohannes aggeribus insidiando mure suffoderat subsidente cuniculo repente labitur pagæ præter spem muriq; & animi affecti sunt. Nam

iudæi quidem qbus memoria esse oportebat quod ruina præter spem accederat & aduersum eā precauī non fuerant tanq̄ mansura esset antonia confidebant. Romanorū aut̄ inopinatā læticā sub celeri subuersione natā: conspectus alius murus quē intrinsecus iohannes ædificauerat cito restrinxit. Verūtamen prior facilior ipetus uidebatur. Tunc. n. & ascensum p̄ ruinas promptiorē & antoniā satis esse infirmiorē. Murus quoq; qui recens erat cito destrui posse arbitrabat̄. Nemo tamen eū aud̄bat ascendere q̄ qui primus id tentauisset certissimū esset exitium.

Hortatur Titus militiones suos ad ascendendum murum: facta exhortatione sabinus quidam sirus se optulit ascensurum: susceptaq; asta cum. xi. murum ascēdit: hostes in fugam uertit ipse uero sagittis obrutus cecidit.

Cap. II.

Itus uero spe atq; ratione putans alacritatē pugnantiū excitari: & adhortatione atq; p̄missis sæpe quidē periculorū nasci obliuia: interdū aut̄ mortē solere ac contēni in unū congregatos fortissimos experiebat̄ dicens. O cōmilitiones hortari quidē ad ea quæ piculū non afferunt a parte & ipsis qui rogant̄ & qui eos rogant ignauia repræhensionē parit. Exhortatione aut̄ opus est in solis rebus ambiguis: quippe illa per se quēq; gerere dignū est. Itaq; difficilē uobis in muge esse ascēsum ipse p̄fiteor: q̄ aut̄ uel maxime oporteat gloriæ cupidos pugnare difficilimis rebus pulchrūq; sit cū laude mori. Nec erit infructuosum: qui primi fortiter fecerunt p̄sequar. Primū quidē uos illud hortetur: q̄ nōnullos fortasse deterreat iudæorū paciēcius: & in aduersis rebus dura constantia. Romanos. n. eosq; milites qbus in pace bella discere: in bello aut̄ uincere consuetū est: a iudæis manu uel aīo superari turpissimū est: idq; in fine uictoriæ cū etiam dei nitamur auxilio. Nāq; offensionis nostræ iudaicæ desperationes sunt. Illoq; at̄ clades fauore dei uestriq; uirtutibus crescunt. Etenim seditio fames obsidio murorūq; sine machinis casus: quid sit aliud q̄ in illos ira dei nostrūq; adiumentū. Igīf non solū deterioribus inferiores uidearis: sed etiam diuinū præsidium proderē uobis non conuenit. Quo pacto aut̄ non turpe uideatur: iudæos quidē qbus non magni pudoris est uinci: qui seruire didicerint: quo minus in posteḡ patiātur mortē contēnere: atq; in nos medios frequenter excurrere nō uictoriæ spe: sed ostentationis gratia. Vos aut̄ totius pœne terræ marisq; uictores: quibus etiā non uincere probro habetur otiosos sedentes: ne semel quidem in hostes aliquid audaciter expertos: famam ac fortunam cū his armis operiri: maxie cū paruo discrimine totum possitis efficere. Deniq; iam in Antonia si ascenderimur habebimus ciuitatē. Nam & si pugnandū sit aduersum intus positos quod non arbitror: atamen capta hac respiratiōe hostium incedere uictoriā nobis plenissimā repromittit. Et ego prætermissa nunc meorū laude: qui in bello cecidere & immortalitate q̄ marito furore p̄strati sunt ex morbo pacis tempore mortē aliter sentientibus imprecabor: quorū anima cum corpore sepultura damnat̄. Quis. n. uiroq; fortium nescit̄ q̄ animas in acie ferro corporibūq; absolutas purissimum elementū æther hospitio receptas inter sidera collocat: manesq; se bonos ac p̄picios herosas uidendos offerre posteris suis. Quas uero morbus corporis tabesq; consumpserit: & si maxime probis ac piaculis purgatæ sunt: subterraneæ tenebræ operiunt atq; obliuio suscipit: & corporis simul ac uitæ ac memoriæ sine circumscriptione. Quod si necessario mors homini fato decreta est: ad hoc omni morbo leuius est ferri ministeriū: qui non uideatur ignauum negare usui quod debito redditurus sit. Et hæc quidē ueluti seruari nequeant: uel qui conati fuerint p̄secutus sum. Est aut̄ salutis spes in maximis quoq; periculis: q̄ uirilem aīum gerunt: primū. n. quod didicit patet incesu. Deinde totū quod ædificatū est facillime dissolui potest. Vosq; plures hoc opus aggredientes: alius alii pro adhortatione fiet atq; subsidio: uestraq; obstinatio in breui aīos hostiū franget: ac fortasse nobis si eā tantū cœpimus incruenta res efficiet̄. Etenī ascēdentes quidē nos phibere. s. conabunt̄. Si uero clam uel ēt p̄ uim aliqd egerimus semel quis paucos non sustinebunt. Me autem profecto pudeat nisi qui primus hoc fecerit: inuidendū remunerationibus fecero: & qui uixerit quidem similibus p̄sit: beatissima uero præmia sequantur occisos. Talia dicente Tito: cætera quidem multitudo piculum magnitudine timuit: eorū uero unus qui in cohortibus militaret Sabinus quidē genere syrus uir & manu simul & aīo fortis apparuit: licet si quis eum ante uideret: quantū ex habitu corporis ne specie quidē militē esse credidisset. Erat. n. colore nigro exilis habitudine: sed aīa quædā heroica in macro corpore atq; angustiore uiribus suis habitabat. Cum primus surrexisset: itaq; dedome inquit tibi alacri animo Cæsar: & ante oēs: in murū ascendo: atq; opto quidem ut uires ac uoluntatē meā sequatur fortuna tua. Quod si cœptum casus inuiderit: scito me non præter spem q̄ res aliter cesserit: sed q̄ sic decreuerim pro te moriturum. His dictis & scutum læua manu capiti p̄tendēs: strictoq; dextera gladio circa horā diei sextā muge petebat. Sequebantur aut̄ ex aliis qui soli eius uirtuti æmuli esse cupiebant. xi. uiri. Multo aut̄ omnes antecedebat diuino quodā impetu excitatus: cum de muro custodes iaculis & sagittis undiq; infinitis appeterent: atq; ingentia saxa deuoluerent: qui nonnullos de. xi. deceperunt. Sabinus aut̄ missilibus occurrens: licet obstrueretur sagittis: non tamen ante impetum cōhibuit quā summā muri p̄tenderet hostesq; in fugam uerteret. Viribus at̄ eius atq; animi p̄tinacia territi pluresq; ascēdisse

rati non steterunt. Quia in re fortunā quis ueluti uirtutibus inuideat supq; præclaris facinoribus officiat non incusauerit? Siquidem hic uir neq; ab incepto errauit & offensione lapidis cum maximo crepitu pronus decedit. Vnde factum est ut iudæi reuersi ubi solum & iacētē uidere ex omni cū pre iaculis peterent. Ille genibus nixus & scuto ptectus primo quidē ulciscēbat hostes multosq; ad se appropinquātes sauciauit: uulneq; aut multitudine remisit dextēā: & ad extremū priusq; redderet aiām sagittis est obrutus uir dignus p fortitudine q; meliori fortuna uterē. Pro mē sūra uero coepti facinoris cedit. Cæteri at tres pœne iam summa tenētes obriti lapidibus pierūt: & octo sauciati detracti & in castra relati sunt. Hæc qdem tertia diē mēsis iulii gesta sunt.

Quidam ex custodibus agerū Antonia accedunt primos custodes occidūt: facto signo p buccinā cæteri fugierūt. Titus audito signo armat exercitū: pugnat ex utraq; pte ad septimā noctis horam: q; romanis uisum est satis pro tunc Antoniam obtinere.

Cap. III.

Iduo aut post. xx. de numero excubantiū paggeres militum cōgregati signiferum ordinis sui & duos quosdā ex ala equitum & tubicinē unum ad se uocāt: nonaq; noctis hora per ruinas ad antoniam ociose pcedunt: occisis aut primis custodibus somno oppressis murg obtinēt: ac buccina signū dari p̄cipiūt: quo cæteri qdē uigiles subito exsuscitant & fugiūt priusq; multitudine quæ murg ascēderat cernerēt. Nā & timor illis & tuba imaginē quādā ubi magnū hostiū numēq; ascendisse crederēt ostendit. Cæsar at signo audito pper armat exercitū: & cū ducibus primis lectoq; caterua comitatus ascendit. Cū aut iudæi ad tēplū interius cōfugissent: ipsi quoq; p cuniculū irruperunt: quē ioannes aduersum romanorū aggeres aperuerat. Dispositiq; amboz agminū seditiosi tam ioannis q; Symonis arcebāt eos summa ui atq; alacritate repugnandi. Si quidē excidii finē putabāt locum sanctū penetrasse romanos quod & his uictoriæ principiū fuit. Ad ipsū at adytū ualidissima pugna cōmittit. His quidē tēplū ui occupare certātibus: iudæis uero antoniā uersus eos repellētibus. Et sagittæ quidē atq; hastæ utrisq; inutiles erāt. Strictis at ensibus dimicabāt. Neq; cōflictū discerni poterat: ex q; pte qsq; pugnaret permixtis uiris & ppter angustias pmutatis: cū & uocis intellectū magnitudo cōfunderet: multaq; mors esset utriq; arma simul & cadauera iacentiū cōculcata frangerēt pliantes. Semp at si bellū fluens grauasset alterā partem potiōz exhortatio & inferiorz cōquestio nascebat: neq; aut fugæ aut psecutioni locus erat sed ppinquæ mutationes confligentium & inclinationes permixtæ fiebāt exercitus. Qui uero inter primos steterant aut occidēdi aut moriēdi necessitatē habebant q; refugere non dabatur. Nam & posteriores utriusq; ptes suos in frontem urgebant: nullumq; interdumicantes bello uacuum interuallum reliquerant. Cum autem iudæorum animi romanorum peritiam uincerēt iamq; omnino tota acies pelleretur: ex nona. n. hora noctis ad septimam usq; diei pugnabant. Hi quidem simul oēs & excidii periculum pro nutrimento uirtutis habentes: romani uero exercitus parte nondū. n. ascenderant agmina illisq; spes pugnantium nitebatur satis esse uisum est in p̄sentia antoniam obtinere.

Iulianus qdā uidēs romanos supari armatus irruit in hostes & ad tēplū usq; fugauit cūq; non hēret auxiliū multis iterfectis diu resistēs obiit. Iudæi romanos i Antonia reclusērūt.

Cap. IIII.

Vlianus uero quidam Ecatonarchus ex Bithynia non ignobilis quidem in illo bello & armorum peritia & uiribus corporis & cū spiritu omnium fortissimum ipse cognoui ubi romanos iam cedere & male repugnare conspexit: propter Titum aut qui apud Antoniam stabat: subito prosilit iamq; iudæos uincentes solus ad interiorem usq; templi angulum persecutus est. Fugiebat autem uniuersa multitudo: neq; uim eius neq; audaciam hominis esse opinantes. At ille per medios ruens quo alios alio disiecerat per ipsos quem occupasset interficiebat: eaq; facie nihil Cæsari admirabilius aut aliis horribilius uisum est. Verum & ipsum profecto fata persequēbantur quæ ab homine uitari non possunt. Calceos namq; habens creberrimis atq; acutis: ut cæteri solent milites: fixos. Dum strato saxeis crustis solo occurreret labitur: magnosq; cum armorum sono deiectus in tergum fugientes reduxit. Et romanorum quidem clamor ex Antonia sublatus salutē eius metuentium: iudæi uero multis simul gladiis & hastis undiq; feriebant. Ille autem multam quidem ferri uim scuto excipiebat: sæpe autem conatus erigere percutientium multitudine reuolutus est. Et iacens tamen gladio multos perculit. Nec enim cito peremptus est: quando galea & thorace omnia membra neci oportuna septus erat. Nāq; diu uerticem contraxerat: donec concissis aliis eius membris remisit uires: cum ei nemo auderet succurrere. Nimius autem dolor cæsarem tenuit: ubi tantæ fortitudinis uirum in conspectu tantæ multitudinis uidit occidi: & q; locus se quidem intercludebat auxilium ferre cupiētem. Alios autem ne possent metus impediēbat. Iulianus quidem diu cum morte luctatus: cum non paucos interfectorum suorum salutē reliquisset ægre peremptus est: magna sui gloria non apud romanos tantū & Cæsarem: ueq; apud hostes quoq; relicta. Iudæi uero etiam mortui raptō corpore Romanos in fugam uersos in Antoniam conclusere. Fortiter aut in eo prælio decertare Alexas quidam ægyptius ex agmine ioānis: rex parte uero Symonis Malchius & Militonis filius Iudas & iofuæ filius iacobus duces Idumæorum. Zelotarum uero fratres duo iuuenes Arsimon & Iudas.

Titus mittit ad Ioannem si uelit congregari & si uelit sacra intermissa celebrari per electos iudeos: consulit Iosephum Titus: hebraico sermone scripsit madata Iosephus pro Cæsare ad Ioannem: hortatur ut sedat: exempla inducens sed magis irritantur in eum ac capere querunt: multi ex iudeis ad romanos fugiunt quos a romanis occisos iudei dixerunt ne plures ad eos confugerent: Romani uero eos populo ostendebant propterea multi fugerunt: Cap. V.

Iustus autem militibus suis imperat Antonia fundamenta diruere: faciliemq; ascensum cuncto exercitui preparare. Ipse uero Iosippo ad se uocato: namq; audierat eo die qui erat mensis iulii septimusdecimus diuinam obseruantia quae entelechismos uocat uirorum penuria defuisse: eaq; re populum nimis dolere: iterum dici Ioanni praecepit quod ante mandauerat: quod etiam si quis eum pugnandi scæuus amor teneret: cum qua placeret ei multitudine ad bellum progredi liceret. Dummodo non una secum & ciuitas interiret si mul & templum: sanctum tamen locum uiolare desineret: ne ue in deum nephas admitteret. Potestatem autem habere si uellet sacra intermissa celebrare per iudeos quos ipse delegisset. Itaq; Iosippus ne soli Ioanni hæc intimarent: sed etiam pluribus: unde exaudiri posset constitit & madata Cæsaris hebraico sermone disseruit. Multum autem ab his quo patria parcerent præcaba: ignemq; depellerent iam templo contiguum: deoq; uota redderent consueta. His dictis populus tristitia si mul & silentio tegebatur. Multis autem conuitiis tyrannus Iosippo cum execrationibus lacerato: postremo addidit nunq; sibi excidium esse metuendum: quoniam dei ciuitas esset. Atq; cum exclamatiõe sane uero inquit Iosippus eam puram deo conseruasti: inuiolataq; sancta mansere. Nec in eam cuius spes auxilium quicq; impium deliquisti: sed solenia sacra consequitur. Et si quidem tibi quisq; quotidianum auferat cibum impium eum hostem putabis: Deum uero quem perpetua religio priuaueris belli auxilio speras futurum: Et romanis peccata imputas: qui nostras leges etiam nunc tuentur: & quæ ipse intercidisti sacra deo reddi compellunt. Quis non inopinata mutationis causam gemat ac defleat ciuitatem: cum alieni quidem hostesq; impietatem tuam corrigant? Tu uero iudeus & inter leges educatus illis quoq; in has scæuior inueniaris? At quin Ioannem etiam quidem poenitere malorum non est turpe in rebus extremis honorumq; tibi exemplo patriam seruare cupienti. ppositum est. Iechonias rex iudeorum qui quondam babylonis bellum sibi inferentibus: sponte ciuitatem priusq; caperetur excelsit: & cum cognatione sua uoluntariam captiuitatem sustinuit. Ne hæc sancta hostibus proderet: deiq; domum uideret exuri. Ob hæc sacra iudeorum commemoratione laudatur: eumq; memoria transmissa per secula semper nouam immortalitate posteris tradit. Bonum o Ioannes exemplari: & si periculum præsto sit: ego autem ueniam quoq; tibi a romanis spondeo: dum memineris quod gentilis moris: & iudeis ista permittam spectari quæ oporteat qui sit uictor & unde consilium. Absit. n. unquam captiuum uiuere: ut genus aut leges patrias obliuiscar. Rursum indignaris & clamas mihi: maledicis. Etiam acerbiora meror quod hæc aduersus fata suadeo: deiq; sententia condennatos seruare cõtendo. Quis ignorat scripta uetere prophetæ & responsum impendens miserrimæ ciuitati. Iam tunc. n. eius excidium prædixere cum his homicidium gentile coepisset. Vestroq; autem cadauerq; non ciuitas tantum: sed etiam templum omne repletum. Deus plane deus ipse cum romanis ignem sibi illustrationis infert totq; sceleg; plenam eximit ciuitatem. Hæc Iosippo cum fletu & lachrymis. præque re uox eius singultibus interrupta est. Et romani quidem miserati dolorem admirati sunt. Ioannes autem eiusq; focum magis contra romanos irritabatur: illum quoq; capere cupientes. Nobilium tamen plurimos commouit eius oratio & nonnulli quidem seditiosorum custodias formidantes locis suis manebant: iam dudum certi de suo pariter & ciuitatis exitio. Fuerunt autem qui capto discessionis tempore ad romanos confugerent: in quibus erant pontifices. Iosippus & iesses. Filii uero pontificis tres quidem Hismaeli: cui apud Cyrenem fuerat caput abscissum: & Mathia quatuor: alterius uero Mathia unus: qui post interitum patris aufugerat: quem Symon Giora cum tribus filiis: ut supra dictum est: interemit. Multi autem nobiles cum pontificibus deferre: eosq; imperator cum per alia humane susceperit: tunc sciens alienigenis moribus illic uersari molestum esse: in Gnopham dimisit ut ibi manerent: interim monitos etiam pollicitus possessiones cuiq; peracto bello redituq; esse. Illi quidem in destinatum municipium læti cum omni cautione discedunt. His autem in ciuitate non uilis rumor seditiosis iteq; diffamatus est quod romani transfugas occidissent ut hoc metu uidelicet a fuga reliquos detererent. Et paulisper quidem hæc caliditas eorum sicut antea ualuit: timor autem profugere cupientes inhibuit. Rursus autem postquam eos Titus reuocatos in Gnopham cum Iosippo mure circumire & populo conspici iussit multi ad romanos fugiebant. In unum uero congregati & ante romanos stantes cum lachrymis atq; ululatu seditiosos rogabant. Primo quidem paucos in ciuitate romanos susciperent patriaq; seruarent. Si hoc displiceret saltim de phano certi exirent templumq; sibi liberaret. Nec. n. ausuros sine maxima necessitate romanos ignem sanctis immittere. His illi magis aduerbabantur: multiq; transfugas uociferati cõuitia supra sacras portas iacula & balistas & saxorum disposuerunt tormenta: ut omne quidem circum phanum spaciū multitudine mortuorum sepulchro: templum uero ipsum castello simile uideretur. In loca uero sancta & iaccescissa cum armis adhuc & manibus gentili corde calentibus insiliebant: & hanc processere legis iniuriam ut quam iudeos indignatio

nem oporteret exercere si hæc romani admitterent: & tunc in iudæos ppria sacra temerâtes uterentur romani milites. Nemo tamen fuit eorū qui non cū honore templū aspiceret atq; adoraret: latronesq; optaret anteq̃ intolerandum malum contingeret pœnitere.

Increpat eos Titus q̃ templum polluerint: polliceturq; non passurum romanos templum esse polluturos.

Cap. VI.

Itus autē dolens uicem eorū iterum Ioannem eiusq; socios increpabat dicens. Nonne uos o sceleratissimi cancello sancta loca protexistis? Non litteris græcis ac nostris incisas tabulas constituitis: quibus ne septa cuiq; transgredi liceret edicatur. Non eos q̃ transissent quamuis romanus quis esset uobis necare permisimus? Quid igitur in eo etiā mortuos conculcastis o nocentissimi. Aut cur templū & extremi & gentilis sanguinis confusione polluitis? Testor ego patrios deos: & si quis nunq̃ hunc locum ante aspexit: nūc. n. neminē credo: iteq; testor & exercitū meū & iudæos q̃ apud me sunt & uosipsum quod non ego uos uiolare hæc cōpellam: quin & si locū acies uestra mutauerit: neq; accederet ad sancta quispiā romanorū: neq; quicq; in eius contumeliā faciet. Seruabo autē uobis etiam templū nolentibus.

Iosēphus referebat dicta principis iudæis qui magis eleuabantur in superbiā: statuit iteq; Titus bellum gerere contra iudæos ipso remanente in Antonia. exercitum misit in iudæos: Certaturq; a nona noctis hora: usq; ad quintam diei Tito spectante ab antonia: multi ex iudæis fortiter multi ex romanis fortissime bellum gesserunt.

Cap. VII.

Aec iosippo internūciatē principis dicta: latrones ac tyrāni existimātes nō beniuolētia sed timiditate hos sermōes fieri i supbiā tollebant. Titus atq; neq; seipsos miserari eos: neq; tēplo pœre pspiciebat: rursus bellū gerere decreuit iuitus. Sed uniuersum qdē his militē q̃ locus eū nō capet inferre nō poterat. Tricenis. n. de singulis cēturiis uiris fortissimis lectis ēt chiliarchis singulis millenos attribuit: hisq; duce pposito Cereali hora noctis nona iubet i custodias ipetū fieri. Cū at ipse quoq; i armis esset unaq; descendere statuisset: amici eū pp piculi magnitudinē ducūq; dicta cōtinuerūt. Plus. n. operis antonia sedentē: q̃ militū certamie factūq; esse dixerunt: quā si piculū subisset. Omnes. n. fore sub oculis impatoris optimos bellatores: his puit. Deinde ob hoc solū se manere locutus ad milites: ut de eorū uirtute iudicaret: ne aut fortis quisq; in donatus abiret: aut cōtra ipunitus ignauus lateret: sed oīum spectator ac testis fieret ipse: q̃ & ulciscēdi & remunerādi esset dominus: illos qdē ad aciem hora q̃ supra memoratū ē dimisit. Progressus at ad Speluncā de Antonia qd fieret expectabat. Vege hi q̃ missi fuerāt nō ita ut sperabāt somno oppressos inuenire custodes: sed excitatis cū clamore cōfestim manus cōseruere excubitoze intus. Mane at ceteri cateruati excurrere. Itaq; primoq; qdē impetū excipiebāt rōani. Qui at illos sequerent: in agmen ppriū incidebāt: multisq; suorū uelut hostibus utebant. Vocis namq; agnitionē cōfusos ptim clamor oculorū singulis nox ademerat: cū p̃terea quosdā furor cœtus: alios iracūdia alios timor efficeret: circū obuiū quenq; sine discretiōe seriebāt. Romanis q̃dem scutoz cōiunctione septis & p̃ globos p̃siliētibus ignoratio minus nocebat: signi. n. sui quisq; meminerat. Iudæi uero disiecti tā ipetus q̃ recessus temere facientes: sæpe imaginē inter se hostiū alius alii demonstrabāt: cū reuertētē suū quisq; p̃ tenebras romanū quasi aggredientē excipiet. Deniq; plures a suis q̃ ab hostibus sauiati sunt: donec orto die uisu iam pugna discernere: & in acie stantes ordie sagittis atq; lapidibus agerent. Neutri uero cedebāt neq; labore fatigabant. Sed romani q̃dem & sigillatim & multi simul in cōspectu iperatoris de uirtute certabant. Illūq; diē sibi quisq; promptiōnis initiū fore putabat: si fortiter dimicasset. Iudæis atq; ppriū cuiusq; piculū: & quod tēplo metuerēt ministrabat audaciā: q̃ tyrānus stans hos rogaret: alios uerberaret: ad pugnādū in terminationibus icitaret. Cōminus atq; plarūq; pugnantiū. Sed cito & breui momēta plū mutabatur. Neutra. n. pars plixum fugæ spatiū uel p̃secutionis habebat. Pro suorū autē euentu & Antonia tumultus erat: & confidere superantibus: & stare si fugerēt: acclamantiū eratq; ueluti quoddā belli theatrū. Nec. n. uel Titum uel alios q̃ una erant quicq; eorū quæ in pugna gerebant latebat. Postremo nona hora noctis cœpto prælio: quinta diei dissoluti sunt. Cum neutri eo loco unde pugnam iniere certa fuga cessissent. Vege mediam in ancipati prælio uictoriā reliquissent. Romanorum q̃dem plurimi nobiliter decertarūt. Iudæorū partis q̃dem Symonis iudas Marion filius: & Simon iosaia. Idumeorū uero Iacobus & Symon alter Carthæ filius: Iacobus autē iosaia. De iohannis autē sociis Getheus & Alexander. De zelotis autē Symon filius Tagiræ.

Septio die reliq; manus romanorū submersis antoniæ fundamētis uia fecerūt latā ad templū: admoūēt aggeres ad angulū tēpli: qdā cōgregati pp famē: impetū fecerūt cōtra romanos: cognito ipetu eorū p rōanos dimicātū est undiq; fortiter: i uallē quādā coacti sunt iudæi: capis qdā q̃ ductus ad Titū interficis: curatq; Titus ut aggeres mature cōstruant.

Cap. VIII.

Romanorum reliqua manus die septimo submersis antoniæ fundamentis: latam uiam usq; ad templum composuit. Admotaq; muro agmina mox aggeres inchoabant: unum contra interioris templi angulum qui ad septentrionem orientemq; spectabat: alterum cōtra exdram ad aquilonis parte inter duos muros ædificatum. Aliorū duorū

II iii

anum cōtra portā occidentalē tēpli exterioris: atq; ab aglone, Magno tamen opus cū labore ac miseris p̄ficiēbat cū materias sexcētesimo usq; stadio deportarēt. Interdū at insidiis ladebantur: cū ipsi qdē uincendi facultate minie cauerent: iudæis uero p̄pter desp̄ationē salutis audacioribus uterent. Nōnulli. n. equitū quotiens ad ligna siue fœnū colligendū exissent: interea dum id facerent equos suos fr̄anis exutos pasci scinebant: quos iudæi per cuneos erūpentes rapiebāt. Itaq; dū id crebro fieret cæsar existimās quod erat ueg; negligentia suorū magis quā iudæorū uirtute rapinas contingere: tristi aiaduersione cæteros ad equorū custodiā reuocare statuit: unoq; milite qui equū pdiderat morte dānato eo metu equos suos cæteris conseruauit. Nunq̄. n. eos post hæc ī paſcua dimittebāt: sed tanq̄ natura his cōnexi ad necessitatē egrediebant. Illi qdem tēplū oppugnabant aggeresq; erigebāt. Altera uero die post eorū ascensum multi seditiosorū quos rapinæ defece- rant & fames urgebāt: cōgregati in p̄sidia romanorū quæ Elenoā montē uersus collocata erāt cir- ca undecimā diei horā impetū faciūt. Sperabāt. n. primo qdē inopinatos: deinde curādi corporis cā- gescētes facile decipi posse. Veg; cognito illoz conatu romani & de p̄priis custodiis celeriter col- lecti obstabant eis muq; transcendere ac prumpere uiolenter conatis. Conflato at uehementi præ- lio multa qdem & alia ab utraq; parte foruiter gesta sunt cū romani præter fortitudinē etiam bel- landi peritia: iudæi uero imoderato impetu & effrenatis aīs uterent. Dux aut̄ his pudor erat: illis necessitas. Nam & amittere iudæos ueluti laqueis irretitos romanis turpissimum uidebatur & illi unam spem salutis si muq; ui perrūpere potuissent habebāt. Ibi tum quidam ex alia eqtum Peda- nius noīe iudæis in fugam uersis atq; in uallem coactis: equo in aduersum montem a latere inci- tato præteruectus rapit unum ex hostibus fugam petentē iuuenem & grauē corpore & armis un- diq; septum: talo cōprehensum tantum se inclinauit equo currente: tanq; dexterā uim itemq; cæ- teri corporis & equestris peritiam demonstraui. Iste quidem tanq̄ munus aliquod rapuisset capti- uum ferens ad Cæsarem uenit. Titus autem uires eius qui coeperat admiratus & caputū quia ad murum uel aggredi tentauerat supplicio affici iussit. Et ipse quidem templi oppugnationem cura- bat: utq; aggeres mature fierent perurgebat.

Porticus tēpli incendiū. abrumpunt romani ad uiginti fere cubitos ex muro: imittuntq; ignē sanctis: isdem diebus quidā ex iudæis de romanis inuitat quis uelit certare: diuq; nemine uolēte: qdam ex romanis exosus illius audaciā cū illo certat & occidit: romanosq; derident: ex romanis quidam eum sagitta transfixit: clamor excitatur maximus.

Cap. IX.

Interq; iudæos aduersis præliis male tractatos tumescēte paulatī bello & in sēpēte tē- pli p̄nicie sicut ī putrefacto corpore ad sola mēbra peste occupata puenientes ne ulterius pcederet abscondebat. Porticus. n. p̄te quæ ab aglone in orientē prinēs antoniæ iū- gebatur incensa. Deinde ad. xx. fere cubitos abrupte: imisso sancti incendio manibus suis. Biduo at post idus p̄dicti mensis uicesimo & quarto die romani porticū inflāmare: & usq; ad quartūdecimū cubitū igne pgresso: iudæi similiter culmē abiiciūt: neq; oīno recedētes opibus & antoniæ continētia diruētes: cū liceret eis ac deberēt incendiū phibere. Itaq; imisso igne cursum eius ocioſe p̄ sua utilitate metiebant. Circa templū aut̄ nunq̄ pia cessauere: sed frequens paulatī contra se excurrentiū bellū. Hisdem aut̄ diebus quidam ex iudæis uir & corpore breuis & uultu desp̄icabilis tanq; genere quā rebus aliis uilissimus Ionathes uero p̄gressus ad loānis p̄fōticiis mo- numentū: cum alia multa superbæ ad romanos plocutus est: tum quē fortissimum haberēt ad sin- gulare prælium prouocauit. At qui contra steterē multi quidem dedignabant: erant aut̄ inter eos ut assolet etiam qui timerent: quosdam uero nō incōsulta moueret ratio cū mortis cupidine non debere cōfligere. Nam qui de salute desperassent eos neq; cautos impetus neq; deū habere placā- bilem: & cū his in discrimen uenire quos neq; uincere magnū sit & uinci cū dehonestamēto picu- losum non fortitudinis sed ferocitatis uideri. Cum aut̄ diu nemo procederet multaq; iudæus eo- rum timiditati illuderet: erat arrogantissimus quidā superbus e romanis ex ala equitū putans no- mini addere uerba: & insolentiā eius exosus. Fortasse aut̄ et corporis breuitate sublatus incōsulte p̄siliit: & cæteris cōmissa cū eo pugna risum p̄buit: sed a fortuna p̄ditus est. Ipsum. n. ionathes in- terfecit: deinde pede supra mortuū posito: læua scutū dextraq; cruētū gladiū corruſcabat armisq; cū fremitu cōcussis exercitui & iacenti insultās spectantes romanos increpabat: donec eū tripudi- antē & uana iactantē quidā priscus centurio sagitta transfixit. Eorū factō & iudæorū & romanorū clamor excitatus est. ille aut̄ dolore in uertiginē tortus supra corpus hostis incubuit: belliq; sceli- citatē ratione carentem quā uelox ultio sequeretur ostendit.

Iudæi īplent lignis ariolis sūmitatē tēpli. fingunt fugā ex romanis multi ascendentes tēplum: submisso igne p̄ iudæos succēsi sunt: Titus eos miseretur: morientibus satis erat remedii q; Titus dolebat: iudæi uero quidā in porticu existentes obſessi oēs ceciderunt. Cap. X. Editiosi uero templum tenentes aperte quidem & quotidie militibus ī aggeribus positis repugnabant. Vicesimo autem septimo die p̄dicti mensis huiusmodi dolum ex cogitant. Occidentalis porticus spatium quod inter culmen & trabes erat uacuum sil- uis aridis: itemq; sulfure ac bitumine repleuere. Deinde uelut oppressi cedebant. Qua

re multi quidem temerari fugientibus instabant: & in porticū ascendere positis scalis nitebantur. Qui uero prudentiores erant nullā fugæ cām iudæis fuisse cogitantes locis suis manebant: Vex porticu repleta his qui ascenderant ignem mittunt iudæi. Excitata undiq; subito flamma: romanos & q; extra periculum steterunt ingens stupor inuasit: & desperatio quos incendiū cœperat occupauit. Flammas. n. cincti semetiplos in oppidū: alii uero in hostes precipitabant. Multi spe salutis desilientes in puteos ilico debilitabant. Alios dum conantē pueniebat incendiū: alii ferro flammam antecedeant. Stati uero & alios fugiētes ignis cōprehēdebat plurimū puagatus. Cæsare uero licet p̄moriētibus indignaret: q; iniussi porticū ascenderāt: misericordia tamē eorū tetigit. Cūq; nemo phibere posset incendiū: hoc erat tamē solatio petētibus: q; uidebāt eius dolorē p̄ quo ipsi animā pderent. Vociferans. n. & ante alios p̄siliens: & comites suos quā possent auxiliū ferre obsecrans cernebat. Eiusq; uoces & affectiones q; uelut aliquā p̄clarissimā sepulturā secū afferēs moriebatur. Nonnulli tamen recepti in prem porticus latiorē. flammāq; quidē periculū euasere. Obsessi aut iudæi cū diu sautii restitissent: postremo uniuersi cecidere.

Iuuenis romanus quidā qui euaserat incendiū: oratur a iudæis ut ad eos descēdat: ne mīstia: romanæ tantum dedecus faciat sublato ense seipsum interfecit: incenditurq; porticus ea parte q; ad orientalem protendit: Moriebantur multi fame ita ut foenum calciamenta corrigias coacti sint comedere iudæi.

Cap. XI.

Ost omnes autem quidā iuuenis nomine Logustoti huic ornamēto fuit calamitati: & quamuis sigillatim digni sint memoria q; periire: oīum tamē fortissimus demonstratus est. Quem iudæi quidē & quia fortis erat: & quia interficere eū cupiebant: ad se descendere promissa fide hortabātur. Frater uero eius Cornelius qui ex altera parte stabat: ne gloriam suam romanāq; militiā dehonestaret orabat: cui magis obrēperauit: sublatoq; altius gladio ut ab utriq; partibus cerneretur semetipsum occidit. Eorū quos ignis obsederat Argorius quidā calliditate seruatus est. Appellato. n. clara uoce Lucio quodam cōmitone & contubernali suo: heredem te inq; relinquo totius patrimonii mei: si me exceperis. Cum at ille prompto aio accurrisset: ipse quidē qui se in eum piecerat uinxit. Lucius uero pondere oppressus: constratoq; lapidibus solo alius cōtinuo moritur. Ea calamitas paulisper qdem romanis tristitiā cōparauit. In posteq; tamen cautiore effecit: & aduersus iudæorū insidias inuit: qbus plerumq; loca morēsc; hoīum nescientes ladebant. Exusta est uero porticus ad turrim usq; iohannis: quā ille belli tēpore quod cū Symōe gerebat supra postes quæ in Xistum ducerēt ædificauerat. Reliquū uero iudæi quoniā cōsumpti fuerant q; ascenderant absiderunt. Postero autē die Romani quoq; porticū quæ in boræ parte fuit ad orientālē usq; totā incendunt: continentē angulos eius q; appellat cedronus sup uallem ædificata: unde et p̄funda erat & horribilis eius altitudo.

Maxia multitudo erat eorū q; fame per ciuitatē peribant: q; inter se erāt amicissimi p̄ cibū: si quē inuenissent: ad manus ueniebant: si q; moriebat alii scrutabant si qd cibi i sinu habebat: patiebant ea cōedere q; ne sordidissimū aliqd aialū comedisset: multaq; hmoi describunt. Cap. XII.

Ira templū qdem ita res se habebat. Eorum uero qui p ciuitatem fame corrumpebatur infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles autē clades eueniebant. In dies nanq; singulos si uel nunq; aliquid cibi apparuisset bellum ilico gerebatur: & amicissimi iter se ad manus ueniebant miseris diripientes animæ uaticum. Fides at penuriæ nec morientibus habebatur: sed etiam quos uiderent expirare scrutabant latrones: ne quē forte cibum si nū occultas quispiā morerē. Ipsos autē spes egestate uictus hiātes ueluti canes rabidos decipiebant: & impingentes in hostia tanq; ebrii ferebant: easdēq; domos bis ac ter eodem momēto desp̄atiōe inquietabant: oīaq; dentibus necessitas subigebat: & ea colligētes quæ nullū quāuis sordidissimū mutoz animalū nō horreret comedere patiebant. Deniq; nec cingulis nec calciamentis abstinuerē coriaq; scutis detracta manebant. Quin et foeni ueteris laceramenta uictui habebant: cuius nō nulli exiguū pondus quatuor atticis uenundabāt. Et quid opus est famis improbitate ex rebus aīa carentibus demonstrare? Factum. n. relaturus sum neq; apud græcos neq; apud barbaros cognitū & dictū quidē horrendū: auditu uero incredibile. Itaq; libenter hanc calamitatē intermitterē ne mentiri me posteri æstimarent: nisi testes multos haberem & fortasse aliquā patriæ referrem gratiam prius ea differens quorum facta perpessa est.

Mulier qdam maria noīe cū sublata fuissent sibi oīa p̄ seditiosos filiū suū fame comedit: cogitur ostēdere latronibus qd pauera p̄ cibo: cognito scelere tāto eos horror qd iuasit uehemētissimus: nūciat Tiro tāta calamitas: q; deū placare cœpit dicēs se uoluisse obliuisci iniurias eorū: sed illi noluerūt pollicē q; tantū scelus non p̄mittere impunitum.

Cap. XIII.

Vlier quādā ex plebe trās iordanem habitantiū incolaz Maria noīe Eleazari filia de uico Vatezbbra quod significat domos Esopi genere ac diuitis nobilis cum alia multitudine fugiēs in hyerosolima recepta cū ceteris obsidebat. Huius alia qdē bona tyranni diripuerūt: q; ex trāsmānis locis in oppidū cōportauerat. Reliquias uero cōditoz & si alimēta repperissent irrūpentes domū eius satellites quotidie auferēbāt. Grauior at mulier

II iiii

Admouere iubet aggres cū arietē muris: nihil proficientes cum scalis tētant ascendere: unde multa cades facta est ex romanis: iratus Titus ignē portis subici fecit crescente igne consulit proceres suos de templo: quidam suadent ruinam templi: quidam ut seruetur: iubet restinguere ignē interim pugnatur: uidēs Titus cum militibus electis iudæos profugatur: in templum cōcludit oēs succendereq; templum parat.

Cap. XIII.

Ctauo aut die mensis augusti: cum duæ legiones aggeres perfecissent ad exedram occidē-
talem templi exterioris admoueri arietes iussit. Cum diebus aut sex qui firmissimus
erat aries parientem sine intermissione pulsando nihil oīno profecisset. Vex & huius
& ceteroꝝ magnitudines structura lapidum supabat. Septentrionalis aut portæ alii fun-
damenta suffodiebant: multoꝝq; fatigati exteriores tantū lapides euellere potuerunt. Ab iterioribus
aut portæ sustinebantur: itaq; diu mansere donec instrumentorū & uectium conatibus desperatis
romani scalas porticibus applicauere. iudæi uero præuenti ne eos subire prohiberent cū his con-
gressi dimicabant. Et alios quidem retro depellentes præcipitabant: accedentes alios subsidio tru-
cidabant. Multos de scalis egredientes priusq; scutis obtegerent ferientes gladiis pueniebant. Nō-
nullas aut scalas armatoꝝ plenās in latus deicientes declinabant. Vnde romanorū quoq; nō pua-
cades sequebatur. Alii signis ablatis pro his decurrabant: rapinam eorū grauissime fore turpitudi-
ducentes. Postremo tamen iudæi & signis potiuntur: & eos qui una ascenderent interficiunt. Cæ-
teri uero clade intereuntium perterriti descendūt. Romanorū quidē nemo non aliquo facto ope
percubuit. Seditioꝝq; aut qui prioribus præliis etiam tunc fortiter pugnauerūt. Et præterea Elea-
zarus fratris Symonis tyranni filius. Titus aut cum uideret se alienis & templo cum damno & ne-
cem militum parcere: ignem portis subici iussit. Inter hæc aut ad eum profugi ueniunt. Ananus
ex Maue Symonis satellites crudelissimus: & Archelaus filius Magaditi: iccirco sperantes ueniam
q; iudæos uictores relinquerant. Titus aut cū hanc eorū in iudæos crudelitatem audiuit: utrūq; ob-
truncare decreuit. Dicebat. n. necessitate nō uolūrate uenisse: ne salute dignos esse incensam ipsorū
cā patriā deferētes. Verūtāto cohibuit iracundiā fides: eosq; dimisit: sed nisi eo loco habēdos quo
& iam alios credidit. Iā uero portis militēs ignē admouerant: liq̃ factosq; argento cito lignū flāmā
abūmperant: cū subito audīe p̃ximas inde porticus corripuerunt. iudæis uero ignē circū se uidē-
tibus: corpora simul aīaq; ceciderunt: & stupore attoniti adiuuare quidē uel extinguere nemo co-
natus est. Stantes uero aspicebant: nec tamē his quæ absumerent dolētes: saltē ut quod reliquum
esset saluū haberent aiūm colligebant. Illo quidē die & q̃ secuta est nocte crescebat incendiū: pau-
latim. n. nec simul undiq; inflāmāre porticus potuerūt. Postero at die Titus p̃tem militū iussit in-
cendium restringere: perq; proxima portis loca uram sternere: ut facilior agminibus esset ascen-
sus: rectores ad se conuocat: sexq; collectis qui erant procures: Tiberio Alexandro totius militiæ

praefecto: & Sexto cereali quintae legionis praeposito: & Largio lepido decimae: & Tito phrygio quarte decimae: cum quibus erat etiam fronto ac ternius magister duarum alexandrinarum legionum & M. antonius iulianus procurator iudaeae. Congregatisq; terea chiliarchis & procuratoribus consilium de templo proposuit. Aliis quidem uidebatur lege belli utendum esse: nunquam. iudeos a nouis rebus posse desinere templo manente: quo omnes ubicunque essent colligerentur. Nonnulli monebant: ut si templum reliquissent iudei neq; armis pro eo quisque certaret: conseruandum esse suadebant. Si uero id pugna obtinuissent ignibus consumendum: quoniam castellum iam uideretur esse non templum & piaculum: non ipse id uerum illi qui fieri coegere committerent. Tito autem nec si stantes dimicaret iudei pro hominibus animo carentibus: ulciscendum esse dicente: neq; se unquam tantum opus incensurum: iam. n. romanorum fore hoc damnum: sic ornamentum quoque foret imperii si maneret: iam certi quid uellet: ad eius accedunt sententiam fronto Alexander & Cerealis tunc quidem consilium dimisit. Iussisq; militibus requiescere itemque ducibus ut his in procinctu ualidioribus uteretur: uiam sternere per ruinas lectis ex coloribus imperat ignemq; restinguere. Illo quidem die iudeos labor itemque timor ab impetu continuit. Postremo autem collectis uiribus & recepta fiducia per orientalem portam contra templi exterioris custodes secunda hora diei percurritur. Illi autem prima quidem concionem fortiter excepere: septemq; scutis a fronte mugitum condensae acie inclinantur. Certum tamen erat eos non diu duraturos quod & multitudine infestantium & animis uincerent. Caesar autem priusquam uerterentur acies: nam pugnam ex antonia prospectabat: cum equitibus lectis uenit auxilio. Imperium uero eius non sustinere iudei: sed primis interfectis praeterquam fugam petunt. Et cedentibus quodam romanis reuertentes instabant. Cum autem illi retorsissent iteque refugiebant: donec circa horam quintam iudei ui coacti templo introire conclusi sunt. Titus autem discessit in antonia decreto postmodum mane cum omni exercitu aggredi templumq; obsidere. Sed id plane dei sententia iamdudum igne dannauerat: euolutisq; temporibus aderat fatalis dies quae erat decimus mensis augusti: quo et prius a rege babiloniae fuerat concrematum. Ex aedibus autem cum principiisq; sumpsit incendiū. Nam cum paulisper Titi discessu seditiosi quiescenti romanos rursus aggrediuntur custodumq; templi cum igne interioris phani restinguentibus pugna committit. Hicq; iudeis in fugam uersis usque ad templum transferunt.

Quidam ex militibus romanorum ignem portat ad templum: succenditur templum: hoc audito Titus iubet extinguere sed pro nimio clamore & quia multi simulabant audire eius praecipra & prohibitionem ipso inuito exurit templum.

Cap. XV.

Itaque tunc militum unus non expectato cuiusque edicto neque tantum facinus ueritus: sed diuino quodam motus impetu a contubernali suo sustollit: & ex ardente materia raptum ignem in fenestram inserit auream inde membra circum templum aedificata de septentrionali regione aditus erat. Flamma uero excitata iudeorum quidem calamitati dignus clamor exoritur: & ad ulciscendum pererant: neque iam uitae praecidium rati neque uiribus temperandum: amisso eo cuius gratia cautiissimi uidebantur. Mature autem hoc Tito quidam nunciat. Et ille namque casum in tabernaculo quiescebat sicut a praelio redierat: exiliit templumq; curriculo petit. prohibiturus incendiū: omnesq; post eum duces & hos agmina perterrita sequebantur. Clamor autem ac tumultus erat tanto exercitu sine ordine concitato. Caesar autem uoce simul ad dexteram pugnantibus signo dato ignem iubeat extinguere. Sed neque uox eius audiebatur: quod aures eorum maior clamor obstrueret: nutumq; dexterarum non attendebant cum alios bellum alios ira distraheret. Introcurrentium uero agminum impetum non praecipra neque interminatio continebant: sed quo furor ea duceret sequebantur. Ad ipsos autem introitus obstrusi multi quidem sese inuicem conculcabant multi uero ardentibus adhuc & sumantibus porticum incedentes ruinis luore quidem urebantur. Cum uero ad templum accessissent edicta quidem caesaris non audire simulantes: praecedentem quisque ut ignem immitteret hortabatur. Seditiosis autem iam subeundi quidem spes nulla erat: sed fuga & caedes omnia possidebat. Magna uero populi multitudo inualida & inermis ubicunque occupati fuerant interficiebantur: & circum aram quidam ingens mortuorum numerus coegerebat. Per gradus uero templi & sanguis multus profluebat: & eorum corpora qui supra ceciderant delabebantur. Caesar autem ubi neque impetum infanientium militum continere poterat: & flamma dominabatur intro cum rectoribus ingressus & secundum templi & quicquid illic erat aspexit: ea quidem quae apud alienigenas erat fama maiora. Pompa uero & opinione domestica non minora. Cum autem flamma nondum ex ulla parte ad interiora penetrasset: nec membra quae circum erant templum depascere: quod erat uere existimans adhuc illud opus posse seruari: & ipse praesiliuit militesq; rogare ut ignem restingerent conabatur: & liberalem & hecaton tarchum destipatoribus suis fuisse mulctatos: qui non obedirent iussit arcere. Illorum autem furor bellicusq; impetus quidam uehementior iudeorumq; odia & caesaris reuerentiam & prohibentis metum superabant. Praeterquam autem praedictae spes incitabat suspicantes intus omnia pecuniae referta esse: quoniam fores auro factas conspicerent. Praeterea quidam miles ex his qui intrauerant: cum caesar ad inhibendum incendium cucurrisset ignem iam cardinibus portae subiecerat. Tumq; subito postquam flamma intus apperuit: & duces cum caesare discedebant: & stantes extra succendere nemo prohibebat. Templum quidem hoc modo inuito Tito exurit.

Templū incendit mense & die mensis confor mi incendio t empli babylonis: in ipsa incēsiōe etiam multae cedes etiam fiebat depheforum: nec erat discretio puerorum nec mulierū cuiusq; etatis: clamor ingentissimus fiebat: duo in ignem se proiecerunt incendunt romani diuersas porticus & loca ubi iudaei res suas ac pecunias deposuerat: quidam pseudo propheta persuaserat populo ut expectaret dei auxilium.

Cap. XVI.

Ed hoc multum qd descendū putet: ut opus oīum quae audiuius aut uidimus maxime admirabile tā extructionis genere quā magnitudinis: itēq; munificentiae in singulis rebus & gloria q de sanctis habebant: maximū tamē ex facto capiet solatiū: quod ut aialibus ita opibus locisq; sarū sit ineluctabile. Mirabitur aut in eo etiam circūacti tps fidem. Nā & mensem ut dictū est eūq; diē seruauit: quo primū ab babylonis templum erat incēsum. Et a prima structione tēpli quā Solomon rex ichoauerat: usq; ad hoc excidiū quod euenit secundo anno principis uespasiani: mille. cxxx. colligunt anni: & septē menses ac dies xv. A posteriore uero quā secundo āno Cyris regis aggeus fecerat: usq; ad excidiū quod Vespasianus iherante sustinuit ciuitas anni. dcxxxix. & dies. xlv. Dū templū autē incenditur ēt quicqd in manus forte uenisset rapiebatur: & cades erat ifinita dephefōz. Nec acta fuit atatis miseratio aut reuerētia castitatis: sed & pueri & senes & sacri ac prophani similiter interficiebant: atq; oē genus hoīum belli calamitas psequēbat unaq; supplices cū repugnantibus necabant: flāmaq; ulterius pgreddens cū gemitū occubentium concrepabat. Et pro altitudine qdē collis ardētisq; opis magnitudine totā quis ardere crederet ciuitatē. Illo autē clamore nihil maius aut horribilius excogitari pōt. Nam & romanoz agminū fremitus erat & seditiofōz: ferro igniq; clausōz clamor in gens tollebat: & populi sursum dephefōz ad hostes fuga cū stupore ac calamitate cōquestio. Incōle at constitutis et multitudo oppidi cōsonabat. Iam uero multi fame marcidī in mortē pōne lu minibus clausis postq; ignem tēpli uidere in qstus interiū clamoremq; uiresq; receperūt. Resonabat autē & trans fluuiū regio: & montes circūpositi grauiorem impetū faciebant: & tamē erant clades acerbiores tumultuū. Nam collē qdem in quo tēplum erat euelli radicitus qd putaret: ita undiq; belli plenus uidebat & sanguis igne largior esse pluresq; interfectoibz interfecti oīs: terra cadaueribus tegebat: & supra corpora mortuoz gradientes milites cursū fugientū sequebatur. Latrocinialis qdē multitudo tandē pulsīs romanis in exterius tēplum: deinde ciuitatē euadit. Populi autē quod fuit reliquū in exteriorem porticū confugerūt. Sacerdotum at iudaeorūq; nonnulli primū qdem uiribus itēq; sedibus suis quae ex plūbo factae erant: a uulsis in romanos pmissilibus utebant. Deinde cum nihil proficerent ignisq; in eos euomeret in parietem descendentes octo cubitis latū ibi manebant. Duo tamen ex nobilibus cū ad romanos transeundo seruari possent aut cōem cum ceteris durare fortunā: semetipsos in ignē iniecerunt: & cū templo concremati sunt Hynetius filius Velgae: & Iosippus Darea. Romani autē q frustra se circū templum aedificiis parcere iudicabant: cum ipm templū arderet oia simul incēdunt: & quicqd ex porticibus reliquū erat & portis: pter unā ex parte orientali: alteram ex meridiana quis eas quoq; postea funditus euerterint: qn etiā arculas quae gazophilatia uocant incendunt in qbus magna uis erat pecuniae ac plurimū uestium: aliaq; substantia. Et ut breuiter dicam oēs iudaeoz congestae diuitiae q opulentissimus qsq; illuc totas domos exhauserat. Venerunt at etiam sup eam quae restabat unā porticum extra tēplum quo confugerant ex populo mulierculae itēq; pueri & promiscuae multitudinis prope ad sex hoīum milia. Sed priusq; de his Caesar quicq; decerneret uel ducibus iheraret: ita flagrantē milites incendunt porticū. Hincq; contigit ut alii cū se ex flāma praecipirarent moreret: alios ipsa corrūperet. Ex tanto autē numero nemo seruatus. His cā interitus quidam pseudo propheta fuerat: qui eo die praedicauerat in ciuitate: q eos in tēplum deus ascendere signa salutis accepturos iuberet. Multi enim a Tyrannis tunc subornati prophetae populo denunciabāt ut expectarent dei auxilium: quo propterea minus profugerēt: & eos qui supra timorem & custodiam fierent spes retineret: cito autem in aduersis persuaderetur. Quod si etiā malorum instantium liberationem polliceatur qui fallit: necessario qui ea patitur spei totus efficitur.

Quaedam prodigia quae superuenerant iudaeis describuntur: quae in eorum fortunam & auxilium interpretabantur: quidam uero sapientes haec esse ruine prodigia iudicabant. Cap. XVII.

Enīq; miserabilis populis illis qdem fallacibus deūq; calūniantibus credulus erat. Certis uero pdigiis & futurā solitudine pnuñciatibus neq; atredebant aio neq; credebāt: sed uelut attoniti nec aut oculos habētes aut aīas edicta dei dissimulauere: mō cum supra ciuitatē sidus sterit simile gladio & p annū pseuerauerit cometes: mō cū ante defensionē primiq; belli motus ad diē festū azymoz populo cōueniente. Oclauus at dies erat aprilis mēsis: nona hora nocturna circū aram itēq; templū tantū lumē effulsit ut clarissimus dies putaretur. Et hoc usq; ad mediā pmanit horā quod iheretis qdem bonum auguriū esse uidebat: sacroz uero peritis priusq; ueniret statū diudicatū est. Eodēq; festo die ēt bos cū ad hostiā ducere agnū in medio phani peperit. Orientalis autem porta interioris templi cū esset aenea atq; grauissima: & post meridiem uix a. xx. uiris clauderetur: serisq; ferro iunctis obseraretur: pessulosq; altos habet.

ret in saxum limen dimissos uno perpetuo lapide fabricatū uisā est noctis hora sexta patere. His aut curriculo per custodes templi magistratui nunciatis ascendit: ille uixq; eam potuit claudere. Verum & hoc iterum ignaris qdem signū optimum uidebatur. Deum nāq; bonorum portā sibi aperuisse dicebant. Prudentiores uero tēpli tutamē sponte sua dissolutū iri cogitabāt & hostium domū esse. Portas aperiri solitudine uero illo ostento signari inter se p̄nunciabāt. Post dies āt festos in diebus paucis uicesimoprimo die mēsis maii Larualis quādā imago uisā est fidē superās. Monstrum aut fortasse quod dicturus sum etiā his est cognitum q uiderunt & quā securā sunt clades dignā p̄lagiis exitere. Nāq; ante solis occasum uisī sunt p̄ inane ferri currus totis regionibus & armatā acies tranantes nubila & ciuitatibus circūfusā. Festo aut die quā penthecosten uocant nocte sacerdotes intīmū templū more suo ad diuinas res celebrandas ingressi primū qdem motū quēdamq; strepitum senserunt. Postea uero subitā uocem audire quā diceret migremus hic. Quid aut his horribilius fuit? Iesus qdā filius Anani plebeius & rusticus quadriennū priusq; bellum gerere in summa ciuitatis pace atq; opulencia cū ad festum diē uenisset quo Attegas in honore dei componi in tēplo ab hoibus mos est repente exclamare cōepit. Vox ab oriente. Vox ab occidente. Vox a quattuor uentis. Vox in Hyerosolimā & templū. Vox in maritos nouos nouasq; nuptas. Vox in oēm hunc populum: atq; hāc interdiu noctūq; oēs ciuitatis uicos clamitās circuibat. Nonnulli aut uirog; insigniū aduersum omen indignā ferentes corripunt hoīem: multis uerberibus afficiunt. Ille aut neq; pro se nec ad eos qui se multabant secreto quicq; locutus eadem quā prius uociferans p̄seuerabat. Magistratus autē rati quod erat uerum: magis diuinū esse hoīs motum: ducūt eum ad romanorū prāfectum ubi plagis usq; ad ossa laceratus: neq; supplex quicq; fuit neq; lachrymauit: sed ut poterat inclinans maxime flebiliter uocem ad singulos ictus respondebat. Ueh ueh hyerosolimis. Albino āt interrogati: is nāq; iudex erat: quis eēt uel unde ortus: aut cur ista diceret: nihil rettulit. Non prius āt cessauit luctus miserā ciuitatis donec eum Albinus furere iudicatum dimisit. Ille aut ad belli usq; tps neq; adibat quēq; ciuium nec quēq; uidit: sed quotidie uelut orationem quādam meditatus ueh ueh hyerosolimis q̄rebat. Sed nec in p̄ca tus est cum in dies singulos multaretur: nec uictum offerentibus benedicebat. Sola uero eius responsio ad oēs erat in triste p̄lagium. Maxime āt diebus festis uociferabatur: idq; per annos septē & quinq; menses continuos faciens neq; uoce raucior fuit: neq; laborauit donec obsidionis tēpo re p̄fectis auguriis ipse quieuit. Supra murum enim circūies iterum: ueh ueh ciuitati ac phano ac populo uoce maxima clamitabat. Cum aut ad extremum addidisset: ueh etiam mihi: lapis tormento missus eum statim peremit animamq; adhuc illa omnia lugentem dimisit.

In sacris libris erat q; cū templū quadratū redigeret q; ciuitas erat destruēda. hi uero incitabātur ad p̄liū dicētes p̄ dictū quoddā ambiguū inuētū. s; q; eo tpe qdā eēt ex eorū finibus orbis terre habiturus iperū: ex hoc dicto decepti sūt q̄li p̄priū eorū iudicātes dictū cōuenire. Ca. XVIII.

Aec si quis reputet p̄fecto inuenier. Deum quidē hominibus consulere: modisq; omnibus prāmonstrare quā sunt eorum generi salutaria: ipsos autem ad demētiam suam malis uoluntariis interire: quādo quidē & iudaei post antoniam captā quadratum phanum fecerant: cum in sacris libris scriptum haberent capiendam ciuitatem ac templū: si phanum quatuor angulis esset effectum. Sed quod maxime eos ad bellum excitauerat responsum erat ambiguū itidem in sacris libris inuentum q; eo tempore quidem esset ex eorum finibus orbis terrā habiturus imperium. Id enim illi quidem quasi proprium acceperunt: multiq; sapientes interpretatione decepti sunt. Hoc autem plane respōso Vespasiani designabatur imperium qui apud iudaeā creatus est imperator. Sed etiam homines fatum uitare non possunt etiā si prā uiderint. At uero his signorum quādam pro sua libidine interpretati sunt: alia contempere: donec patriā excidio suaq; perniciā eorum iniquitas confutata est.

Romani Titū impatorē declarant in tēplo: iudaei puocāt Titū ad colloquiū: ipse naturali humanitate eos recipit: alloquiturq; eos increpādo: tādē in diligēdo eos si uelint in pace uiuere noluerunt: ipse cognita eorū neqtia eos militibus fieri p̄dam tradidit interim ignis p̄grediebāt: qui dam supplicat ut eis fidē Cēsār dat: suscipit ipse in custodiaq; eos reclusos tenet. Cap. XIX.

Romani quidem postq; seditiosi ad ciuitatem confugere templo itemq; omnibus circū locis ardentibus signa in phano reposuere cōtra portam orientālē: hīq; ibi sacrificio celebrato maximis cū clamoribus declarant Titū impatorē. Vsq; adeo uero prāda satiati sunt milites uniuersi ut in Syria dimidio quāpridem fuerat p̄cio pondus auri uenisset. Et his aut sacerdotibus qui in tēpli pietate perdurauerāt: puer sitiēs romanis custodibus pacem petebat: sitimq; ferebatur. Sed ubi illi tā aetatis quā necessitatis miserati dedere ei dexterā: & ipse bibit. & quā secum attulerat lagenā repletā sursum refugies abiit ad suos. nec eū quisq; custodum insequi ualuit: sed eius perfidiā maledicebant. Ille aut nihil se prāter placita fecisse dicebat. Dexterā enim sibi data non ut apud ipsos remaneret: sed ut tantum descēderet atq; ut aquam acciperet: quā cum fecerit in fide mansisse. Astutiā quidē prāter aetatem maxime pueri qui decepti fuerāt mirabantur. Quinta uero die sacerdotes op̄si fame descendunt: & a custodibus ad Titum

perducti ut salutem sibi concederet orabant. Ille autem ueniam quidem tempus illis præterisse factus: perisse uero id cuius eos gratia merito conseruasset. Decere autem sacerdotes interire cum templo duci homines ad supplicium iubet. Sed tyranni cum sociis quoniam bello undique tenebantur: circundatis autem nusquam erat fugere copia: Titum ad colloquia prouocant. Ille autem pro humanitate naturali saltem oppidum seruare cupiens & amicis præterea suadentibus. Latrones enim iam moderatiores factos esse arbitrabantur: in parte occidua templi exterioris consistit. Hac, n. sup. xistum erant portæ ac pons qui ciuitatem templo iungebat: usque tunc inter tyrannos ac Titum interueniebat. Multitudo autem utrinque densi astabant: iudæi quidem circum Symonem ac Ioannem suspensi ueniam spe. Romani uero ad Cæsarem speculandi studio qualiter eos reciperet. Edicto autem dato militibus Titus ut & iracundiam & sagittas continerent: adhibitoque interprete: quo argumento superior ostendebatur prior alloqui coepit. Etiam ne saturati estis patriæ malis? O uiri quibus neque uirtutis nostræ neque infirmitatis propriæ uenit in mentem: sed inconsulto impetu ac furore perditis populo & ciuitate simul ac templo ipsi quoque iuste pituri. Qui primum quidem postquam uos Pompeius fortiter debellauerat nouas res affecta re non debuistis. Deinde etiam bellum apertum contra romanum populum extulistis? Vtrum ne multitudine freti? an quia parua manus uobis romani exercitus satis restitit auxiliatorum fide? Et quæ gens imperio nostro libera iudæos præ romanis optaret: sed uiribus corpore? At quia scitis nobis seruire germanos. Firmitate murorum & maior Oceano murus atque obstaculum quo septi britanni adorant arma romanorum. Animoque obstinatione uel astutia ducum. an quoniam etiam carthaginienses captos esse noueratis? itaque uos contra romanos ipsorum excitauit humanitas quia primum uobis & terram dedimus possidendam: & gentiles ipsos uimus reges. Deinde leges seruauimus patrias: & uiuere uos non solum discretos: sed cum aliis et uestra uoluntate concessimus: quodque maximum est: tributum capere dei nomine ac donaria colligere permiximus: eaque offerentes neque monuimus neque prohibuimus: ut hostes nobis efficeremini ditiores: nostraque pecunia uos contra nos instrueretis. Ergo tantis bonis affecti satietate in eos quia hæc uobis præstiterat extulistis & imitium exemplum serpentium uirus blasphemiarum infudistis. Esto Neronis negligentiam contempsistis & ueluti ruptum aliquod membrum siue contractum alias male quieti in maiore uitio detecti estis: & ad spes improbas etiam cupiditates imo dicas explicastis. Venit pater meus ad patriam uestram non ut poenas a uobis ob ea quæ incertæ commiseratis exigeret: sed monitis emendaret. denique cum deberet si depopulandæ nationis causa uenisset stirpem uestram petere atque hanc delere ciuitatem galileam & circa eam loca uastare maluit ut poenitentiam di uobis præberet indutias. Sed hæc eius humanitatis infirmitas uidebatur: nostraque lenitate aluistis audaciam. Et Nerone mortuo fecistis quod nequissimi solent: & ex intestinis uestris dissensionibus fiduciam præsumpsistis meque ac patre meo digressis ad ægyptum ad struendum bello tempus illud utile putauistis. Neque uos puduit perturbare principes declaratos: quos etiam duces humanissimos fueratis experti. Denique ubi ad nos confugit imperium & omnibus in eo quiescentibus per legatos autem grauantibus exteris nationibus itaque hostes iudæi & legationes quidem a uobis trans euphratem usque nouarum rerum gratia missæ: murorum autem ambitus repabantur. Seditio uero tyrannorumque contentio & bellum intestinum quæ sola huiusmodi nequissimos decent. Iussus eo ab initio patre cum mandatis tristibus ad ciuitatem uenire lætabar: cognito populum de pace sentire. Ante bellum rogabam uos desistere pugnantibus aliquandiu parcerem sponte aduenientibus dexteram dedi fidem seruauimus confugientibus: multos captiuos miseratus uerberibus urgentes bellum coercui: muris uestris machinas inuitus admoui: spe cædis uestræ cupidos milites continui. Quotiens uici toties uos ad pacem tantum uictus prouocaui. Cum prope ad templum accessissem: consulto itaque legis belli oblitus parcere uos propriis sanctis orabam templum seruare data uobis exeundi copia & fide salutis: uel etiam pugnare alio tempore si uelletis in alio loco facultates præbui. ista omnia spreuistis & templum manibus uestris incendistis. Deinde sceleratissimi nunc me ad colloquium prouocatis: ut quid tale conseruetis quale periit? Qua uosmetipsos salute dignos esse post templi excidium iudicatis? Quin etiam nunc armati statis & nec in extremis supplices assimilatis. O miseri quæ fiducia? Nonne populus uester examinatus? Templum uero periit: mihique subdita est ciuitas: in manibus autem meis habetis animas uestras. Et tamen fortitudinis esse gloriam mortem arbitramini? Non contendam cum pertinacia uestra. Proiectis autem armis traditisque corporibus uitam uobis indulgeo: & sicut in priuata domo dominus mitis ultus grauiora cætera mihi seruo. Ad hæc illi responderunt: fidem quidem se ab eo minime posse accipere. Nam iurasse nunquam id esse facturos: exeundi uero per munitiones qua murum sepe rat cum coniugibus ac liberis facultatem petebant. Ituros enim se in solitudinem ipsorum oppidum relicturos. Hoc Titus uehementer iratus quia in sorte captorum constituti uictorum conditiones sibi ponerent. Declarari quidem his iussit uoce præconis ne ulterius ad se profugerent: ne uel fidem sperarent: nulli enim esse parcendum: cunctis autem uiribus dimicaret quantum possent saluti suæ consulerent. Iam enim se omnia iure belli gesturum: militibus autem diripere ciuitatem atque inflammare permisit. Illi autem ipso quidem die nihil egerunt. Postremo autem die archium & aeram & curiam & qui uocatur ephram succendere: & progrediebatur ignis usque ad Helenæ regiam: quæ in media erat acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ eo-

dem die galeza regis filia & fratres cum his multi nobiles ex populo congregati ut fidem sibi daret Cæsari supplicarunt. Ille autem quāq̃ cæteris omnibus iratus erat: mores tamen nō mutauit: sed eos suscepit. Et tūc quidem omnes in custodia habebat: regis autem filios ac propinquos postea uinctos romam perduxit fidem obsidum præstaturus.

Seditiosi in domū regiā cōfugiūt: romāos pellūt: multi occidunt ex popularibus: Titus uero militē quēdā q̃a uiuus captus ē ad ipm rediēs ex acie pepulit: qd̃ grauius fuit illi morte. Ca. XX.

Seditiosi autē ad domum regiā profecti ubi q̃a tuta erat multi facultates suas deposuerant & romanos hinc pellunt: & oibus popularibus q̃ eo cōuenerant ppe ad octo milia & cccc. occisis pecuniā etiam diripuerunt. Viuos autē duos milites romanos cōepere unū eq̃tem atq̃e peditem: & peditē q̃dem interfectū per oēm traxere ciuitatē uelut uno corpore oēs romanos ulciscerent. Eques uero qd̃a his quod saluti foret suadere pollicitus deducit ad Symonē. Cūq̃ qd̃ diceret nihil sciret: Ardali cuidā ex numero ducū traif̃ punitus. is autē reuinctis post terga manibus: ceruice atq̃ oculis in cōspēctū romanorū uelut capite cæsurus produxit. Verum ille dum gladium iudæus educeret ad romanos refugit. Hunc Titus quoniam ab hostibus esset lapsus non est passus quidem occidere, indignum uero esse romanorum militem iudicauit, quia uiuus fuerat captus: & armis ablatus eū agmine pepulit. Quæ res prudenti uiro grauior esse morte uidebatur.

Romani conuersis latronibus in fugam: oīa igni tradidere: illi uero in superiorē ciuitatem recedebant: letantes q̃ nil essent relicturi hostibus & alacri uultu mortem expectabant: illi undiq̃ per ciuitatē capiebantur: mortuiq̃ canibus proiciebantur: spes quibusdā erat in cloacis latere: & ignis latitantes cremabat: & qui descendebant necabantur. Cap. XXI.

Postero autē die romani uersis in fugā ex iteriori ciuitate latronibus oīa Siloā usq̃ igni tradidere: & oppidū q̃dem gaudebāt absumi rapinis uero carebāt: quoniam latrones exinanitis prius oibus in supiorē ciuitatem recedebāt. Erat nāq̃ illis malorū q̃dem nulla poenitudo: arrogantia autē tanq̃ in rebus secūdis. Deniq̃ ardere ciuitatē lætis uultibus aspicientes alacri uoto mortē expectare dicebant q̃ perempto populo incēso templo: & flagrante oppido nihil essent hostibus relicturi. Sed tamen iossippus in extremis eorū rebus pro reliquiis ciuitatis obsecrando laborabat. Sed multa q̃dem in eorū crudelitate atq̃ impietate locutus multa uero pro salute adhortatus nihil amplius quā elusus est: q̃a neq̃ se tradere pp̃ iusiurandū patiebatur: neq̃ pugnare cū romanis ex equo iā poterant ueluti custodia circūuallati: cædisq̃ insup̃ consuetudo dexteris cōmouebat. Dispersi autē per ciuitatē per ruinas latitabant profugere parati insidiantes. Multi autē capiebantur oēsq̃ interficiebant. Nam pp̃ inediā fugere non ualebant: mortuos autē canibus proiciebāt. Omne autē per eundi genus fame leuius uidebat: adeo ut ad romanos quoq̃ sine licentia desperata misericordia tamē fugerent atq̃ in seditiosos a cæde non cessantes sponte incederent: nullusq̃ in ciuitate locus uacuus erat: sed cūcta mortuos habebāt: quos fames aut latrones cōfecerant: & cadaueribus eorū plena erant oīa: qui alimentorū penuria uel seditione perierant. Tyrannos autē fouebat factionū quæ latronum spes ultima sita in cloacis. Quo si fugis sent minime iueniri posse arbitrabant. Sed peractō excidio post romanorū digressum prodire ac fugere cogitabant. Id enim plane illis erat somniū. Nec enim uel deū uel romanos fuerant latitaturi. Tunc q̃dem subterraneis freti plura quā romani concremabant, & q̃ ex incendiis fugientes in cuniculos descendissent eos iprobe necabant itemq̃ spoliabant. Quin etiā cibum sicubi reperissent concretū sanguine deuorabāt. Erat at̃ inter se illis iam rapinarū causa bellū: eosq̃ putauerim nisi excidio puenti essent nimia crudelitate mortuorū quoq̃ corpora degustaturos fuisse.

Cæsar prospiciens ciuitatē superiorem non posse capi sine aggeribus distribuit milites operibus ad occidentalē partem: legiones munit isdem diebus idumei mittunt ad Titum q̃ ad eū uolunt confugere remittit legatos pollicens pacem: Symon hoc intellecto quosdā occidit: quosdā recludit: multitudo tamen maxima fugit. Cap. XXII.

Cæsar autē fieri non posse p̃spiciens ut sine aggeribus superiorē caperet ciuitatē in prærupto undiq̃ loco sitam, distribuit opibus militē uicesimo die mensis augusti. Erat at̃ transuectio ipendiorū difficilis oibus, ut dictū est, circū ciuitatem usq̃ ad centesimum stadiū impriorū aggerū extructionē detonsis. Quatuor qd̃e legionum opus in occidē tali parte ciuitatis contra aulā regiā erigitur, auxiliorū uero manus & cætera multitudo xistum uersus ac pontē & Symonis turrīm quā iōānes bellū gerens pro castello sibi ædificauerat. His at̃ diebus idumeorū duces clam cōgregati consiliū de sui traditiōe cōepere missis ad Titū qnq̃ uiris ut dexterā sibi darent p̃cabant, ille tyrānos sperans eē cessuros idumeis abstractis quoniam belli ps̃ uidebant: sero q̃dem uerū tamen uitā his pollicitus legatos remissit. Discessum at̃ parantibus Symon p̃sensit, & eos qd̃e q̃ ad Titū prexerāt qnq̃ uiros statim occidit, duces uero quorū nobilissimus erat Sosæ filius iacobus correptos in custodiā conicit, nec multitudinē idumeorū abductis rectoribus qd̃ ageret nescientē sine custodia hēbat: sed diligētoribus eā custodiis amplectebat & tamē custodes pfugientibus obstare nō poterant. Quāuis multi necarent: plures tamē erant qui

fugerent. Omnes aut suscipiebantur a romanis: q̄ Titus nimia lenitate priora p̄cepta neglexerat: ipsiq̄ milites iā & spe lucri & satietate cædibus tpabant. sola. n. relicta plebe aliud vulgus cū cōiugibus ac liberis paruo quēq̄ p̄tio uenundabāt. Cū multi at̄ distraherent & emptores pauci eēnt: q̄q̄ uoce p̄conis edixerat ne q̄s solus trāsfugeret: ut eo mō familias suas educerēt: tamē hos quoq̄ recipiebat: appositisq̄ q̄ ab his secerneret si q̄s digno supplicio uideret. Et infinita q̄dem multitu do uenit. Ex populo uero seruati sunt plusq̄ milia. xl. quos impator quō cuiq̄ grātū erat dimisit.

Quidam sacerdotū promittens multa donaria Tito accepta fide pro fuga recessit: multaq̄ ua ria pulcherrima donaria dedit. Cap. XXIII.

Sdem autē diebus etiam sacerdotū aliq̄s filius nebuti noīe iesus accepta fide salutis a Cæsare ut de sacris donariis quādā traderet: egredit̄ ac tradit ex phani pariete candelabra duo. His quæ in tēplo erant posita similia mensasq̄ & crateras oīa ex auro solido & grauissimo facta. Tradit et̄ uela & pontificū indumenta cum gemmis & uasa multa sacrificio cōparata. Quin etiā cultos sacræ pecuniæ cōpræhensus phinees noīe uestes & cingula sacerdotum ostendit: multaq̄ purpurā & cocchum quæ ad usum reposita catapitismatis seruabatur. Cum q̄bus aliquantum cinami erat casia pigmentorūq̄ aliorum multitudo quibus cōmixta deo in dies singulos adolebant. Tradita sunt aut̄ ab eo & ex aliis opibus multa & sacra ornamen ta non pauca: quorum gratia licet ui capto transugæ tamen data est uenia.

Perfectis aggeribus machinas romani admouēt: multi despantes in iloachas demittūt: q̄dā in aerā confugiūt quidam romanos applicātes arietes ad muros ulciscunt̄: Tyranni priuati spēs: spon te descenderunt de turribus: iudæi ad siloā confugiunt: custodibus recluduntur: romani in mu ris signa ponunt: ingreditur Titus admiratur q̄ tantas munitiones tyranni deseruissent: admirata altitudine & compagine lapidum præficit Frontonem custodiæ illorum: multos in ægyptū mit tit: multos uendit multos etiam bestiis deuorandos tradidit. Cap. XXIII.

Am uero p̄fectis aggeribus septēbris mēsis die septimo: qui erat cōcepto opere octauus & decimus dies: romani q̄dem machinas admouebāt. Seditiosoz̄ q̄dem alii q̄ ciuitatē desperauerant muris relictis in acram recedebant: alii at̄ se in cloacas demittebāt. Mul ti aut̄ dispositi ulciscēbant̄ eos qui arietes applicarent: & hos aut̄ supabant multitudi ne ac uirtute romani. quodq̄ maximū est. læti mœstos atq̄ iā debiles. Cum aut̄ pars esset aliq̄ mu ri subruta nōnullæq̄ turres arietibus pulsata cessissent: statim q̄dē propugnatores eaz̄ diffugiūt timor aut̄ etiam tyrannos necessitate maior inuadit. Nā & priusq̄ transgredereñt hostes torpore tenebant̄: & ad fugiendū suspensi erant. Videres aut̄ paulo ante supbos & factis impiis arrogātes ita tunc humiles esse ac tremere ut miserāda esset. quāq̄ in neq̄ssimis. tanta mutatio. Conati sunt quidē ambitu & muro quo mœnia cingebant̄ inuasō atq̄ perrupto custodes pellere atq̄ egredi. Cum uero quos antea fideles habuerāt nūq̄ uiderent fugiebant quo quēq̄ necessitas impulisset. Adeuntes at̄ alii totū ab occidente mure subuersum esse nūciarent: alii subiisse romanos aciē pro pinquare q̄rentes: alii et̄ uidere hostes in turribus affirmarēt meru fallente conspectū in ora pro strati pro sua dementia q̄rebantur: ac ueluti succisi neruos qua fugerēt hæsitabant. Vnde & maxi me q̄s & uirtutē dei p̄spexerit contra iniustos & fortunā romanorū. Tyranni q̄dē semetipsos tui tione priuauerunt: ac sponte de turribus descendere: unde ui nunq̄ sola uero fame capi poterāt. Ro mani uero q̄ tantū in muris infirmioribus laborauerāt: eos quos instrumētis non potuissent nūc fortuna cōpere. Omnibus. n. machinis tres turres ualidiores erant de q̄bus supra memorauimus. Relictis itaq̄ his uel. quod est uerius. dei nutu in his dep̄hensi confestim q̄dem ad uallē siloā con fugere. Rursum aut̄ ibi a metu paululū respirauerunt munitionē qua murus erat accinctus ex ea parte partire. Vsi aut̄ infirmiori audacia quā necessitate. iam. n. uires eoz̄ labor metus: & calami tas fregerat. a custodibus retrudunt̄: & per diuersā disiecti in cloacis delitescūt. Romani uero mu ris positi signa in turribus posuere: & plausu atq̄ læticia uictoriā cātū celebrant: q̄ principio finē belli multo sēserant leuiorē. Deniq̄ sine sanguine mure nacti nouissimum non esse credebant. cūq̄ nullum reluctāntē uiderent. pro in certo mirabantur. In angustias autē uiaḡ strictis gladiis fusi & quos cōpissent interficiebant: nullo discrimine: domosq̄ totas cum oībus qui eo confuge rant igni tradebant. Multas uero uastantes quas prædæ cā penetraissent. integras mortuoz̄ fami lias & plena mortuis tecta quos fames confecerat offendeabant. Ip̄sum deinde horrētes aspectum uacuis manibus egrediebantur. Nec tamen eodē modo peremptos miserantes. Non idem aut̄ cir ca uiuos patiebantur: sed unum quēq̄ obuium transfigendū & angusta uiarum cadaueribus ob struxere: totaq̄ ciuitatem sanguine diluere ut pl̄erosq̄ incisorū cædes extinguerent. Et occidētes quidem uespere cessabant. nocte uero crescebat incendium. Ardentibus aut̄ Hyerosolimis illuxit dies septēbris mēsis octauus ciuitati tot clades cū obsideretur experta: quot bonis si usā esset ex quo condita inuidenda mansisset. nulla tamen alia re tantis infelicitatibus digna: nisi quoniā ta lem progeniē qua subuersa est edidit. Intro autem Titus ingressus & alia & ciuitatis munitiones ac turriū causas miratus est. quas tyranni per dementiā deseruerant. Conspecta quidem earum so lida altitudine itēq̄ magnitudine subtiliq̄ lapidū compagine singulorū quantumq̄ paterent uel

quantum erigerentur: deo inq̃ plane adiuuante pugnauimus: & deus erat qui detraxit ab istis munimentis iudeos. nā quæ hoīum manus: aut quæ machinæ ad istas ualerent? Tunc q̃dem multa eiusmodi cū amicis collocutus est. Quos uero a tyrānis uinctos in castellis repperit relaxauit. Cū aut̃ alia ciuitatis deleret murosq̃ subuerteret eas tures fortunæ suæ monumentū reliquit: q̃a eo militante his poritus fuisset quæ capi nō potuissent. Quod ergo milites interficiendo laborabāt magna adhuc extabat sup̃stitum multitudo: solos q̃dē armatos Cæsar & q̃ manū opponerent iubet interfici. reliquā uero multitudinē saluam esse. Illi aut̃ cum his quos occidi mandatū fuerat: etiā senes ac debiles trucidabant. uegetos aut̃ atq̃ utiliores coactos in tēplum indestinatū mulieribus ambitū concluderunt. Custodes aut̃ his Cæsar apposuit: unū ex libertis & amicis suis Frontonē: qui fortunā quā meritis esset q̃sq̃ decerneret. Ille aut̃ latrones q̃dem oēs atq̃ seditiosos cū alius ab alio iudicaret: occidit. Iuuenes aut̃ lectos q̃ procero atq̃ formoso essent corpe triūpho seruabat. Ex residua multitudine septē & decē milia maiores annis uinctos mittit ad ægyptū operibus deputandos. Plurimos aut̃ p̃ provincias Titus distribuit in spectaculis ferro & bestiis commendos. Qui uero infra. x. & .vi. annū ætatis agerent uendidere. His dē aut̃ diebus q̃bus secernebatur a Frontone mortui sunt fame. xii. milia q̃bus partim odio custodū non p̃bebatur cibus. p̃tū quoniā ipsi uictus fastidio tenebant. Erat aut̃ præ multitudine hoīum frumenti penuria.

Capituum numerus per omne tempus obsidionis numeratus fuit decies centena milia: loānes sempiternis uinculis seruatur. Symon uero seruatur triumpho. Cap. XXV.

L Captiuoq̃ quidem oīum qui toto bello cōpræhensi sunt. xc. & .vii. miliū cōpræhensus est numerus. Hostiū uero p̃ omne t̃ps obsidionis decies cētena milia. Hoz plariq̃ gentiles fuere: sed non indigenæ. A totis. n. regionibus ad azimog̃ diem festū congregati bello subito circūfusi sunt: ubi primo q̃dem illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur. deinde citius fames. q̃ at caperet tantam hoīum multitudinem ciuitas certū erat ex his qui sub Cestio fuerant. enumeratis. n. tunc uiris ciuitatis ac florus Neroni significare cupiens cōtēnenti nationem a pontificibus petiit ut si quomō possent multitudinē numerarent. Illi aut̃ cū dies festus adesset qui pascha uocat̃ quando a nona quidē hora usq̃ ad undecimā hostias cadūt per singula q̃dem contubernia non paucioz quā decem hoīum fiunt: solum. n. epulari non licet: multi etiā uicini conueniunt. Hostiaq̃ q̃dem ducenta & quinquaginta milia & quingentas numerare. Fiunt aut̃ ut denos epulatores p̃ singulas impuremus uicies centena ac septingentena milia sancti oēs & puri. nec enim leprosis siue uiriliginosis & semine fluentibus: quos gonotitos uocant: neq̃ mulieribus menstruo cruore pollutis neq̃ aliis inquinatis participare sacrificia permittebantur: sed nec alienigenis q̃dem nisi qui legionis cā uenissent. Magna uero hæc multitudo ab extraneis congregabatur. Tunc tamē tota gens fato conclusa est & facta hoībus ciuitas bello obsidebatur. Itaq̃ superat oēm humanam & diuinitus emissam pestē numerus peremptorum. quos partim palā occidere partim capere romani. Rimantes. n. cloacas & sepulchra ruētes quos offendi diffent iugulabant. Inuenti sunt aut̃ ibi quoq̃ plusq̃ duo milia quoq̃ alii manu sua plures at̃ mutuis se uulneribus interfecerant: cū alios fames corrupisset. Scæuus aut̃ corpore odor introeuntibus excurrerat adeo ut statim multi recederent: alii pluris habendi cupidine congesta cadauera calcantes se immergerent. Multæ nanq̃ opes in cuniculis inueniebantur: nephasq̃ oēm uiam lucri faciebat. Subducebantur aut̃ multi quos tyranni uinxerāt: nec enim in extremis a crudelitate cessauerant. Vltus est aut̃ deus utrūq̃ merito. Et iohannes q̃dem oppressus fame cū fratribus in cloacis: qua sæpe despexit a romanis dextram sibi dari p̃catus est. Simon uero multa ui cum necessitate luctatus. sicut designabimus. semet tradidi. Seruatus est at̃ alter triūpho. loānes autem uinculis sempiternis. Romani uero extremas oppidi partes incendunt: murosq̃ subuertunt.

Capitur Hyerosolima secundo anno principatus Vespasiani die octauo mēsis septembris: prius quinquies capta fuerat: Cōditor primus eius fuit chanā: qui iustus fuit appellatus: Cæsar iussit ut tures & pars quædam ciuitatis pro custodibus remanerent: reliquum explanarunt: laudat Cæsar exercitum suum eiq̃ gratias agit de eorum uirtute & fortitudine: & pro gestis rebus dona largitur & coronas & p̃mia multa singulis. Cap. XXVI.

Ta quidē hyerosolima capta est secundo āno principatus Vespasiani septembris mēsis octauo die. Quinquies aut̃ prius capta tunc iteq̃ uastata est. Aegyptioq̃ quidē rex asobeus & post eū Antiochus: deide Pompeius & post hos cū herodes & Sossius captū opidum seruauere. Antea uero rex babylonioz eo potitus excidit. Post ānos ex quo ædificatum est mille. ccclx. & menses octo & dies sex. Primus at̃ conditor eius fuerat chanā eoz potētissimus q̃ patria lingua iustus appellatus est rex. Erat quippe talis ideoq̃ sacerdotū deo primus exhibuit & phano primū ædificato hyerosolimā ciuitatem uocauit cū ante solyma uocaret̃ chananeoz quidē populo rex iudeoz leobius pulso colendam suo tradidit: & .cccclxiii. āno post ac mensibus tribus a babylonis euerſa est. A rege aut̃ leobio qui primus iudeus in ea regnauit usq̃ ad id quod Titus fecit excidiū anni. mille. clxxiii. Ex quo primū aut̃ cōdita est usq̃ ad excidiū anni. Mclxxvii. sed. n. neq̃ antiquitas neq̃ ingentes diuitiæ neq̃ p̃ totū orbē terræ diffusa notio nec

magna religionis gloria quicq̃ iuuat quo minus periret. Talis q̃dem finis hyerosolimoꝝ obſidio-
nis fuit; q̃ uero quos occideret quidue raperet nō habebat exercitus q̃ iratis aīs oīa deerant: nec
enim p̃cendo ſi eſſet quod agerēt abſtinuiſſent; iubet eū Cæſar totā funditus iā eruerē ciuitatē ac
tēplum relictis q̃dem turribus quæ p̃ter alias eminebāt: Phaſello & Hyppico & Mariāne; muricq̃
tanto quanto ciuitatē ab occidente cingebat. Id q̃dem ut eſſet caſtrū illis cuſtodia cā relinq̃ndis:
turres at̃ ut poſteris indicarent; q̃lem ciuitatē quē mupitiſſimā romanorū uirtus obrinuifſet. Aliū
uero totū ambitum ciuitatis ita cōplanauere diruentes ut q̃ ad eā acceſſiſſent habitatā aliquādo
uix eſſe crederent. Hic q̃dem finis eorū dementiæ; q̃ nouas res mouere tentauerunt hyeroſolimis
fuit clariſſimæ ciuitati & apud oēs hoīes prædicatiſſimæ. Cæſar autem p̃ſidio q̃dem illic ſtatuit
relinquere decimā legionem; nonnullaſq̃ alas equitū ac peditum cuneos. Omnibus autē belli par-
tibus adminiſtratis & laudare uniuerſum cupiebat exercitū pro rebus fortiter geſtis & debita ui-
ris fortibus p̃mia p̃ſoluere. Compoſito at̃ in medio ante hæc caſtris magno tribunali ſtans in eo
cū proceꝝ eminentiſſimis unde ab oī milite poſſet audiri; magnā illis ait habere ſe gratiā q̃ beni-
uolentia erga ſe utendo p̃ſeueraffent. Laudabat autē q̃ per oīa bella morigeri fuiſſent quāq̃ præli-
ando fortitudinē in multis magniſq̃ piculis monſtraſſent patriæ p̃ ſe amplificātes imperium oī-
buſq̃ planū facientes hoībus; quia neq̃ hoſtiū multitudo neq̃ munitiones regionū; neq̃ magni-
tudines ciuitatū uel audacia inconfulta & imanitates efferre aduerſantiū poſſint unq̃ romanorū
uires uel manus effugere; quīs in multis rebus aliqui fortunā opitulātem habuerint. Bonū q̃dem
eſſet ait illos et̃ bello finē ponere; quod & multo tpe geſtū ſit. Nec. n. optaſſe his quicq̃ melius cū
id ingrederentur. Hoc autē pulchrius atq̃ p̃clarius q̃ duces romani & procuratores imperiū ab his
declaratos ac p̃miſſos imperiū cūcti libenter ſuſcipiunt. Et his quæ ipſi decreuere manendū pu-
tant agentes his gratias q̃ legiſſent; mirari autē ſe eos ac diligere oēs quia nemo uiribus alacritatē
habuit tardioſiorem. Et illis tamen qui pro maiore ui clariſſe decertaſſent uitamq̃ ſuam cōdecoraſ-
ſent fortibus factis etiā re bene geſta militiam ſuā nobilioſiorem feciſſent. Dixit ſe & honores & p̃-
mia redditurum nec ullum eorū qui plus alio laborare uoluiffent iuſta uiciſſitudine caritūq̃; ma-
gnamq̃ ſibi huius rei fore diligentia q̃ magis uellet honorare uirtutes eorū qui militiæ ſocii fuiſ-
ſent q̃ punire peccata. Confeſtim ergo iuſſit eos quorū partes ſunt indicare; quos nam ſcīre forti-
ter aliquid in bello feciſſe; & noīatim ſingulos appellatos p̃ſentes collaudabat; quaſi qui domeſti-
cis recte geſtis nimium lætaretur; & coronas eis aureas imponebat & torques longaſq̃ haſtas. &
ſigna ex argento facta donabat; & uniuſcuiuſq̃ ordinem mutabat in melius. Quin & ex manibus
aurum & argentum itemq̃ uestes aliamq̃ prædam largiter diſtribuebat.

Cæſar donatis omnibus ſecundū eorum merita; ad ſacrificia ſe conuertit deinde ad cæſaream
maritimam deſcendit reponitq̃ in ea multitudinem manubiarum captiuoſq̃ ſeruat; quia hyemis
tempus prohibebat in Italiam nauigare.

Cap. XXVII.

Mnibus autē ita donatis ut q̃ſq̃ ſe meritū p̃buerat; uotiſq̃ cū uniuerſo exercitu factis
magno fauore deſcēdit uertitq̃ ſe ad ſacra pro uictoria celebrāda. magna q̃ aſtate boū
multitudine circū aras imolatos oēs exercitui dedit ad epulas. Ipſe cū honoratis p̃ tri-
duū lætatus milites q̃dem alios quo quēq̃ cōueniret; dimittit. Hyeroſolimoꝝ autē cu-
ſtodia decimæ legioni credit. Neq̃ ad Euphratē qui pridē ibi fuerāt miſit duodecimæ
legionis memor; q̃d Ceſtio duce iudæis cōceſſerat; totā quidem illā de Syria pepulit. Erat at̃ olym-
apud Taphaneos ad militē autē q̃ ſic uocaſ miſit. Hæc ad Euphratē in cōfinio Armeniæ & Cappa-
dociæ ſita eſt. Duas uero ſibi obſeq̃ ſatis eſſe dixit; donec ad Aegyptum p̃ueniret q̃nta & decima
legiones. Deinde cū ad maritimam Cæſareā cum exercitu deſcendiſſet in eā manubiæq̃ multitu-
dinē reſpoſuit; captiuoſq̃ ibi aſſeruari p̃cepit; q̃ ad Italiam nauigare tempus hyemis prohibebat.

Eo tpe quo Titus Cæſar Hyeroſolimis cōmorat obſidiōis cā Rhodū trāſmeat Titus ex cæſa-
rea maritima reuerſus; aduēit i cæſareā Philippi celebrat ibi oīa ſpectaculoꝝ genera.

Cap. XXVIII.

Er idem uero tps quo Titus Cæſar obſidionis cā apud hyeroſolimā commorabat aſcē-
ſa naui onoraria Veſpaſianus Rhodū tranſmittit. hinc at̃ uectus triremibus poſtq̃ oēs
quas p̃ternauigauit ciuitatis inuaſit. & ab his cum uotis exceptus in Grāciam ex Ionia
tranſiit. egreſſus deinde Cercica in Apigiā delatus eſt unde iam terra iter agebat. Titus
autē ex maritima Cæſareā reuerſus in Cæſaream quæ Philippi uocaſ aduenit; diuq̃ ibi
commorabatur; celebrans omnia genera ſpectaculorum; multiq̃ in ea captiui cōſumpti ſunt. Alii
beſtiis obiecti. Alii autem cateruatim more hoſtium inter ſe depugnare coacti.

Inuenit Cæſar Symonem gorgiæ filium; & quomodo captus ſit declaratur ſeruatur pro trium-
pho; quod romæ eſt facturus Cæſar.

Cap. XXIX.

Ic Symonē etiā minoꝝ Gorgiæ filium cōperit hoc mō cōmp̃henſum. iſte Symon cum
Hyeroſolima obſideret in ſupioꝝ ciuitate cōſtitutus poſtq̃ muros ingreſſus fuit exer-
citus totā uaiſtare ciuitatē cōperat; tunc fideliffimis amicorū aſcitis & lapidariis cū fer-
ramētis eorum neceſſitati congruis & alimentis quæ multis diebus ſufficere poſſent.
una cū illis oībus in aliquam occultioꝝ cloacā ſeſe demittit; & quoad foſſa patebat illa progre-

diebantur: ubi uero soliditas obstitisset: eā suffodiebant spantes posse ulterius pgressos tuto emergere atq; ita seruari. Sed hanc expectationē ueram non esse rei periculū repellebat. Vix. n. paululū fossore pcesserant: atq; alimenta quāuis ex pte his uterent eos deficiebant. Et nunc igitur uelut stupore possit romanos fallere: albis tunicis innexaq; fibula ac chlamide purpurea indutus illum ipsum ex terra aditus ubi templū fuerat appuit. Ac primo qdē obstupere qui eū uiderunt lociq; suis manebant. Deinde propius cū accessissent q essent pcontanti sunt. & id qdem Symon non dicebat iubeat aut ad se ducem uocari. statimq; accersitus ab his q ad eū cucurrerāt uenit Terentius rufus. nāq; his rector militiæ relictus erat. oī aut ab eo ueritate cōperta ipsum quidē uinctū custodiebat. cæsari uero quēadmodū esset cōpræhensus indicauit. Symonē qdem in ultionē crudelitatis quā in ciues suos amare ac tyrānice fuerat in potestate hostiū quibus maxie inuisus erat ita deus posuit. non ui subditum eorū manibus: sed sua sponte ad suppliciū aductum propterea q plurimos ipse crudeliter interemerat falsis criminationibus in simulatos defectiōis. sed romanos: nec. n. potest iram dei effugere nequitia: nec inualida est res iustitia: sed quandoq; sui temeratores ulciscitur: & grauiorem pēnā ingerit criminosis cū iam se liberatos esse crediderint: eo q non statim luere cōmissa. Id etiam Symon didicit postq in iras romanorū incidit. Illius aut ascensū e terra magnam etiam aliore seditione multitudine hisdem diebus fecit in cloacis depræhendi. Cæsari aut maritimā cæsaream reuerso uinctus symon oblatu est: & illū qdem triūpho quem romæ acturus erat seruari iussit. Ibi at moratus fratris sui natalem diē clarissime celebrabat multā partē dānatorū eius honori attribuens. Numerus. n. eorū qui cum bellis depugnarūt quiq; ignibus cremati sunt & inter se digladiatores piere. Duo milia quingentos excessit. Omnia tamen romanis uidebant hęc licet mille modis illi consumerent minus esse supplicii. Postea cæsar beritū uenit: hęc aut est ciuitas phœnicis puincia: Colonia romanorū: & in hac quoq; diutius demoratus est: maiore usus claritudine circa natalē patris diem tā magnificentia spectaculorū q sumptibus aliis excogitatis cū etiā captiuorū multitudo eodem quo antea modo periret.

Cæsar inuenit multos iudæos apud Antiochiam inuidus Antiochus irruit multiq; cremantur ex his. Cap. XXX.

Nuenit aut per idem tempus iudæos q apud antiochiā reliqui erant acerba & exiciosa picula perpeffi cōcitata in eos antiocheniū ciuitate tā propter criminationes illatas eis in pſentia q ppter ea q fuerant non multo ante cōmissa. De qbus necessariū mihi uidet pauca prædicere: ut etiā quæ postea gesta sunt cōsequenti narratione referamus. Iudæorū nāq; gens multū quidem totius orbis indigenis asseminata est. Plurimū aut syris in ciuitate permixta pcpue apud antiochiā uersabatur ppter magnitudinē ciuitatis. Maxie uero his liberam domicilii facultatem reges qui post antiochū fuerant præbuerunt. Nāq; antiochus qdē qui epiphnes dictus est uastatis hyerosolimis tēplum spoliari. Qui uero post eum regnū assecuti sunt: quicquid æneum in donariis fuit hoc iudæis apud antiochiā degentibus reddidere: i eorū synagoga dedicatū est. Concesseruntq; ut pari cū græcis iure ciuitatis uterentur. A secutis quoq; eodem postea regibus modo tractata & multitudine præfecere & extruere: iteq; magnificentia munum tēplum clariū reddidere: semperq; religione sibi sociantes magnam paganorū multitudinem etiam illos quodāmodo sui partem fecerunt. Quo tempore bellū autem fuerat conclamarum & recens: in syriam Vespasianus delatus est nauigio: iudæorū uero odium apud oēs pullulabat tunc unus eorū antiochus quidam plurimū patris causā honorabilis: erat enim princeps apud antiochiam iudæorū cum antiocheniū populus cōcionaretur in theatro progressus in mediū patrem suum & cæteros deferebat: insimulans eos q una nocte totam ciuitatē incendere statuisent: & ueluti gestorū picipes quosdam hospites iudæos tradidit. His autē auditis populus irā cohibere non poterat: sed in eos quidē qui traditi fuerant ignem iussit afferri: statiq; oēs in theatro concremati sunt. In multitudine uero iudæorū properabat irruere: si eos celeriter uli essent patriam suam seruātū iri existimantes. Antiochus aut iracundiā magis accendere mutato quidē uolūtatis argumento quodq; iudæorū mores exhibere se credens si paganorum ritu sacrificaret. iteq; iussit & cæteros cōpelli facere: renuendo. n. manifestos insidiatores fore. huius item rei periculo ab antiochenis facto pauci qdem consenserunt: alii uero qui noluerunt precepti sunt. Antiochus aut acceptis a romanorū duce militibus scæuus instabat suis ciuibz nequa q eos die septio ab opere cessare permittens: sed oia cogens facere quæ diebus aliis agerent. Tanq; ualidam necessitatem imposuit: ut nō modo apud antiochiā ut septimi diei feriæ soluerent: sed ad hoc exordio in cæteris quoq; ciuitatibus ad breue similiter tempus fieret.

Declarat noua calamitas q accidit iudæis: accusant iudæi ab antiocho q cremassent qdratū forum cū multis aliis: cognoscunt non fuisse in culpa per legatū uespasiani. Cap. XXXI.

Iudæis aut apud antiochiam qui tunc erant eiusmodi mala perpeffi: altera denuo calamitas accidit: de qua narrare conati hęc quoq; pēcuti fuimus. Nāq; q quadratum forū exuri cōtigat & archiua monumentorūq; receptacula publicorū: iteq; basilicas uix q ignis inhibitus est: super oēm ciuitatē magnanimus uiuens. Huius facti Antiochus

K K

iudæos accusat: & antiochenes quo. his infesti antea non fuissent recenti ex incendio tumultu facile calumnia perpulisset: multo magis ex atæactis fidem habere dictis suis persuasit: ut pœne se uidisse ignem ab iudæis incitū arbitrentur: & tanq̃ furore correpti magno cū ardore cuncti aduersus eos q̃ accusabant: impetum facerent. Vix aut̃ motus eorum potuit reprimere colligas adhuc iuuenis legatus postulans sibi permitti referre ad cæsarem gesta. Rectorē nanq; Syriæ celsenium Priscū, iam quidē Vespasianus eum miserat: nondum aut̃ ille peruenerat. Habita uero diligenti quæstione collega reperit ueritatem. & eoz iudæorum quidē quos Antiochus accusauerat nemo conscius fuit. Omne at̃ facinus admiserē hoies qdā nocentissimi necessitate debitorz: rati quod si forz & scripta publica concremasset: exactione liberarent. iudæi quidem pro suspectis cōsultatione criminationibus futura expectantes magna fluctuabant.

Accipit Cæsar litteras a patre q̃ desiderabilis ipse peruenit Romā & quo honore sit susceptus describitur. Cap. XXXII.

Titus aut̃ cæsar a patre sibi allato nuntio q̃ uniuersis quidam italiæ ciuitatibus desiderabilis peruenisset: maxime uero q̃ urbs eum Roma summa cū alacritate & claritudine suscepisset: in maximā lætitiā uoluntatēq; translatus est. curis de eo sibi erat suauissimum liberari. Vespasianum. n. etiam longe abentem oēs hoies italiæ uoluptatibus ut p̃sentem colebant expectatione sua q̃ nimis eū uenire cupiebant p̃ eius aduentu ducentes: & oī habentes necessitate liberā erga illum beniuolentiā. Nam & senatus memor calamitatū quæ mutatione principū contigissent: optatum erat imperatorē suscipere senectutis honore bellicorūq; gestoz maturitate decoratū: cuius præsentia sciebant soli saluti subiectoz cōmodaturam: quod & populus malis intestinis sollicitus magis eum uenire cupiebat. tunc se calamitatibus quidem p̃ certo absolūendū esse confidens: antiquā uero libertatem cū opulentiā receptūq; præcipue pars militaris ad eū respiciebat. Hi. n. maxie bellogz per illum patratoz nouerant magnitudinem: impetitiā uero alioz ducū experti atq; ignauiam magna quidē se optabant turpitudine liberari. Eū uero qui se & seruare & honestare solus posset recipere præcabant. Cū uero hac beniuolentiā diligeretur ab oībus honore quidem p̃cipuis uitis ulterius expectare itollerabile uidebatur. sed eū longissime ab urbe Roma conuenire ante propabat: nec tamen quisq; moras eius conueniendi se rebat: sed ita simul oēs effundebant & uniuersis facilius & promptius ire q̃ manere uidebatur ut etiam ciuitas ipsa tunc primū inter se iocundā sentiret hoīum raritatem. Erant aut̃ pauciores abeuntibus remanentes. Vbi uero eum appropinquare nūciatū est: quāq; mansuere singulos suscepisset qui præcesserant nūciatū est. oīs iam reliqua multitudo per uias cū cōiugibus & liberis præstolabant. & quo transiens aduenisset: uidendi eius uoluntatē uultusq; lenitatē oīum genēq; uocibus prosequabant bene meritū & salutis datorem solūq; dignum romanorū principem appellātes. tota uero ciuitas ueluti tēplum erat seris atq; odoribus plena. cum at̃ uix p̃ circumstantē multitudinem in palatiū uenire potuisset. ipse quidem penetibus diis aduentus sui gratulationi sacra celebrauit uertunt at̃ se ad epulas turbæ perq; tribus & genera & uicinas conuiuia exercētes deo delibabant & ab eo præcabant ipsum Vespasianum quāplurimū tps in romano imperio persue rare & filium eius & qui ex his nascerent̃ seruari inexpugnabilē principatum. urbs quidē romana Vespasiano ita suscepto statim maxima sceleritate crescebat.

Describit defectio germanorum facta tpe quo Vespasianus erat in alexandria: qui credebant se posse liberari a ditione romanorum: his auditis a domitiano exercitus tēdebat: tunc germani se sponte subdiderunt. Cap. XXXIII.

An te hac uero rēpora qbus uespasianus qdē apud alexandriā erat. Titus uero hyerosolima obsidebat. magna ps germanorū ad defectionē mota ē: qbus ē galatāz p̃ximi conspirātes magnā spē cōtulerant q̃ ēt romanorū domino liberarent. germanos at̃ deficere uelle bellūq; inferre sustulit primo nā bonis cōsiliis uacua: p̃uāq; spes appetēs picolorum deinde odiū principū: quoniā soli sciūt p̃ cæteris gentē suā ui coactā seruare romanis. necnō egdē maximā tps eius fiducia dedit. nā cū uiderēt romanū iperū crebris impatorz immutationibus intestina seditione turbari: oēmz his subditā orbis terræ prem pendere ac nutare cognoscerent. hoc sibi optimū tps ex illoz rebus aduersis atq; discordiis oblatū esse putauerunt. Id aut̃ cōsiliū dabant: & hac eos ipe decipiebāt classicus qdem & ballis ex eoz potētissimus: q̃ olym quidē res nouas cupiebant: tpe at̃ abducti suā sententiā p̃didere. iamq; alacriter affectā multitudinis piculū facturi erāt. Vex maxia parte germanorū defectione pollicita: & cæteris fortasse non dissentientibus: ueluti diuina puidentiā uespasianus ad petiliū cerealē q̃ pridem germaniā rexerat litteras mittit: qbus eū consulē declarauit: iussitq; ad britānias administrādas p̃ficisci. igitur ille quod iussus erat abiiciēs audita rebellionē germanorū in eos iam cōgregatos inuadit ordinata acie magnū in conflictu numez peremit: depositaq; amentia ad sobrietatē coegit. Sed quanto cito illi ad loca non puenissent: tūc aut̃ multo post erant supplicia luituri. Nā ut primū defectionis eoz nūcius allatus ē romā. Domitianus cæsar hoc audito nō sicut alter i illa eratā fecisset. Nā oīno adulescens erat tantā rei magnitudinē suscipe non detractauit: sed a patre habēs ingenitā fortitudinē

& su pra ætatem exercitatus illico tendebat in barbaros, illi autem expeditiōis fama percussī ei se permiserunt: lucrum hoc existimare maximum nacti: ut sine ulla clade pristino iugo subicerent. Omnibus ergo circa galitiam ut oportuit ordinatis: ne facile rursus unq̃ turbarent. Domitianus clarus atq; insignis ætate superatibus factis & partiū decus afferentibus romā ingreditur.

Scythæ cōueniūt cū germanis in defectione: transgressi flumen Istrū multos ex romanis inter quos Pompeiū Agrippā occiderunt: Vespasianus hoc audito rubeū gallū mittit q̃ multos occidit: alii domū cōfugere: muniunt loca ne barbaris aplius deſ locus talia faciēdi. Cap. XXXIII.

Vum supradicta uero germanorum defectione hisdem diebus etiā scytharum cōuenit audacia. Namq; appellatur scytharum sarmatæ maxima multitudo clam transgressi flumen Istrum uiolenti atq; scæuissimi propter inopinatum impetum: multos quidē romanorum quos in præſidiis offendere interficiunt. Et cōsularem uirum seniore pōpeium agrippam qui fortiter his obuius pugnauerat occidunt: proximasq; regiones totas feriendo atq; ducendo omnia quæ incendissent peruagabantur. Vespasianus autem hoc facto & uastitate mesæ cognita rubrum gallum dirigit pœnas his impositurum: a quo multi quidem in præliis trucidati sunt. Qui uero salui esse potuere cum timore domum refugere. Hoc autem bello magister militum diffinito etiam futuri temporis cautioni cōsultuit. Pluribus enim & maioribus præſidiis loca circumdedit: ut omnino barbaris etiam impossibilis transitus. In mesā quidē bellum ea celeritate discretum est.

Titus reuersus ex beriti spectacula per ciuitates syriæ celebrabat: antiochenſes expectant cum summo desiderio: petunt iudæos expelli qui non exaudiuntur: ad alias petitiones se conuenerunt: Titus inde hyerosolimam proficiscitur: miseraturq; calamitatem ciuitatis curatq; captiuos in italiam aſportari: cupiens eos triumpho præterducere. Cap. XXXV.

Rinceps uero Titus aliquamdiu quidem beriti commorabatur ita ut diximus. Inde autem reuersus & per omnes quas obiret syriæ ciuitates magnificentissima celebrans spectacula iudæorum captiuis ad ostentationem cladis eorum aburebatur. Conspicit autem in itinere fluuium cognitione dignissimum. is fuit medius iter arcas & raphaneas agrippæ regni ciuitates. Habet quoddam peculiare miraculum. Nam cū sit quando fuit plurimus neq; meatu segnīs: tamen interpositis sex diebus a fontibus deficiens siccum exhibet locū uidere. Deinde quasi nulla mutatione facta septimo die similis exoritur: atq; hunc ordinem semp̃ eum obseruare p̃certo compertum est. Vnde etiam sabbaticus appellatus est: a sacro iudæorū septimo die sic nominatus. Ciuitatis autem antiochenſium populus quoniam Titum aduentare cognouit: manere quidem intra mœnia præ gaudio non patiebatur. Omnes autem obuiam ei p̃gere properabant usq; ad tricesimum uel eo amplius stadium progressi non modo uiri sed etiam fœminæ cum pueris expectabant. Et cum appropinquatē uidissent ex utroq; uia latere stantes dexteras cum salutatione tendebant: multisq; fauoribus exultantes cum ipso reuertebantur. Crebro autem inter omnes alias laudes precabantur ut iudæos expelleret ciuitate. Titus quidem nihil præcibus istis indulsit: sed ociose quæ dicebantur audiebat. incerti autem quid sentiret q̃ due facturus esset iudæi magno & atroci metu tenebantur. Nec. n. cōmoratus est antiochiæ Titus: sed continuo ad zeuma euphratē uersus iter contendit. Quo missi etiam ab rege parthorum uenere auream ei ferentes coronam q̃ iudæos uicisset. Ea q; suscepta etiam cōuiuuium exhibuit regis atq; ita antiochiam remeauit. Curia uero & populo antiochenſi multum petentibus ut in theatrum ueniret ubi omnis eum multitudo præſtolabatur humanissime paruit. Rursus autem fortiter iisdem instantibus & crebro postulantibus expelli ciuitate iudæos ingeniose respondit patriā eogē dicens quo expellendi fuerat interisse: nullumq; iam esse locum qui eos reciperet. Vnde ad aliam petitionem sese conuertunt antiochenſes q̃ priorem impetrare non potuerunt. Aeneas enim tabulas eum præcabantur eximere quibus incisa essent priuilegia iudæorum. Sed ne id quidem Titus adnuuit. uerum in eodem statu relictis omnibus quæ habebant apud Antiochiā iudæi: ad Aegyptum inde discessit. Iter autem agendo cum ad Hyerosolimam uenisset tristē solitudinem quam uidebat antiquæ ciuitatis claritudini compararet. Disiectorum operum magnitudinem & ueterem pulchritudinem recordatus miserebatur excidium ciuitatis non sicut alius fecisset exultans q̃ talem & tam funditus excidisset. Verū multa imprecans seditionis auctoris: & qui hanc pœnam ei inferri cogere: ita certus erat q̃ nunq̃ uirtutem suam uoluisset punitorum calamitate clarescere. Ex magnis enim diuitiis non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quædā enim eruebant romani. Plura uero captiuis indicantibus auferebant aurum atq; argentum aliaq; instrumenta præciosissima: quæ domini propter incertam belli fortunam terræ condidere. Titus autē p̃positum iter ad Aegyptum tendens emensa uelociter solitudine peruenit. Alexandriā decretoq; ad italiam nauigare cū se duæ legiones committentē utraq; unde uenerat remisit. quintā quidē in Mysiam: quintam uero decimā in Pannoniā. Captiuozq; autem duces Symonem & iohannem & alios numero septingentos uiros electos tā magnitudine corpore q̃ pulchritudine præstantes illico ad italiam portare præcepit: cupiens eos triumpho præterducere.

Venienti Tito romam; pater cum tota ciuitate obuiam prodiit: ordinatur triumphus cōmunis: & pompa triumphi declaratur: & modus exeundi in triumphum: quo ordine quacūq; sint distributa & ostensa parantur conuiuia ab oībus p totam ciuitatē: diesq; gratulationis celebratur: cum spe finis malorum ciuiliū: & sc̄licitatis principum.

Cap. XXXVI.

Eracta uero nauigatione pro uoto similiter quidem Roma in eo suscipiendo erat affecta: & excursus exhibuit ei quos patri. Claritudinē uiro Tito pater attulit q̄ uenit obuia eū quā suscepit. Multitudini autē ciuiū diuinā quandā letitiā suggerebat q̄ uidebat in unū tres cōuenisse. Non multis autē diebus post unū cōem triūphū ob res gestas agere statuere. quāuis utrisq; senatus propriū decreuisset. prædicto at die quo futura erat pō pa uictoriæ: nemo ex tam infinita ciuitatis multitudine domi remansit. Omnes at cum exissent loca ubi tantū stare possent præuenerāt: quātus spectādus ip̄eratoribus modus sufficeret cōcesso necessario transitu. Cuncta uero parte militari ante lucē p turmas atq; ordines pgressa cū rectoribus suis & circa hostia cōstituta non palatii supioris: sed ppe līdis templū ibi. n. principes nocte illa gesebant. prima iam aurora incipiente. pcedunt Vespasianus & Titus lauro q̄dem coronati. amicti uero patria ueste purpurea: & ad octauianas ambulationes transeunt. Ibi. n. senatus & ducū proceres & honorati equites eorū præstolabantur aduentū. tribunal autē ante porticum factū erat: sellæq; eburnæ in eo præparatæ. Quo cū ascendissent confederūt. Statiq; partis eos militaris fauor excepit: multis uirtutū testimoniis prædicans. Illi autē inermes erant in ueste serica laureis coronati. Perceptis autē laudibus eorū Vespasianus cū dicere adhuc uellent silentii signū dedit. Magnaq; oīum quiete facta surrexit: & amictū magnam partem capitis adopertus solēnia uota celebrauit: idemq; titus fecit. Perfectis autē uotis Vespasianus in cōmune oēs breuiter allocutus ē. Milites quidē ad prandiū quod his ex more ab impatore parari solet dimittit. Ipse uero ad portā recedit quæ ab eo q; per illā semper triumphorū pompa ducitur nomen accepit. ibi & cibū prius capiebant & triumphalibus uestibus amicti diis ad portam collocatis: cæsa hostia inter spectacula transeuntēs triūphū ducebant ut multitudini faciliōr præberet aspectus. Pro merito autē narrari multitudo illoꝝ spectaculoꝝ & magnificentia non potest in oībus quæ quisq; cogitauerit uel artium factis uel diuitiarū opibus uel naturæ nouitate. Nam poene quæ cū hoībus qui usq; sunt fortunatis paulatim quæsitæ sunt: aliis alia mirabilia atq; magnifica. Hæc uniuersa illa die romani imperii magnitudinē probauere. Etenim argenti auriq; necnon eboris in oī genere specierū siue oporū multitudinē: non ut in pompa ferre cerneeres: sed si quis dixerit oīa fluere: & alias quidē uestes ex rarissimis generibus purpura portari: alias diligētissima p̄ctura uariatas arte babylonia gē mæ aut clarissimæ & tam multæ aliarū coronis aureis aliarū speciebus aliarū fortunæ in clusæ traductæ sunt: ut appareret frustra nos eorū usq; ueꝝ esse aliquid suspicari. Ferebant simulachroꝝ sigilla: quæ illi deos habebant & magnitudine mirabili & arte non defunctoriarū facta. Horumq; nihil non ex p̄ciosa materia. Quin & aialium diuersa genera producebant propriis ornāmētis induta. Erant autē quæ ēt singula portarent magna hoīum multitudo purpureis uestibus atq; iauratis ornata. Ipsi etiam q; ad pompā fuerant alia turba discreti: præcipua & mirabili ornamentorū magnificentia culti erant. Insuper his ne captiuorū quidem uulgus inornatū uideres: sed uarietas & pulchritudo uestium natam ex fatigatione corporū deformitatem oculis subtrahebat. Maxime autē stupor erat machinarū quæ portabant siue prægmātū fabricatio pro cuius magnitudine timendū uiribus portantium occurrentes putabant. Multa. n. in tertium nidum quartūq; surgebant: & magnificentia fabricæ cū admiratione delectabat: multisq; aurata ueste circumdatis cum aurum præterea factum atq; ebur omnibus esset affixum. Multis autē imitationibus bellum aliter in alia diuisum certam sui faciem demonstrabat. Erat. n. cernere uastari fortunatissimam terrā: totas uero interfici acies hostium & alios fugere: alios captiuos duci: murosq; excellentes magnitudine machinis dirui: & castelloꝝ excindi munimina & populosa rum ciuitatum mœnia disturbari: exercitūq; intra muros infundit: cædisq; omnia loca plena: & eorū qui manu resistere non poterāt præces: ignemq; templis immisum ædiūq; super dominos: & post multam uastationē euersionis atq; oīs tristitiæ defluentis: nō arua culta neq; ad hoīum uel pecorum potum: sed terram ex oī parte flagrantem. Hæc. n. iudæi bello passuros esse ipsi experti sunt. Ars autē & confectorum operū magnitudo nescientibus adhuc fieri tanq; præsentibus ostendebant. Erat autē per singula prægmata captæ ciuitatis dux ita ut captus fuerat: ordinatus. multæ at naues sequebant spolia uero alia: alia q̄dem passim ferebant. Eminebāt at duces eorū quæ apud hyerosolimā in tēplo repta sunt: mens aurea ponderis talenti magni & candelabrū qdē similiter auro factū: sed opere cōmutato abusus nostra cōsuetudine. Nā media qdē colūna basi hærebat: tenues autē ab eo cānulæ pducebant: formatae ad similitudinem fuscinae & summum cuiusq; in lichini speciem fabricatæ. Erāt autem numero septem septimi diei: qui apud iudæos est indicantes honorem. Post hæc autem portabatur lex iudæorum nouissima spoliū. Deinde transibant plurimi uictoriæ simulachra portantē: omnia ex auro & ex ebone facta. Post quæ Vespasianus prior ibat: & titus deinde sequebatur. Domitianus autē adequitabat: ipse quoq; ornatus pulchritudine dignūq; spectari exhibens equū.

Pompæ autem finis fuit capitolini iouis templum. Quo postq̃ uentum est cōstitere. Erat autem uetus mos patrius operiri donec ducis hostium mortem quispiam nunciaret. Is erat Symō gioræ tunc inter captiuos in pompa traductus; laqueo uero circumdatus per publicum trahebatur; q̃ eū simul cæderent qui ducebant. Lex aut̃ romanis est ibi necare criminū reos morte dānatos. Postq̃ igitur eū finē uitæ habere nunciatū est oīumq; fauor secutus est tūc hostias inchoare. Hisq; oīno pactis secūdo p̃ uota solēnia in palatiū recessere. Et alios qd̃ epulis ipsi exceper; aliis at̃ oībus domi cōiuiog; instructi erant appatus. Hunc. n. diē urbs romana celebrabat uictoriæ qdem in hostes gratulatoriū; sinem uero malog; ciuiliū & spei bonæ p̃ fœlicitate principum.

Vespasianus peractis triumphis decernit ædificari templū paci; donatq; templum muneribus pigmentog; operibus omnia quæ fuerant iudæog; in eodē templo reposuit. Cap. XXXVII.

Ost̃ triumphos uero & romani imperii firmissimū statum. Vespasianus paci templum ædificari decreuit. Itaq; ira celeritate & quæ hoīum cogitationē superaret effectū est. Magna. n. diuitiarum largitate usū insuper sectis id picturæ ac pigmentog; operibus decorauit. Omnia nanq; in illud phanum collecta sunt; quog; uisendog; studio per totum orbē qui ante nos fuerunt uagabant̃ quō aliud apud alios sitū esset uidere cupientes. Hic at̃ reposuit etiam quæ iudæog; fuerant instrumenta hisq; se magnifice ferēs. Legem uero eorum: & penetratum uela purpurea in palatio condita seruari præcepit.

Locilius bassus in iudæā legatus mittitur: statuit bellum inferre macherūtis; describitur Herodiō fortitudo; & situs inaccessibilis: ab Herode hoc castellū munitum est: nascitur in eius ualle herba qdam mirabilis uirtutis: sunt balnea amenissima; castellū locilius accipit: multos occidit: q̃ castellum tradiderunt dimisit. Cap. XXXVIII.

In iudæam uero legatus missus Locilius Bassus suscepto a Cereali Vitelliano milicū magistro castellū quidem Herodiō ab incolentibus sibi sociauit. Post aut̃ omni manu militari collecta. multi aut̃ in partes diuisi erant. & legione decima bellū inferre macheruntis statuit. Valde. n. necessariū uidebatur id excindi castellū ne multos sui munimine ad defectionem inuiteret. Nam & salutis spem habitatoribus certam & aggredientibus hæsitatiōe atq; formidinē natura loci præstare maxie poterat. Nam ipsū quidem quod muro cinctū est saxosus est collis in p̃ceram altitudinē surgens: & ob hoc etiā capi difficilis uideret̃: sed ne uel accedi posse eo natura excogitaret; quæ uallibus eū ex oī parte ualluerat; quæq; altitudo oculis cōprehendi non posset; nec transire erat facile; nec a gestu ulla rōne cōpleri possibile. nā ea quæ ab occidente sita erat uallis. lx. stadiis distendit̃: unde Asphaltidis lacus ei limitem facit. Ex hoc uero tractu ipse macherus altissimo uertice supereminet. a septentrione at̃ & meridie ualles magnitudinē quidē supradicta uincunt. similiter uero sunt inextricabiles. Ad conatū uero eius uallis quæ ab oriente est altitudo non minor centū cubitis inuenit̃. Monte uero ex aduerso macherunti posito terminat̃. Ea loci natura. p̃specta rex Alexander primitus in eo castellū cōmuniuit: quod postea Gabinius bello cū aristobolo gesto deposuit. Herodi aut̃ regnanti oībus locis dignior cura uisa est & constructione tutissima propter arabū præcipue uicinitatē. Nāq; opportune situs est eog; fines p̃spectans. Magno ergo locū muro amplexus ac turribus ciuitatē illic fecit incolis unde in arcē ipsam ferebant ascēsum. Quin & ipm uerticē rursus ædificauerat; turresq; in angulis. clx. cubitis erexerat. In medio at̃ ambitu regiā struxerat magnitudinē simul habitationū & pulchritudinē locupletem. Multas uero cisternas recipiendis aquis abundatq; suppeditantibus locis maxie idoneis fecerat; ueluti cū natura cerneretur quod illa situ loci inexpugnabile fecerat; ipse manu instructis munitionibus superaret. Insuper. n. & sagittarū multitudinem machinarūq; reposuit; & omnē apparatū excogitauit qui habitatoribus posset magnæ obsidionis p̃stare contemptū. Erat autē in ipsa regia ruta mirabilis magnitudinis: nullo enim caryce uel celsitudine uel magnitudine uincēbatur. Ferebant at̃ eam ex Herodis tēporibus p̃seuerasse; mansissetq; ulterius profecto: sed ab iudæis q̃ locum ceperant excisa est. Vallis autē qua ciuitas a pte septentrionali cingit̃ quidā locus Babras appellabat̃: ubi radix in eodem nomine gignit̃ quæ flāme quidē assimilis est colore. circa uesperā uero ueluti iurare fulgurans accedentibus eam q̃ euellere cupientibus facilis non est: sed rādiu refugit nec prius manet quā si quis urinam muliebrem uel mēstrū sanguinē sup̃ eā fuderit. Quin et̃ tunc si quis eā tetigerit mors certa est: nisi forte illā ipsam radicē ferat de manu pendentem. Capit̃ aut̃ alio quoc; modo sine piculo qui talis est. Totam eam circumsodunt ita ut minum ex radice terra sit conditū. Deinde ab ea religant canē illoq; sequi eū a quo religatus est euipiente radix quidē facile euellit̃; canis uero continuo morit̃: tanq̃ eius uice a quo herba tollenda erat traditus. Nullus. n. postea accipientibus metus est. tantis aut̃ periculis propter unā uim capi eam operepreciū est. Nanq; uocant̃ dæmonia pessimog; hominum spiritus uiuis imenā eog; ne cantia quibus subuentū non fuerit. Hæc cito etiā si tantūmodo offerat̃ agrotantibus abigit. Flunt aut̃ ex eo loco aquarum fontes etiam calidarum multum inter se sapore diuersi. Alii nanq; amari sunt; aliis nihil dulcedinis deest. Multi autem frigidæ aquæ ortus non solum in humilioribus locis fontes alternos habent: sed quod amplius quis miretur in proximo. Etenim quædam

spelunca cernitur non quidem alte caua: saxo autem imminente protecta. Super hoc uelut duae mammae inter se paululum distantes. Et altera quidem frigidissimum fontem: altera calidissimum fundit. Qui mixti lauacrum suauissimum praebet: multisque morbis ac uitii salutare: maxime uero neruorum curationi conueniens: hęcque idem locus metalla fulfuris & aluminis: Bassus autem contemplatibus undique regionem ualle orientali repletam expugnatione aggredi statuit: opusque inchoauit, sperans agerem quod plurimum extollere facileque per eum obsidione facere. Qui uero intus fuerat deprehensi ab externis segregati iudaei illos quidem coegere inane uulgius esse existimantes inferiorem obseruare ciuitatem ac pericula priores excipere: superius uero castellum ipsi occupatum tenebant: & propter munitionis firmitatem: & ut salutis suae consulere. Impetraturos. n. se ueniam operantibus si locum tradidissent romanis. Prius autem spem uolebant experiendo obsidionis declinandae conuincere. iudaeique alacri animo in dies singulos excursus habebant & cum his quos fors obtulisset confectis manibus multi quidem moriebantur multosque romanos interficiebant: semper autem utriusque plus ex tempore uictoria captabat: iudaeis quidem si in cautiore aggredierentur: in aggre atque positi si improuissimum excursus eorum bene septi armis exciperent. Sed non erat finis obsidionis futurus. Rex autem quaedam fortuito gesta inopinata castelli tradendi necessitate uidit quidam ex castris romanorum aegyptius nomine rufus: & quod nemo sperasset impetu facto cum ipsis cum armis repente correptum cum hoc uiso stantes in muro stupor teneret in castra romanorum traduxit. Postquam uero dux nundum praecepit extendi & in aperto constitutum ut ex ciuitate conspiceretur caedi uerberibus uehementer iudaeos confugit casus adolescentis uniuersaque ciuitas in fletu erat: & quaestibus: unius uiri clade percussa. Id ubi bassus animaduertit consilioque aduersus hostes hoc principium sumpsit: eorumque miseratione augere cupiens quatenus coacti per eius salute castelli traditione facerent: quod sperauit adeptus est. Nam ipse quidem uelut mox eleazarum suspensurus crucem desigi iussit. Ea uero conspecta maior castellanorum dolor inuasit: & ululando querebantur intolerabilem esse calamitatem uociferantes. Tunc igitur eleazarus eos orabat: ne uel se despicerent: mortem miseram se subitumque sibi ipsis salutem praerent: postquam iam subacti omnes romanorum uiribus ac fortunae concederent. illi autem & eius sermone fracti & quod multi intus pro eo precabantur: ex magna. n. & populosa propinquitate genus ducebat: & contra ingenium suum misericordia uicti sunt. Et quibusdam celeriter missis colloquebantur castelli traditionem facere petentes ac reddito sibi eleazaro sine metu dimitti. Cum autem his accensus esset dux romanorum multitudo ciuitatis inferioris inita separati cum iudaeis cognita pactioe ipsi clam nocte aufugere statuere. Cum uero portas aperuissent ab his qui deditionem promiserant ad bassum nuntius uenit: siue inuidia salutis eorum siue formidine ne eorum fuge casus ipsi praerent. Sed fortissimi quidam fugientium qui praecesserant euasere. Reliquorum autem uiri quidem mille septingenti. prompti sunt: mulierculae uero & pueri in seruitium ducti. sponsiones autem cum his qui castellum dedidere habitas: Bassus conseruandas esse ratus & ipsos dimisit: & Eleazarum reddidit.

Ad saltum qui appellatur larden ducit exercitum Locilius: militibus cingit: bellum committitur: nullus ex iudaeis euasit: iudas dux eorum cloacis latenter effugit. Cap. XXXIX.

Is autem administratis in saltum qui appellatur larden ducere praeparabat exercitum: multi. n. illuc congregati esse nuntiabant: qui pridem tempore obsidionis ex Hierosolimis & Macherunthe praefugerant. Ergo cum ad locum uenisset neque falsum fuisse nuntium reperisset. primo quidem omnem locum cum equis cingit: ut si quis iudaeorum conatus fuisset euadere: fugiendi per equites copiam non haberet. Pedites autem siluam iussit cadere ne inde confugerent. Hoc modo ad necessitatem adducti sunt fortiter aliquid faciendi uelut ex audaci certamine fortasse fugam etiam reperirent. Itaque simul uniuersi & cum clamore impetu facto in eos a quibus cincti fuerant irruunt. Illi autem fortiter excipiebant. multaque his audacia illis contentione usis: diu quidem praedium factum est. Non autem similis euenit finis pugnae certantibus. Nam romanorum quidem. xii. tantum contigit occubere neque multos sauiari: iudaeorum uero ex illo praedio nullus euasit. Sed cum non essent pauciores tribus milibus praestati sunt omnes: eorumque dux iudas Gari filius: de quo supra meminimus qui ordini cuidam praepositus cum hierosolima obsideretur: quibus demersus fuerat cloacis latenter effugit.

Scribit Caesar ad Liberium procuratorem ut iudaeam uendat iussitque singulis annis quod iudaei omnes binas dragmas in capitolium ferrent. Cap. XL.

Odem uero tempore Caesar etiam ad Liberium maximum scripsit. erat autem procurator: ut omnem terram uenderet iudaeorum. Nec enim ciuitatem in ea condidit propria seruas & patriam suam. Solis uero octingentis militibus illic relictis locum dedit quem incolerent: qui uocatur Amasia. distat autem ab hierosolimis. xxx. stadiis. Stipendium uero ubicumque dege-

rent iudæis induxit binas drachmas singulis annis deferre in capitoliū iussit: ita ut ante hæc hyerusalem templo penderet: & res quidē iudæorū illo tempore hunc statū habebant.

Accusatur Antiochus apud Cæsare a Cessennio peto: q̄ deficeret a romanis: mittit Vespasianus ut qd̄ uideatur peto efficiat: Capis Antiochus post longā pugnam cū filiis suis: ducit Romā uinctus: Audiens Cæsar legatū Antiochum iubet uincula auferri, filii cogitāt conciliaturos patrē Cæsari: ueniunt Romā: cum patre aduecto ex late demonæ ibi manserunt. Cap. XLI.

Am uero quarto anno Vespasiano administrante imperiū contigit Cōmagenem regē Antiochum in maximas clades cum tota domo incurrere ex cā huiusmodi. Cessennius petus q̄ tunc Syriam administrabat siue re uera seu ppter inimicitias antiochi certum non ualde patefactū est: litteras ad Cæsarem misit. Antiochū dicens deficere ab romanis cū Epiphane filio decreuisse: pactis habitis cū rege parthorū: ppter eaq̄ debere illos antecapere si priores nouas res adorti essent: totum romanorū imperiū bello pturbarent. Non erat autem Cæsar huiusmodi nunciū ad se perlatū neglecturus. nam uicinitas regū maiore negociū puidetia dignū esse faciebat. Samosata. n. Commagene maxia ciuitas iuxta Euphratē sita est ut esset parthis: eo nanq̄ id cogitauere facilimus transitus: tutū aut̄ receptaculū. fide igit̄ habita & ptate sibi pmissa ut ageret quod expedire uideret: negligendū non putauit. Subito tamen Antiocho eiusq̄ sociis nihil opinatibus in cōmagenā ingressus est ex legionibus quidē sextā ducens: & insup̄ quosdam cuneos alasq̄ equitū. Habebat at̄ auxilio reges terræ qdem quæ chalchaica uocāt. Aristobolum eius aut̄ fratrē Masadamū. Introitus aut̄ illis sine certamine: q̄ nemo indigenarū manus ualebat opponere. Antiochus. n. inspatō percussus nuncio bellū quidē contra romanos ne cogitatione concepit. Decreuit aut̄ toto regno in eo quo erat tractu relicto cū coniuge ac liberis egredi. Hoc se romanis puz ab ea suspitione quæ sibi ingeretur probaturū esse ratus. Progressusq̄ de ciuitate cxxx. ppe modū stadii in campo tabernaculū ponit. Petus aut̄ in Samosata qui eam capefferent mittit: & p eos ciuitatē tenebat. Ipse uero cū alio milite in Antiochū ire tendebat. Non tamen rex uel ipsa necessitate adductus est aduersum romanos aliquid belli congerere. Sed fortunā quæstus quiduis pati sustinebat. Adolescentibus aut̄ belliq̄ peritis uiq̄ corporis præstātibus filiis eius nō erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaq̄ ad uirtutem se conferunt Epiphanes & Callennicus. Vehementi aut̄ pugna per totā diem hibita insigni fortitudine demonstrati sunt: nullaq̄ pre suaz. uirium diminuta discedunt. Antiocho uero neq̄ pugna hoc modo pacta manere domi tolerabile uidebat: sed abducta coniuge cū filiabus in ciliciam fugit: atq̄ hoc facto militū suorum animos fregit. Nam ueluti desperato ab eo regno defecere: & ad romanos se transtulere oīumq̄ erat desperatio. Ergo priusq̄ poenitus destitueretur auxiliis epiphani cū cæteris seruare se ex hostibus erat necessarium. Fiuntq̄ omnes equites decem qui cū his una transgressi sunt flumē euphraten: hinc iam sine metu profecti cū ad bologessē parthorū regem uenissent: nō quasi fugitiui de specti sunt: sed adhuc fortunam pristinā retinētes omni honore dignati sunt. Antiochū uero ubi tharsum ciliciæ uenit misso hecatontarcho petus uinctum romā transmisit. Vespasianus aut̄ ita regem ad se deduci non passus est: dignius esse ratus ueteris amicitiaē habere rationem: quam belli occasionem inexorabilem iracundiam obseruare. Itaq̄ iubet ei iter agenti auferri uincula intermissaq̄ interim profectiōe Romam apud lacedemoniā degere: magnos uero ei pecuniæ redditus præbet: ut non modo copiose sed etiam regie uictum haberet. His epiphanes & cæteri cognitis q̄ patri ante metuebant magna cura & inextricabili animos relaxarunt: & ipsi quoq̄ spem reconciliandi cū cæsare concepere. Cum at̄ etiam bologessus de his scripsisset ad cæsarem nec. n. quāuis sceleriter agerent: extra romanum uiuere patiebatur imperium: & cum cæsar his māsue faculterem dedisset: romam uenerunt. Patre autem ad eos ex lacedemonæ statim aduecto cum omni honore his haberetur ibi mansere.

Scythæ his tpibus cogitant medicā terram inuadere: colloquuntur cum hyrcanorū rege: adhibito aditu fines omnes populantur: ad Armeniam usq̄ peruenere. Cap. XLII.

Lanorum aut̄ natio quod̄ qdem scythæ sunt iuxta flumen tanain & meotides paludes sedes habentes iam quodā loco memorauimus. His uero temporibus inito cōsilio ut terram medicā & ulterius prædandi cā peruaderent cum rege hyrcanorū colloquunt. Nanq̄ is est illius trāsitus dominus: quē rex Alexāder ita fecerat ut portis ferreis clauderetur. Aditu aut̄ sibi præbito uniuersi nihil suspicantibus medis incumbūt: eorūq̄ fines populosos omnigenūq̄ pecorū plenos diripiebāt: cū resistere nullus auderet. Nam q̄ regnum eius terræ obtinebat Pacorus metu percussus indifficiliora loca refugiens cæteris qdem bonis oībus cesserat: uix aut̄ ab illis coniugem ac concubinas captas datis centum talentis redemerat. Sūma ergo facultate sine pugna p̄dabundi & usq̄ ad armeniā uastantes oīa pcessere. Eius aut̄ tyridatis erat. Qui cū his obuius bello conflixisset: non multū absuit quo uiuus in illa acia caperet. Procul. n. qdam misso laqueo circumdatū tracturus fuerat nisi celeriter gladio rupisset laqueū atq̄ ita fugisset: illi aut̄ pugna multo magis efferati terrā qdem depopulati sunt: magnā uero hoīum multitudinē aliamque ducentes prædam ex utroq̄ regno ad sua domicilia redire.

KK iiii

Mortuo Basso Flavius siluius in administratione succedit: Castellum quoddam adhuc rebel-
le superesse uidens mouit militem aduersus illud: princeps castelli erat Eleazarus cuius mores de-
scribuntur: & sociorum eius. Cap. XLIII.

Pud iudæam uero mortuo basso flavius siluius in administratione succedit. Et aliam
quidem terram bello subactam uidens unum aut adhuc rebellem superesse castellum oī
quæ in illis locis habebatur manu collecta aduersus id militem mouit. Nomen est aut
castello mesada. Princeps uero sicariorū a quibus fuerat occupatū erat uir præpotens
eleazarus ex origine iudæ: qui non paucis iudæis persuaserat, ut ante diximus ne professionē fa-
cerent quando censor cyrinus in iudæam directus est. Tunc, n. se sicarios uocauere: q̄ romanis di-
cto audientes esse nollent: omniq; modo his quasi hostibus utebantur, deripiendo quidem & cir-
cumagendo eorū bonatignem uero dominus iniciendo. Nihil, n. illos ab alienigenis differre dice-
bant: qui pugna etiam petendam iudæorū libertatē tanta ignauia perdidissent: magisq; se optare
i romanis seruitium spondissent. Erat aut id plane causatio & crudelitas atq; auaritiæ dicebat
obrentu: manifeste aut rebus effectū est. Nam idem illi & defectionis socii fuerunt & bellū cū ro-
manis cōiter susceperunt. Causa uero peior illoꝝ in eos facta est: & cū mentita prior eorū refellere
ocasio peius tractabant eos q̄ nequitia suæ iustis assertionibus exprobrarent. Fuit, n. quodāmo
illud tēpus apud iudæos oīum generū malitiæ fecundissimū: ut nullū opus intermitteretur in se-
ctū: ne si quis excogitando fingere uoluisset haberet quo magis nouū aliquid inueniret: ita & pri-
uatim & cōiter oēs unum erant: & exuperare aliū alius tam impietate q̄ iniquitate in p̄ximos cer-
tabant. Potentes quidē multitudinē male tractando: multitudo uero ad interitū potentū prope-
rando: illis, n. erat dominandi cupiditas: his aut uim faciendi bonaq; locupletitū diripiendi. Primo
quidem Sicarii fuere iniquitatis in propinquos & crudelitatis auctores nullis neq; uerbo indicto
ad iniuriam: neq; facto intentato ad exitiū eorū q̄bus insidiarent p̄nitius p̄termisso. Vex & hos
ioannes moderatiores esse demonstrauit. Non solū, n. omnes interficiebat qui necessaria & profu-
tura suaderent tanq̄ inimicissimos eiusq; modi maxie ciues tractans: sed etiam patriam malis plu-
rimis cumulauit. Qualia facturus fuerat q̄ deū quoq; iā esset ausus impietate cōtemnere. Nā & mē-
sa nefaria uescebatur: & legitimā patriā: quæ exterminauerat castimoniam ut iā sit minie mixtā si mā-
fuetudinis cōiōnē minime seruabit hoibus: q̄ dei pietatē furore contēpserat. Rursus igitur Symō
Gioræ qd mali nō cōmisit: q̄ ue liberorū corporū iniuria tēperauit: q̄ eū creauere tyrannū. Quæ
uero eos amicitia: quæ ue cognatio ad quotidianas carces non ferociores effecit. Nā quæ alienos
qdē male tractare inertis neq̄tiæ opus esse arbitrabant. Clarissimā uero gloriā parere crudelitātē
in familiarissimos existimabant. Hoz furoris amuli etiam idumei fuerunt illi, n. sceleratissimi perē-
ptis pontificibus ne qua pars cōseruaretur pietatis in deum: totum quod ex ciuitatis facie supere-
rat abscidere summamq; per oīa iniustitiam induxerunt in qua illud hoīum genus qui zelotæ ap-
pellati sunt uiguit: qui nomē factis ueq; probauerunt. Omne, n. malitiæ facinus peremulati sunt.
nullo inemulato: quod ante commissum memoria tradidit prætermisso quāuis nomen sibi ex
bonorū amulatione sponuissent: q̄ eos quos læderent propter effram sui naturā cauillando falle-
bant qui malorū quæ maxia essent bona ducebant. Ita quæ debitū finem innuere merita illis pœ-
na dei uoluntate decreta. Cuncta, n. quæ natura hoīs posset ferre supplicia in eos usq; ad extremū
uitæ terminū congesta sunt quæ uariis perempti cruciatibus ptulere. Vex fortasse dixerit aliq; s
minora eos quam cōmiserat perpeffos: uerum his qui iuste ea paterentur hærebant. De illis autē q̄
in eorū crudelitātē inciderunt non huius temporis pro merito conqueri. Rursus igitur ad eam
narrationis partem redeam unde digressus sum.

Flavius siluius aduersus Eleazarū uenit: castellū cingit licet difficillimus adeunt accessus fue-
rat: per duo loca poterant accedere hoies: declarat difficultas accessus: ad mouet machinas p̄ unā
uiam: fabricat arietem cum quo murum percutebat: ignem ad muros ponit: letiq; romani custodiūt
ne quis eorum ex castro fugeret. Cap. XLIIII.

Enit aut dux romanorum contra Eleazarum: & qui cum eo Mesadam tenebant Sica-
rios exercitum ducēs: & fines quidem statim omnes obtinuit: præfidiis ubiq; locis op-
portunissimis collocatis. Castellum autem muro circūdedit: ne quis obsessorum fugiē-
di facultatem haberet: ut quæ custodes perseuerassent: ipse uero castris locum occupat
ad obsidionem quidem idoneum: quem delegerat: qua parte castelli rupes monti proximo appli-
cabantur. Cæterum difficilem ad copias utensilium: non solum enim commeatus ex longinquo
& cum labore iudæorū maxime portabantur: quibus hæc fuerat cura mandata: ueq; etiam potus
aliunde in castra ducebatur: quoniam in eo loco nullus fons proximus nascebat. His aut dispositis
siluius obsidionem aggressus est: maxime molis ac laboris egentem propter castelli munitionē
cuius natura huiusmodi est Saxum gyro non exiguum: & excelsum longitudine undiq; abruptis
atq; altis uallibus cingitur ex inuisibili super fundo habens scopulos: ipseq; omnium sunt anima-
lium gressibus inaccessæ: nisi q̄ duobus modis idem saxum indifficilem explicatur ascensum. Est
autem unum iter ab lacu Asphalthide ad solis ortum: & alterū ab occidēte facilius ambulari. Vo-

catur autem unum coluber ex angustia crebrisq; flexibus capta similitudine. Quæ enim prominet rupes frangitur: ac sæpe in se reuertens paulatim rursum producit: uixq; illo itinere gradiens promouet pedem. Nāq; mutanti uestigium necesse est pede altero niti. Est aut certa perniciēs. Altitudo. n. rupium utriusq; dehiscit ut quæ horrore quēuis terrere audacissimū possit. Per eiusmodi uiam cū. xxx. stadiis ascendens quod restat uerticis est non in cautū finem coacti: sed ut habeat in summo planiciē. In hac primus qdem Ionathes pontifex castellū adificauit & appellauit Mesadā. Post aut Herodi magno stadio fuit loci illius structio. Nā & murum per oēm eius gyrum erexit stadiorū spatio. lx. & cādido lapide factum: & per. xii. altum latūq; octo cubitis: & uigintiseptē turres quinquagenis cubitis in eo stabant ex quibus aditus membra per oēm murum intus adificata. Rex. n. uerticē quo fecundus omniq; planicie mollior esset culturæ destinauerat: ut si quādo externorū alimentorum penuria contigisset: hanc qdem laboraret qui salutē suam castello tradidissent. Quin & regiā sibi adificauerat ab occidentalis partis ascensū itra omnia quidem arcis cēpositam uergentē autem ad septentrionē. Regiæ uero murus erat magnus ac firmissimus celsitudine quattuor sexagenū cubitorū in angulis turres habebat. Membrorum aut intus & porticum: itēq; balnearum uaria erat & sumptuosā constructio: colūnis qdem & singularibus saxis undiq; substitutis. Parietibus aut membriscq; solida cōpage lapidum uariatis. Ad singula uero habitacula & sursum: & circa regiā & ante turres multos magnosq; puteos in scopulis exciderat: custodes aquarū tantam molitus abundantia quantam q fontibus uterentur haberent. Fossæ uero iter ex regiā in arcem summā ducebant: quas foris nemo cernebat. Sed ne manifestæ qdem uiæ faciliē sui usum præbere hostibus poterant. Nam orientalis qdem uia natura est inaccessa: ut supra memorauimus. Occidentale uero magna in angustia posita turri conclusa: quæ nō minore mille cubitorū spacio ab arce distaret quā neq; transiri posse neq; capi facile uidebatur. Inextricabilis autē quāuis licenter ambulantibus fuerat fabricata. Ita qdem aduersus hostiles impetus natura simul & manu castellū erat communitum: intus aut repositi apparatus magis & diuturnitatem & opulentiam iuuare: nā & frumentum multum erat conditum: & quod in longū tempus sufficere posset: uinumq; multum & oleum: superant cuiusq; leguminis fructus: & palmæ coaceruate. Cunctaque repperit Eleazarus castello per dolū cum ficiariis occupato matura: nihilq; recens depositis deteriora quāq; fere ex quo apparata sunt ad excidium a romanis illatum. c. annorū tempus agebatur. Quin etiā romani fructuum reliquias incorruptas offendere. Si quis aut causam diuturnitatis auram esse existimet: nō errauerit q; arcis altitudine ab omni terrena ac foetulenta materia sit remotā: inuenta est aut omnigenum quoq; armorū multitudo ab rege condita: quæ decem milibus uirorum sufficeret: ferrumq; infectū necnon æris & plumbi materia: quippe ut magnis de causis factum crederes apparatus. Aiunt. n. Heroden idipsum castellū sibi ad refugium parauisse duplex periculum in suspicantē: unum qdem ab iudæorū populo ne se deposito illos qui antea reges fuerant ad principatum reduceret. Alterq; uero maius atq; atrocius ab regina ægypti Cleopatra. Hæc enim suam sniam non celabat: sed cum Antonio sæpe uerba faciebat postulas heroden interfici: sibi autem obsecrans regnum iudæorū donari. Et magis quis miraretur nondū eius imperio Antonium paruisse male eius amore emācipatum: quā non dominaturam sperasset pp eiusmodi metus Herodes condita mesadā in extremū belli contra iudæos romanis opus dimisit. Nam q; foris iam locum oēm muro cinxerat dux romanorū: sicut supra diximus: ac ne quis effugeret diligētissime procurauerat: incipit obsidionem uno tantū loco reperto qui aggre iactum posset excipere. Nam post eam turrim quæ iter ab occidēte quod ad regiā summūq; montē duceret præcludebat: erat quædam cōtinentia saxi uastior latitudine multūq; porrecta: celsitudine aut mesadæ trecentis cubitis inferior: quā Leucem appellabant: hinc igitur Siluius ut ascēdit ac tenuit aggerem apportare militibus iussit: illis aut alacri aīo & magna manu operantibus solidus ad ducentos cubitos erectus est tumultus. Vegz neq; firma neq; sufficiens machinis ferendis hæc mensura uidebatur: sed sup eum tribunal constrictis saxis ingentibus factū est altum itēq; latum cubitis quinquaginta. Erat aut aliæ machinæ fabrica illis assimilis. Quas primo qdem Vespasianus ad obsidiones postea uero Titus excogitauerat turrisq; quinquaginta cubitis effecta est: tota ferro cōsepta. Vnde multis balistaz tormentorumq; iaculis romani cito eos reppulere qui de muro pugnant: & caput exerere phibere. Simul at ingente ēt ariete fabricato Siluius crebro mugz puliari iubet: ac uix qdē tamen aliquā eius deicit partē interruptā. Cito aut puenere ficiari muro itus altero cōstituto. Qui ne machinis qdē simile aliqd pateret: mollis. n. adhuc erat & ipetus laxare uio lentia poterat: hoc mō constructas trabes pceritate magnas: & quæ sectæ sunt continentes cōposuere. Eaz aut ordines erant duo similes tantūq; distantes quātum esset muri latitudo & iter eos ambos replebant aggeris spaciū. Nec uero crescente cumulo terra deflueret aliis transuersis trabibus q; in longitudinē posuerant colligabāt. Erat ergo illis qdē opus edificio simile: sed quod cædendi inferebant machinæ ictus euanescebant lutoq; subsidēte structiorē fabricā faciebāt. Vbi hoc Siluius considerauit igni magis murū captum iri putans multas qdem ardentes faces militibus intro iaculari præcepit: murus aut quippe: ut maxima ex parte lignis constructus ignem cito

comprehendit; & usq; ad imum sui laxitate calefactus ingenti flamma colluxit. Incipiente quidē adhuc incendio spirans aquilo romanis erat horribilis auertens desuper flammam in eos abigebat; & pœne machinas quasi iam conflagraturas desperauerant. Deinde statu mutato ueluti diuina prouidentia excitatus auster; multaq; ui contra obuios eas referens muro appulit; iamq; totus ardebat ex alto. Romani quidem cum dei uterentur auxilio ad castra læti digrediebantur decreto hostes luce aggredi; & nocte uigilias accuratiores facere ne quis eorum clam subterfugeret.

Eleazarus uidens non posse euadere manus romanorū hortatur ut omnes combusta urbe se ipsos interficiant magis q̄ seruituti subiciantur; qbusdam placuit; quidam uero molliores lachrymabatur; reiterat exhortationem Eleazarus pponens immortalitatem aīæ; pulchrius eē pulchre mori q̄ turpiter uiuere.

Cap. XLV.

Ed neq; ipse Eleazarus de fuga cogitabat; neq; alii cuiq; pmissurus erat ut faceret. Videns autem murum igne consumptum; aliū uero nullum salutis modum neq; uirtutis excogitans; sed his quæ romani in se liberoiq; suos & coniuges facturi essent si uicissent ante oculos positis de oīum morte consiliū cœpit; idq; ex præsentibus fortissimum ratus ualidioris animi sociis uesperī cōgregatis talibus eos uerbis ad facinus inuitabat. Cū oīm uobis decretū sit uiri fortes neq; romanis neq; cuiq; alii seruire nisi deo; n. solus est uerus & iustus deus hoīum; ecce nunc tps adest q; factis uestros p̄bare aīos iubeat. Nec igitur ipsi nos dehonestemus ante quidē seruitutem nec sine periculo passi. Nunc aut cum seruitute intolerabiles pœnas amplexi uiuemus sub romanis futuri. Primi. n. oīum ab his defecimus; & nouissimi cum his bellū gerimus. Puto aut & hanc nobis a deo gratiā datam; ut bene ac libere possimus mori quod aliis non euenit; præter spem paupertatis; nobis aut certum est orto die futurum excidiū. Libera est aut strenua mortis conditio cū affectibus; nec. n. prohibere id hostes possunt; qui profecto nos optat uiuos abducere; neq; nos illos iam possumus superare pugnando. Nā fortasse qdem ab initio statim oportuit quādo libertatem defendere cupientibus oīa & a nobis ipsis acerba peioraq; ab hostibus eueniebant. De dei uoluntate conicere & scire q̄ amica ei quondam natio dānata esset interitum; manens. n. propitius uel saltē nobis leuiter insensum nunq̄ tantorū qui dem hoīum perniciē neglexisset; sacratissimā uero urbem suā igni hostium excidioq; prodidisset. Nos aut soli. s. ex omni genere iudæorū sperauimus seruata libertate superare tanq̄ nil in deū deliquissemus; nulliusq; culpæ participes fuisset; qui alios quoq; docuimus. Itaq; uidetis quēadmodum nos uana spectasse redarguit fortiore nobis in spatis rebus malorū necessitate illata. Nec enim quicq; nobis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutē; sed & alimentorū copiam. Sed armorū multitudinem aliūq; habentes abundatissimū apparatū ipso manifestissime deo sp̄ salutis auferente pdidimus. Ignis. n. qui ferebat in hostes inædificatū a nobis murū non sponte reuersus est. Sed hæc multorū ira sunt criminū; quæ furore capti contra gentiles ausi sumus; pro qbus quæso ne romanis inuidissimis pœnas; sed p nos ipsos deo præstemus iste aut illis moderatores sunt; morientē. n. coniuges iniuria uacua; liberi seruitutis expertes. Post illos aut ipsi nobis honestam inuicē gratiam pbeamus libertate seruata optima sepultura. Prius tamē & pecunias & castellum igni cōburamus. Merebūtur. n. romani certe scio si neq; corpora nostra tenuerint; cōpendio caruerint. Alimenta sola relinquemus; hæc. n. nobis erunt testimonio mortuis; q̄ nō penuria uicti sumus; sed ita ut ab initio statueramus mortē seruituti p̄tulimus. Hæc dicebat Eleazarus; sed nō in eundē modum p̄sentium sniā congruebant. Sed alii qdem ei obedire p̄perabant; q̄si uolūate replebant pulchram esse mortē existimantes. Qui uero molliores erant coniugū ac familiæ suarum misericordia; uel ēt propius quēq; apertissimus deterrebat interitus alius alium intuens contrarium uoluntatis suæ motū lachrymis designabant. Quos cū uidisset Eleazarus formidare ac magnitudinē consilii animis frangi pertimuit; ne etiā qui fortiter dicta perceperunt effoeminaret sentes ipsi ac deplorantes. Ergo exhortationē non intermisit; sed erectior multoq; repletus spiritu clariorem de immortalitate animæ orationem incipit magna; usq; exclamatione lachryman-tes attentius expectans plurimum inquit opinione deceptus sum; qui putarem uiros fortes pro libertate certates mori bene male quā uiuere. Vos autem nec cuilibet quidem homini quicq; neq; audacia neq; uirtute p̄statis qui etiam magna mala effugituri mortē timetis; cū oporteret uos super hoc neq; cunctari neq; expectare monitorē. Oīm. n. & a primo sensu nos eruditos patriæ orationis & sacræ maiorūq; nostrorum factis & aīis confirmando p̄seuerabant; quod uiuere hominis est; non mori calamitas. Nam mors quidem libertatem aīis præstat ad proprium purumq; locum eas dimittit ab omni clade futuras intactas. Donec aut mortali corpore iunctæ sunt. unaq; malis eius implentur; quod uerisimile dicitur mortuæ sunt. Diuina enim cū mortali societas turpis est; multum quidem potest anima iuncta cum corpore; instrumentum enim facit suū latenter id mouens & ultra mortalem naturam gestis producēs. Verūtamen cum pondere quo in terram detrahitur; quodq; ab ea pender absoluta proprium locum receperit; tunc beatam & undiq; liberā participat fortitudinem; & humanis oculis; ut ipse deus inuisibilis manens; nec enim cum est in corpore conspicitur; nam & accedit occulte; neq; rursus cū recedit uidetur unā qdem ipsa habēs in-

corruptam naturam: corpori autem causam præbens mutationis: nam quod anima attigerit hoc uiuit atq; uiuet. unde uero digressa fuerit hoc marcidum moritur tantum immortalitatis ei superabit. Huius orationis argumentum uobis sit somnus: in quo collectæ animæ nūq̃ eas detrahente corpore iocundissimā quietem agunt. Cum deo uero pro cognatione degētes ubiq; adsint: ac multa futura prædicunt. Cur igitur mortē timere conueniat: qui somni diligimus getem? Quem admodum aut non sit dementissimū breuitatem uitæ sequētes sibimet inuidere perpetuā. Oportebat qdem nos domestica institutione meditados aliis esse exemplū promptæ uolūtatis ad mortem. Nam si ab alienigenis etiā rei fides petenda sit: indog; uideamus sapientes: qui sapientiā profitentur: illi enim cū sint boni uiri uitæ qdem tempus quasi quoddā necessarium naturæ munus inuiti sustinent: properant aut homines corporibus soluere: nullosq; urgente neq; exagitante malo pp immortalis conuersationis desideriu alijs qdem p̃dicunt se esse abituros. Nec est q prohibeat quicq; sed oēs fortunatissimos appellantes eos ad familiares suos litteras mittunt. Ita certā ueramq; ais esse inter se consuetudinē credere. Alii aut cum mandata perceperit: igni traditis corporibus ut imaculata puraq; aia secernatur paulatim moriunt. Facilius enim ad mortē illos amicissimi psequitur quam exteroz hoīum quisq; suos ciues in longinquā peregrinationem ituros. Et se qdem ipsos desent: illos aut beatos dicunt q immortalitatis ordinem iam recipiant. Nō ergo uos pudebit si deterius indis sapiamus: propriaq; ignauia leges patriæq; oibus hoibus æmuladæ uiderentur inhoneste despiciamus: quāq; & si contraria nos a principio instituisse eruditio: quod ei summū bonum est hoibus uiuere: mors aut calamitas attamen tps nos adhortatur eam bono aio & facile tolerare dei uoluntate: & necessario morituros. Olym quantū enim apparet cōtra oē iudæorum genus hoc decretum posuit deus ut uita careremus qui ea nō eramus quēadmodum oportebat usuri. Nec ausim enim uobismetips ascribere: ne ue Romanis gratificari q nos oēs eorum bellū assumpserit. Non. n. uiribus illoz hæc accidere: sed cā fortior interueniens illis p̃stitit ut uincere uiderentur. Quibus. n. armis romanoz perempti sunt qui Cæsarem incolebāt iudæi. Ac ne defecturos qdem ab illis dum diē septimum celebrarent aggressa cæsariensiū multitudo: neq; manus referentes cū coniugibus ac liberis mactauerunt: ne uel ipsos erubere romanos. qui nos tantūmodo hostes q defeceramus putabant. Sed dicet aliquis cæsariensibus sp cum suæ ciuitatis iudæis fuisse discordiam: repulq; natos uetus odium exuperasse. Quid ergo de scytopolitānis dicemus? Nobiscum. n. illi pp græcos bellum gerere ausi sunt: an non cum propinquis nostris romanos ulcisci. Multū igitur his fides illoz ac beniuolentia profuit: ac nō ab ipsis cum totis familiis ac familiis iugulatis. Eorum aut multitudinem plagis in Aegypto peremptoz. lx. miliū numerum audiebamus excedere: illi quidem fortasse in aliena terra cum nullum inuenissent hostis aduersarium ita sunt mortui. Omnibus aut qui domi cum romanis bellum susceperunt: nihil deerat eoz quæ spem totam possent præbere uictoriæ. Arma enim & muri & castelloz inexpugnabiles fabricæ: atq; inerriti spiritus ad pericula pro libertate subeunda cunctos ad defectionē reddunt fortiores: sed hæc ad paucum tempus cum sufficissent: seq; sustulissent maiorum malorum extitere principium. Omnia enim capta sunt: oīaq; hostibus succubuerūt: uelut illoz nobiliores causa uictoriæ: non ad eoz salutem a quibus instructa fuerant apparatus sunt. Et in prælio qdem mortuos beatos existimari oportet: repugnantes enim & libertate nō perdita periere. Eorum uero multitudinis quia a romanis subiugati sunt quis non misereatur? quis ue non anteq̃ illa patitur mori properet? Quorum alii torti tāq; ignæ quam uerberibus excruciat periere: alii ferocissimi a bestiis ad secundum eoz cibum seruati uiui sunt: illoz quidem miserrimi habendi sunt: qui ad hæc uiuunt qui sæpe mortem optantes non accipiant. Vbi est autem illa magna ciuitas. Aut ubi est quæ totius gēis iudææ metropolis fuit. Tantis quidem murorum septis munitissima: tot uero ante muros castellis turriumq; disiectis moenibus tuta belliq; apparatus uix capiēs: tot autem uiuorum pro se pugnantium multitudinem contiens. Quid nobis facta est: quæ deum habere incolam credebatur: radicitus ex fundamentis erepta est: solaq; eius monumenta restāt eorum a quibus excisa est: imposita reliquis castra. Senes uero inſœlices ad cineres templi assidēt: & paucæ mulieres ad turpissimā pudoris iniuriam ab hostibus reseruata. Hæc secum reputans quisq; nostrorum aspicere solem durabit: etiam si uiuere sine periculo possit. Quis inimicus adeo patriæ: quis tam imbellis aut parcus animæ ut eum nō poeniteat hucusq; uixisse? Atq; utinam omnes fuissē mortui priusq̃ illam sacram ciuitatem hostium manibus uideremus excindi priusquam templum sanctum tanta impietate funditus erui: sed quoniam spes non instrenua nos illexit: quasi forte poterimus pro ea hostes ulcisci: nunc autem euauit ac solos necessitate dereliquit. Mori bene properemus nostri metips misereamur: & coniugum liberorum dum no-

bis licet a nobis ipsis misericordiam capere: ad mortem namque ipsi nati sumus: & quos ex nobis genuimus: eamque fugere: ne fortissimi quidem possunt: iniuria uero & seruitus & uidere coniuges ad turpitudinem duci cum liberis non est malum hominibus ex naturae necessitate profectum: sed haec sua timiditate perferunt qui ante mori cum licuit noluerunt. Nos autem multum freti fortitudine a romanis defecimus: & postremo nunc illis ad salutem hortantibus non paruimus. Cui igitur non est eorum iracundia manifesta: si nos uiuos subiugare potuerint: miserandi quidem adolescentes erunt quoque uires corporis ad multos sufficientes cruciatus: miserandi autem prouectiores quoque aetas clades ferre non poterit: uidebit alius coniugem abduci: alius manibus reuinctus uocem filii patrem implorantis exaudiet. Sed dum liberi sunt & gladios habent pulchrum ministerium nobis praebeant expertes seruitutis hostium: moriantur liberi cum filiis & coniugibus uita decedamus nobis leges praecipiant: haec nos coniuges & filii deprecantur: horum necessitatem deus misit his contraria romanis uolunt: & ne quis nostrum ante excidium pereat timent. Festinemus igitur eis prosperata petitioni nostri uoluptate stuporem mortis admirationemque relinquere audacia.

Orantem Eleazarum omnes interpellant decernuntque sibi mortem dare: omnes mortui sunt: unus ultimus in ceruisa regia: gladio se transfigens occubuit: clam cum quinque pueris mulier latuit: romani de mane per scalas muros ascendunt: neminem uidentes admirantur mulier illa ex cloachis exiens romanis rem gestam aperuit.

Cap. XLVI.

Dhuc eum orare cupientem omnes interpellabant: & effrenato quodam impetu pleni ad opus incitabant: ac ueluti laruis exagitati alius alium antecapere cupiebat: hoc specimen esse fortitudinis: rectique consilii existimantes ne quis extremus remanere uideretur tantus eos & coniugum & filiorum & propriae carnis amor inuasit. Sed nec id quod aliquis putauerit cum facinus accederet obtuli sunt: uerum etiam seruare sententiam quam cum dicta perciperent habuerunt: proprium quidem earumque effectum retinentibus cunctis: non uero cedentibus quia iam optime filiis consuluissent. Simul. n. ualere uxoribus cum amplexu dicebant: ac liberos gremiis captos extremum lachrymantes osculabant. Et simul quidem manibus alienis iussa peragentibus ualentes eas configebant: malorumque subditi hostibus passuri fuerant cogitatione habentes pro solatio necessitatis ad caedem. Denique nemo hac audacia minor inuentus est. Cuncti autem coniunctissimos transsistere miseri quibus id necesse fuit: quibusque filios atque uxores occidere: malorum omnium uidebatur esse letissimum. Igitur neque horum iam factorum dolorem tolerantibus: & interfectos laesum existimantes si illis breuissimum tempus ei superuideret: cito quidem uniuersis bonis in unum congestis ignem iniiciunt. Sorte uero ex numero suo decem lectis omnium percussoribus uniuersi erant propter liberos ac coniuges prostratas compositi: eosque complexi manibus cum communicauissent parato animo se immolandos praebebant infelicitissimum illud exhibentibus ministerium: isti autem intrepide cunctis occisis eandem sortis legem in sua quoque morte statuerunt: ut cui obtigisset nouem peremptis semet super eos occideret. Ita omnes sibi confidebant: quod neque in audiendo neque in sustinendo facinore praestaret alius alii. Et ad extremum ceteri quidem se neci supposuere. Unus uero atque nouissimus circumspecta multitudinem mortuorum: ne quis forte in multa caede superesset qui suae manus egeret: ubi cognouit omnes peremptos: ignem quidem immittit regiae: uehementi uero manu toto per se transacto gladio iuxta suos affectus occubuit. Et illi quidem perierant nullam credentes animam ex numero suo romanis subditam reliquisse: latuit autem una mulier senior: & alia quaedam Eleazari cognata plurimum doctrina sapientiaque mulieribus praestans. Et quinque pueri per cuniculos: qui aquam sub terra potui ducebant abditi: cum alii cadibus occupatas mentes haberent: qui erant noningenti numero: & sexaginta cum mulieribus simul ac pueris. Haec autem calamitas acta est Aprilis mensis quintodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes mane desistunt & aggeribus scalarum pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cum uero hostium neminem uiderent: sed undique uersum acerbam solitudinem ignemque intus silentium quid factum esset conicere non poterant: ad extremum uelut impellentes ictum arietis ululatum siquidem forte prouocarent dederant. Clamorem autem sensere mulieres & ex cloacis emerisse factum romanis ut erat indicatum altera earum quemadmodum dicta uel gesta fuissent omnia narrante manifeste. Non tamen romani facile his uerbis adducebantur aut magnitudinem uerisimilem non credentes. Ignem uero extinguere conabantur per quam hanc uiam sectantes cito in regiam peruenere: conspectaque multitudine mortuorum non ut in hostibus gauisi sunt: sed consilii fortitudinem & obstinatum in tanto numero rebus ipsis contemptum mortis admirabantur.

Peracto excidio Flavius siluius cum exercitu in Caesarem proficiscitur: quidam ex iudeis in Alexandriam confugerant: hi nouas res tentabant ex quibus multi occisi sunt: mortemque potius pati maluerunt: etiam puerique Caesarem dominum appellare.

Cap. XLVII.

Viusmodi autem peracto excidio in castello quidem praesidium dux reliquit: ipse uero cum exercitu Caesarem profectus est. Nec enim quisque supererat in illis regionibus hostium: sed iam tota iudaea belli fuerat longinquitate subuersa: multisque suorum etiam procul incolentibus sensim perturbationis periculum exhibuerat. Nam & cir-

cum Alexandriam ægypti ciuitatem postea cōtigit multos iudæorum perire. His enim qui ex factione sicariorum illuc effugere potuerūt non satis erat saluos esse: uerum & illic nouas res conabantur ut libertatem defenderent: & romanos quidem nihil se meliores putarent: deum uero solum dominum dicerent. Cum autem quidam is iudæorum nō ignobiles aduersarentur: illos quidem mactauere: aliis quidem instabant ad defectionem eos rogantes. Eorum autem uidentes cōfidentiam principes seniorum iam cohibere tutum sibi non esse arbitrabantur: sed congregatis omnibus in congregationem iudæis sicariorum temeritatem publicabant: illos omnium malorum causam esse demonstrantes: & nunc aiebant eos q̄ nec sic fugissent certam spem salutis haberi. uti uiderentur: a romanis enim cognitos statim esse perituros proprias calamitates explere. Ipsi autem qui nullius fuissent eorum delicti participes cauendum esse ab eorum exitio: & multitudinem præcabantur ut illorum causa romanis ipsorum traditione satisfacerent. His dictis prospecta periculi magnitudine paruere: multoq; impetu sicarios aggressi corripuere: quorum sexcenti quidem statim capti sunt. Qui uero in ægyptum ac Thebas qui in illo tractu erant elapsi sunt nō multo post compræhensi reducti sunt: quorum non est qui duritia siue confidentia siue pertinitia uoluntatis sit dicenda non obstupeſcat. Omni enim genere tormentorum & uexatione corporum in eos excogitata ob hoc solummodo ut Cæsarem dominum fateretur: nemo cessit neq; dicere uelle uisus est: sed omnes ille necessitates ualidiorem sententiam cōseruare tanq̄ brutis corporibus non animis etiam cruciatus ignemq; susciperent: maxime uero puerorum ætas miraculo spectantium fuit. Nec enim uel eorum quicq̄ commotus ut dominum Cæsare nominaret: usq; adeo corporum infirmitatem uis audaciæ superabat.

Lupus rector Alexandriæ hæc omnia Cæsari indicat ad quem Cæsar scribit ut templum iudæorum destruat.

Cap. XLVIII.

Lupus tunc Alexandriam rector administrabat: & de hoc ad Cæsarem motu uelociter retulit. Ille autem inquietum iudæorum circa res nouas studium cauendum esse existimans ac ueritus ne rursus in unum congregarentur: & quosdam sibi adiungant præcepit Lupo ut templum iudæorum quod esset apud Thannis quæ sic appellatur ciuitatem destrueret: hæc autem in Aegypto. Quæ ob hanc causam & colli cœpit: & nomen sumpsit.

Onias unus ex pontificibus ex Hierosolymis fugatus Alexandriam uenit: optinetq; ut templū possit fabricare iuxta morem patrum: hoc autem fuit p̄dictum per Esaiam q̄ in ægypto futura esset constructio templi.

Cap. XLIX.

Onias Symonis filius unus ex pontificibus ex hierosolymis fugatus Antiocho rege Syriæ cum iudæis bellum gerente Alexandriam uenit: & a Ptolomæo suscipitur humanissime propterea q̄ Antiocho erat inimicus: ait se gentem iudæorum eius auxilio sociaturum si dictis suis obtemperassent. Cum autem rex ea quæ possent fieri annuisset rogauit ut in aliqua parte ægypti templum sibi ædificare permitteret: & more patrio deum colere. Ita enim & Antiochum magis odiosum iudæis qui templum apud hierosolimā uastauisset: ipsiq; beniuolentiores fore eosq; multos ad eos religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolomæus eiꝑ locum dedit centum & octuaginta stadiis a Mēphi distantem. Heliopolitani autem ille tractus dicitur: ubi castello fabricato Onias templum quidem dissimile ab eo quod est in Hierosolymis: turrim autem similem instruxit ingentibus saxis sexaginta cubitis erectam. Aræ autem fabricam secundum patriam imitatus est: & donariis similiter exornauit præter candelabri confectionem: candelabra enim nō fecit: sed informatum aureum lignum tanq̄ iubare in luce radiante de aurea catæna suspendit. Totum uero circa templum spacium structo latere circumdedit saxeas portas habente: concessit autem rex etiam multum agri modum ac pecuniæ redditus: ut & sacerdotibus esset copia ad multa quæ dei cultus desideraret: non tamen hæc Onias sana uoluntate faciebat sed erat ei contentio cum iudæis apud Hierosolimam degentibus propter fugæ memorem iracundiam. Et hoc templo ædificato arbitrabatur ad id omnem ab hierosolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autem oꝑm prædicto quædā annis noningentis septuaginta. Esaiasq; prædixerat huius templi futuram in ægypto cōstructionē a quodam uiro iudæo: templum quidem ita fuerat ædificatum.

Lupus rector ad templū accedens ablatiis denariis templū claudit Paulinus eius successor. nihil reliquit: sacerdotibus cōminatus est: fecitq; ut ne uestigiū qdē diuini cultus uideret.

Cap. L.

Lupus autem rector Alexandriæ susceptus litteris imperatoris cum ad templum aduenisset nonnullis ablatiis donariis templum claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus qui eius potestati successit: neq; donariorum quicq̄ reliquit: uehementer enim sacerdotibus cōminatus est nisi omnia protulissent: neq; ad templum religionis causa adire uolentes admittit: sed clausis foribus ita inaccessum fecit ut ne uestigiū quidem diuini cultus in eo resideret. Tempus autem fluxerat usq; clausum templum ex quo fuerat conditum anni. ccc. xxxiii.

Ionathas quidam ex iudæis persuasit multis ut eum sequerentur: nūciatur Catullo rectori lybiæ: comprehensus ipse cum multis aliis tribus milibus: qui pecunia diuites erant: non cōscii tamē sceleris occiduntur: Curatq; Catullus ut Ionathas omnes iudæos criminetur: etiam illos qui Romā habitabant inter quos Iosēphus erat: Vespasianus noluit ut aliud efficeretur: Catullus ob iniuriam morbo grauissimo laborauit: ita ut ipse moreretur. Cap. LI.

Audacia uero sicariorum ueluti moribus quædam etiam ea quæ circum Cyrenē oppida erant contigerat. Elapsus. n. ad eos Ionathes homo nequissimus: & arte Genecarius non paucis imperitorum ut se attenderent persuasit: perduxitq; in solitudines cū signa umbrarum imagines se polliceretur ascendere: & alios quidem hæc agendo atq; faciendo latebat. Dignitate uero præstantes Cyrenem siue iudæorum apparatus eius & profectionem pentapolitanæ Lybiæ rectori Catullo pronunciant. Ille autem equitibus ac peditibus missis inermes facile comprehendit: & magna quidem pars manibus interiit. Nonnulli autem uiui capti Catullum perducti sunt. Auctor autem consilii Ionathes tūc quidem potuit effugere: multum uero ac diligenter per omnes quæsitus regiones incidit: adductus est ad Catullum sibi quidem mortis poenæ moliebatur Catullus autem iniquitatis præbuit occasionem: nam ipse quidē locupletissimos iudæorum falso insimulans auctores sibi huius cōsiliū fuisse dicebat. Catullus autem criminationes alacri animo suscipiebat: remq; delatam multimode icumulabat. Tragicis etiam uerbis exaggeras: ut & ipse quoddam bellum iudæorum patrasse uideretur: quodq; hoc atrocius est præter credendi facultatem etiam doctōr erat calumniandi Sicarios. Deniq; cum uidisset iudæorum aliquem Alexādrum nomine: cui iādudum insensus odium publicauerat etiam uxore eius. Berenice criminationibus implicata. hos quidem priores occidit. Deinde omnes simul pecuniarum copiis eximios tria simul milia trucidauit. Et hæc secure facere arbitrabatur: quod eorū patrimonium redditibus Cæsaris sotiabat. Ne uero uel alibi degentium quisq; iudæorum eius iniustitiā confutaret: etiam longius mendacium propagauit ac Ionathæ nonnullisq; aliis qui comprehensi fuerant persuadet nouarum rerum accusationem uiris inferre probatissimis iudæorum apud Alexādrum Romamq; degentium. Horum autem qui per insidias accusati sunt: unus erat Iosippus qui hæc scripsit. Non tamen Catullo factio: ita ut sperauerat: cessit. Nam Romam quidem Ionathen ceterosq; uinctos ducens finemq; arbitrabatur esse quæstionis apud se: ac per illam conflatam calumniam. Vespasianus autem rem suspicatus ueritatem requirebat cognitione nō iure hominibus accusationem illatam: illos quidem Titi studio criminibus soluit: merito uero poenam in Ionathen statuit. Prius enim uerberatus exultus est. Catullo autem tunc quidem ob lenitatem principum obtrigit ne quid amplius reprehensibile experiretur. Non multo autē post multiplici morbo & insanabili correptus acerbissime liberatus est: non corporis tantum cruciatum sustines: sed erat ei maior animi morbus & grauior. Terroribus enim expauescebat & crebro uidebat sibi instantes tormentis sibi & flammis adhibitis. Hoc autem semper multum proficiente malo extisq; de fluentibus ac intestinis exhaustis: ita est mortuus: nulla re alia minus diuinæ prouidentiae factus iudicio quam q; nequissimus ulciscatur. FINIS.

Hic nobis est finis historiarum: quam promissimus nos cum omni ueritate tradituros cognoscere cupietibus quemadmodum hoc bellum romanis ita gestum est cum iudæis: & qualiter sit quidem expositum lectoris ut dicant relinquatur. De ueritate autem confidenter dicere non pigebit q; eam solam per omnia quæ scripsi habuerim coniecturam.

ExPLICIT Iosephus Antiquitatum & de Bello Iudaico. Impressum Venetiis per diligentissimum uirum Albertinum Vercellensem. Expensis Domini Octauiani scoti & fratris eius: Anno Domini. M. CCCXCIX. die. XXIII. Octobris.